الفرع النامي من

الاصل السامي

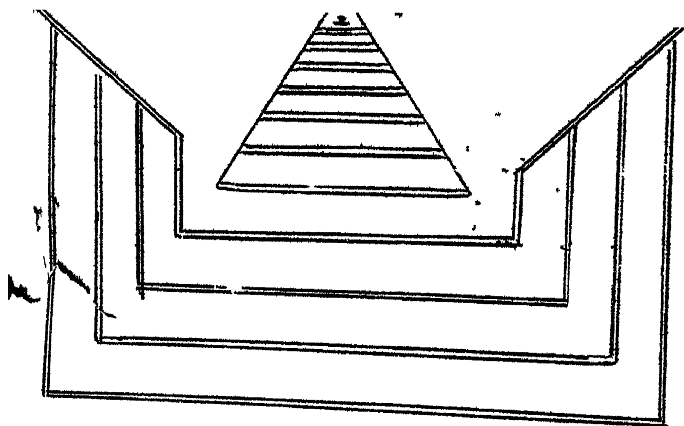

قد طبع في المطبع الصديقي

الكائن في بهوپال

سنه ١٣٠١ الهجرية المحمدية

بمار عليٰ ذلك
چنانکه نیست نماید
باللہ من جمع ما کرهه
نوشته اند کراوالاوش
بنونا بنوابنا
الا علی

بسم الله الرحمن الرحيم

حمد المن خلق الانسان فی احسن تقويم و اكمل تصوير و رفع شانه
بالاصطفاء والتكريم على انواع العالم الكبير اودع فيه نعوتا وفضائل وجعله
شعوبا وقبائل ثم اصطفى من ولد آدم ابراهيم ومن ولد ابراهيم اسمعيل و
من ولد اسمعيل بنی كنانة ومنهم قريشا ومنهم بنی هاشم ومنهم محمدا صلى الله
عليه واله وسلم ومن ذريته بنی فاطمة وجعلهم مفاتيح الرحمة ومعادن
الحكمة ومصابيح الكرامة وامن الامة وصلوة وسلاما على خاتم رسله و
اكرم انبيائه الذی فضله على كافة الخلق اجمعين وارسله فی اخر الدهر
رحمة للعالمين اعطاه الكوثر وخذل شانئه الابتر ووصل
فی الدنيا والدين حتى لا ينقطع بنص الاحاديث الثابتة
وعلى آله الذين سأل الله عن عباده لا مودتهم و
نجبهم اذهب عنهم الرجس فطهرهم تطهيرا واختار
كان شره مستطيرا فی اصحابه وحملة علومه وادابه

شیئاً من حقائق الاحکام علماً ألو اجتهاداً فی نصرة الاسلام ولم یبالوا ببذل الانفس والاموال فی سبیل الله حتی رقوا ارفع مدارج المقام ومعارج المرام ولم یخافوا فی الله لومة اللوام فهم الملوک علی الاسرة فی الجنة والسلاطین فی دار السلام سپس معروض رای بیضا ضیای عارفان نسب اهل بیت رسالت وناقدان جواهر زواهر معدن سیادت وایالت باد که نسل آدم ابوالبشر علیه السلام وذریت آن اکرم الانام شجره ایست که بحکم خلق آدم بیده خود دست خالق آنرا نشانیده و ازتخم وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ دمیده ودر حدائق وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ بالیده ونص جلی ومحبت قوی بر محافظت این شجرهٔ بلند ومراقبت این درخت برومند حدیث تعلموا من انسابکم ما تصلون به ارحامکم خصوصاً شجرهٔ طیبه ریاض مصطفوی وفروع متبرکهٔ بساتین مرتضوی که اگر نخلی ازان شجره بدست بردحوادث روزگار وتقلب لیل ونهار آوارهٔ دشت غربت گردد وسرکن برکن کوی وبرزن شود ودران سرزمین چون سبزهٔ بیگانه نشو ونمائی بهم رساند از دیدهٔ باغبان معرفت مستور نماند واگر شاخی جداگانه به پیوند آن شجره خود را وانماید دست گلچین بصیرت به نیروی تیشهٔ تمیز از هم جدا گرداند در صحیح بخاری از ابن عباس رضی الله عنهما مرویست که قال قال رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم من انتسب الی غیر ابیه او تولی غیر موالیه فعلیه لعنة الله والملائکة والناس اجمعین بنا بر علی ذلک غایت شقاوت ونهایت جفا باشد که خود را در دیدهٔ مردم چنانکه هست ننماید و چنانکه نیست بنماید وبانتساب بسوی غیر پدر وتولی بغیر موالی مستحق لعن ونفرین همگنان گردد نعوذ بالله من جمیع ما کرهه الله وبجای خود ثابت شده که نسب اولاد آبا باشد نه بامهات واز اینجا دانسته اند که اولاد شریفه از غیر فاطمی شریف نیست چنانکه ولد شریف از غیر فاطمیه شریف ست شعر بنونا بنو ابنائنا وبناتنا ٭ بنوهن ابناء الرجال الاباعد ٭ ولیکن درخصوص بنی فاطمه کافهٔ اهل علم گفته اند بلا خلاف که ایشان اولاد رسول خدا هستند صلی الله علیه وآله وسلم ونسب ایشان

[Margin note:] صلة الرحم محبة فی الاهل مثراة فی المال منسأة فی الاثر رواه الترمذی عن ابی هریرة وقال هذا حدیث غریب ... ومعنی قوله منسأة فی الاثر یعنی به الزیادة فی العمر

از طرف فاطمہ رضی الله عنہا متصل بجناب رسالت مآب ست علیہ الصلوۃ والسلام واین سیکی
از خصائص نبویست کہ دیگری دران شریک نیست وبنی توامد شد صاحب تلخیص گفتہ و
من خصائصہ صلی الله علیہ وآلہ وسلم ان اولاد بناتہ ینسبون الیہ صلی الله
علیہ وآلہ وسلم واولاد بنات غیرہ لاینسبون الی جدھم من جہۃ الام فی
الکفاءۃ وغیرھا قال صاحب الکشاف تحت آیۃ المباہلۃ لادلیل اقوی من ھذا
علی فضل اصحاب الکساء وھم علی وفاطمۃ والحسنان انتہی کریمہ نَدْعُ اَبْنَآءَنَا
وَاَبْنَآءَکُمْ وَنِسَآءَنَا وَنِسَآءَکُمْ وَاَنْفُسَنَا وَاَنْفُسَکُمْ ثُمَّ نَبْتَہِلْ نص مجمل ست بر آنکہ فاطمہ
وحسنین ابنای رسول خدا اند صلی الله علیہ وآلہ وسلم واحادیث صحیحہ مبین اوست آنحضرت
صلی الله علیہ وآلہ وسلم فرمود ان ابنی ھذا سید الحدیث مراد بابن درینجا حسن بن فاطمہ ست
ومؤید اوست الحسین منی وانا من حسین ولقب سیادت نیز از ہمین جا گرفتہ اند ودر چند
حدیث دیگر نیز صراحت باین لقب عالی آمدہ مثل آنکہ طبرانی در کبیر از حسن بن علی روایت کردہ کہ
ان رسول الله صلی الله علیہ وآلہ وسلم قال لانس یا انس ادع لی سید العرب
قالت عائشۃ الست سید العرب قال انا سید ولد آدم وعلی سید العرب
فلما جاء ای علی قال یا معشر الانصار الا ادلکم علی من ان تمسکتم بہ لن تضلوا
بعدہ ابدا ھذا علی فاحبوہ بحبی واکرموہ بکرامتی فان جبرئیل یامرنی بالذی
قلت لکم عن الله عزوجل وچون امر الٰہی بواسطہ جبرئیل امین بمحبت علی کرم الله وجہہ وارد شدہ
باشد کہ ابن عم وختن رسول الله صلی الله علیہ وآلہ وسلم ست تا بفاطمہ وحسن وحسین کہ بضعۂ جسد شریف
رسول الله صلی الله علیہ وآلہ وسلم چہ رسد ع قیاس کن ز گلستان من بہار مرا ✲ شیعی ز
ابو ثابت ... قال قال لی رسول الله صلی الله علیہ وآلہ وسلم ...
یعسوب المسلمین ... امام المتقین الحدیث وقال لفاطمۃ انک سیدۃ امتی کما ...
... سیدۃ نساء اہل الجنۃ فرمود الحسن والحسین سیدا شباب ...

اهل الجنة غرض که سیادت این چهار را بنص رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم ثابت ست
چنانکه خلافت هر چهار یار باشاره نص واحادیث یا اجماع اہل علم بترتیب واقع متحقق شده در
این لقب بخشیدهٔ رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم در اولاد ایشان جاری گشته وهنوز در عرف
عامه وخاصه باقی ست ولله الحمد حکایات استدلال ایمهٔ هدی در اثبات فرزندی خود برای
رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم از کتاب وسنت وغیره آینده بمواضع خود مذکور خواهد شد وچون
این نسبت علی وسیادت جلی بنص نبوی ثابت شد نفع این انتساب والقاب هم ثابت گردید
زیراکه الشیٔ اذا ثبت ثبت بلوازمه ولهذا حسن بن علی علیهما السلام فرموده نحن اهل البیت
لا یقاس بنا احد ؎ جوهر جام جم از طینت کان دگر ست ✤ تو توقع زگل کوزه گران میداری ✤
علاوهٔ این معنے در احادیث مستفیضه نفع این انتساب وحب اہل بیت بصراحت وارد شد
عن الحسن قال قال رسول الله صلی الله علیه واله وسلم معرفة آل محمد براءة
من النار وحب آل محمد جواز علی الصراط والولایة لآل محمد امان من العذاب
اخرجه یحیی العامری الشافعی الیمنی فی بهجة المحافل وعن ابن عباس فی قوله تعالی
ولسوف یعطیك ربك فترضی قال رضا محمد ان لا یدخل احد من اهل بیته النار
رواه السدی واخرج الطبرانی بسند رجاله ثقات انه صلی الله علیه واله وسلم
قال لفاطمة ان الله غیر معذبك ولا احد من ولدك وفی جواهر العقدین للسید
نور الدین علی السمهودی المدنی عن عمران بن حصین قال قال رسول الله صلی الله
علیه واله وسلم سألت ربی ان لا یدخل النار احد من اهل بیتی فاعطانی ذلك و
فیه عن علی قال قال رسول الله صلی الله علیه واله وسلم یا فاطمة تدرین لم سمیت
فاطمة ثم قال ان الله فطمها وذریتها عن النار این اخبار وآثار اگرچه مورد خاص دارند
وبظاهر مخصوص بحاضرین اہل بیت از فاطمه وحسنین اند لیکن چون الاعتبار بعموم اللفظ لا
بخصوص السبب شامل جمیع اولاد اہل بیت اند و مؤید او ست لفظ ذریتها که درین احادیث

واقع شده جوهری در صحاح گفته و اما قولهم ما فی الدار احد فهو اسم لمن یصلح ان یخاطب
یستوی فیه الواحد والجمع والمونث والمذکر وقال تعالی لستن کاحد من النساء وقال فما منکم
من احد عنه حاجزین انتهی یعنی لفظ احد عام ست شامل همگنان از مرد و زن و واحد و
جماعت و نیز جوهری گفته ذریة الرجل ولده والجمع الذراری والذریات انتهی و این
نیز بعموم خود شامل جمیع ولد ست چه دانی وچه قاصی و مؤید اوست کریمهٔ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ
ذُرِّيَّتُهُم بِإِيمَانٍ أَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَمَا أَلَتْنَاهُم مِّنْ عَمَلِهِم مِّن شَيْءٍ وچون نزول
این کریمه در حق آحاد مؤمنین ست از آحاد اهل بیت مؤمنین چه توان گفت که احق است اند
برسول صلی الله علیه وآله وسلم و هم در جواهر العقدین مرفوعاً آورده ما بال اقوام یزعمون ان
قرابتی لا تنفع ان کل سبب و نسب منقطع یوم القیامة الا نسبی وسببی وان رحمی
موصولة فی الدنیا والآخرة انتهی وفیه نقول متعددة فی ان الانساب منقطعة
غیر نسبه صلی الله علیه وآله وسلم وسببه وصهره وآنکه در کتاب عزیز آمده فَلَا أَنسَابَ
بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ مخصوص خواهد بود باین حدیث و امثال آن میر غلام علی آزاد رح گفته وقد علم
مما ذکر فی هذه الاخبار عظم نفع الانتساب الیه صلی الله علیه وآله وسلم ولا ینافیه
ما فی اخری من حثه صلی الله علیه وآله وسلم لاهل بیته علی خشیة الله واتقائه و
طاعته وان القرب الیه یوم القیامة انما هو بالتقوی الی غیر ذلک لانه صلی الله
علیه وآله وسلم خاطبهم بذلک رعایة لمقام التخویف والحث علی العمل علی ان یکونوا
اولی الناس بخطاف تقوی الله وخشیته ثم اولی بحق رحمه وفیه اشارة الی ادخال
نوع طمأنینة علیهم حاصل آنکه این نسب علی و سبب جلی و صهر بهی و مجد مؤثل و شرف اول در خور
آنست که اعتنا بحفظ و ضبط آن توان کرد و تصور حصول آن توسل و طهارت ذات و تقدم در صلاح
اعمال و توقع مغفرت از ذو الجلال و امید شفاعت از رسول متعال توان داشت بشرطیکه اصل
ایمان صحیح مهیا داشته باشد و لهذا مرقوم می‌شود نسب حسن بن اولاد حسین بن اولاد علی بن لطف الله

بن عزیز اسد بن لطف علی بن علی اصغر بن سید کبیر بن تاج الدین بن سید جلال رابع بن سید راجو
شهید بن سید جلال ثالث بن سید حامد کبیر بن سید ناصر الدین محمود بن سید ابو عبد الله جلال الدین
مخدوم جهانیان جهان گشت بن سید احمد کبیر بن سید جلال اعظم گلسرخ بخاری بن سید علی
موید بن سید جعفر بن سید احمد بن سید محمد بن عبد الله بن علی اشقر بن جعفر زکی بن علی نقی بن
محمد تقی بن علی رضا بن موسی کاظم بن جعفر صادق بن محمد باقر بن علی زین العابدین بن حسین سبط
بن فاطمه بنت رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم نسب خود را درین کراسه از جناب نبوت تا ذ...
بر وجه صحت چنانکه در نسب نامهٔ خاندان مضبوط است برای اخلاف و احباب یگان یگان
می نویسد و هر چند منتهای انساب بنی آدم تا آدم علیه السلام ست لیکن چون در صحت آن بنا بر
بعد عهد و عدم اعتنای امم بحفظ آن کلام ست بلکه ادعای آن خلاف نص قرآنیست چه
حق تعالی فرموده وَالَّذِينَ مِنۢ بَعْدِهِمْ لَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا اللَّهُ و ابن مسعود رضی الله عنه این
آیه را می خواند و می گفت کذب النسابون و عن عمرو بن میمون مثله و یکی علی رض را گفته بود
که من نسب مردم بیان می کنم فرمود نمیتوانی گفت آری میتوانم فرمود حق تعالی می گوید وَقُرُونًا
بَيْنَ ذَٰلِكَ كَثِيرًا گفت انا انسب ذلك الكثير فرمود ارایت قوله والذین من بعدهم
لا یعلمهم الا الله فسکت و عروة بن الزبیر گفته ما وجدنا احدا یعرف ما وراء معد بن
عدنان و ابن عباس گفته ما بین عدنان و اسمعیل ثلاثون اباء لا یعرفون و فقهای اسلام
را هم درین مسئله خلاف ست چنانچه در لقطة العجلان ذکر کرده ایم لاجرم بدایت نسب درین جا
از رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم کرده شد و نهایت آن بخود نموده آمد تا اخلاف سعادتمند را
محل الحاق نسب خود تا آخر دهر الی ماشاء الله تعالی باقی ماند و بغرض مزید حفظ و تمام ضبط اسمای
ازواج و بنات هم نوشته شد و لا مشاحة فیه و لا تشدد علیه زیرا که در کتب سیر و طبقات اسمای
ازواج مطهرات و بنات طاهرات و جمیع امهات و زنان و دختران اهل بیت کرام و ائمه
یگان یگان مرقوم ست و در کتب احادیث اسامی نسوان و روایات زیاده بر احصا است

تا بماغربا وزنان ماکہ بگردشان نمیرسیم چہ رسد و نہ در ذکر مجرد اسامی آنہا کدام زیان دینی و دنیاوی و مفسدت آخرت متصورست بلکہ اقارب را برای صلۂ رحم وسیلۂ جمیلہ و اجانب را برائے معرفت اصل و فرع ذریعۂ صحیحہ بدست می آید و استحیا و عار از اظہار آن در مقام ضرورت شیوۂ عوام و رسم جہلاست و این مقالہ موسوم ست بالفرع النامی من الاصل السامی و باللہ التوفیق

سید المرسلین خاتم النبیین اصل الجود عین الشاہد والمشہود اول الاوائل و ادل الدلائل

مبدء النور الازلی و منتہی العروج الکمالی غایۃ الغایات و نہایۃ النہایات المتعین بنشأۃ المثل الاعلی الالہی ھیولی العالم الغیر المتناھی روح الارواح و نور الاشباح فالق اصباح الغیب و دافع ظلمات الریب محمد التسعۃ والتسعین رحمۃ للعالمین المرسل الی کافۃ الخلق اجمعین سید ما فی الوجود صاحب لواء الحمد والمقام المحمود ابو الاکوان وام الامکان المبرقع بالعما ابو القاسم احمد المجتبی محمد المصطفی بن عبد اللہ بن عبد المطلب بن ھاشم بن عبد مناف بن قصی بن کلاب بن مرۃ بن کعب بن لؤی بن غالب بن فھر بن مالک بن النضر وھو قریش بن کنانۃ بن خزیمۃ بن مدرکۃ بن الیاس بن مضر بن نزار بن معد بن عدنان بن اد بن ادد بن مقوم بن ناحور بن تیرح بن یعرب بن یشجب بن ثابت بن قیدار بن اسمعیل بن ابراھیم بن آزر بن ناحور بن شاروخ بن راغو بن فالخ بن عیبر بن شالخ بن ارفخشد بن سام بن نوح بن لامک بن متوشلخ بن خنوخ وھو ادریس بن یرد بن مھلیل بن قینن بن یانش بن شیث بن آدم علیہ السلام والنسب الی عدنان متفق علی صحتہ وما بعدہ لا یختلف فیہ الا انھم اتفقوا علی ان النسب یرجع الی اسمعیل بن ابراھیم خلیل اللہ تعالی کما حققنا ذلک فی لقطۃ العجلان حافظ ابو الخطاب عمر بن حسن بن وحیہ کلبی گفتہ علما اجماع کردہ اند و اجماع ایشان حجت ست برانکہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم

انتساب می فرمود تا عدنان وتجاوز نمی کرد ازان انتهی وعن ابن عباس قال کان رسول الله
صلی الله علیه واله وسلم اذا انتسب لم یجاوز فی انتسابه معد بن عدنان ویقول
کذب النسابون مرتین او ثلاثا اخرجه الدیلمی فی مسند الفردوس مگر سهیلی گفته که اصح
درین حدیث آنست که قول ابن مسعود ست وعمر بن خطاب گفته انما ینسب الی عدنان و
مافوق ذلک لا یدری ماهو وکلام حافظ یعمری وابن حجر عسقلانی وقسطلانی وغیرهم
صریح ست درانکه از عدنان تا اسمعیل واز ابراهیم تا آدم خلاف ست پس قول قائل بثبوت آن
تا آدم خطاست ولفظ سیرت عسقلانی این ست اختلف فی ما بین عدنان واسمعیل اختلافا
کثیرا ومن اسمعیل الی آدم متفق علی اکثره وفیه خلف یسیر فی عدد الآباء وفیه
خلف ایضا فی ضبط بعض الاسماء انتهی زرقانی در شرح مواهب لدنیه بعد نقل این عبارت
گفته ومن خطه نقلت وقد التزم فیها الاقتصار علی الاصح فلا یصح زعم ان الخلاف
ضعیف جدا لم یعتد به من نفاه بمجرد بحث عقلی وابن عباس فرموده میان عدنان و
اسمعیل سی پدر اند که شناخته نمی شوند وگویم از سی نفر هم زیاده وکم گفته اند وعروه بن الزبیر بن العوام
گفته نیافتم کسی را که بشناسد بعد معد بن عدنان زرقانی گوید وهذا لا ینافی وجدان غیره من
یعرف ذلک ومروی مالک بن انس را از رسانیدن نسب خود تا آدم سوال کرد پس مکروه داشت
آنرا گفته شد اگر تا اسمعیل برساند این هم مکروه گرفت وبرسبیل انکار فرمود من اخبره بذلک وهمچنین
در رفع نسب دیگر انبیاء علیهم السلام تا آدم نیز کراهت مرویست قسطلانی گفته انچه بما می رسد اعراض
ازان از مافوق عدنان نیست بنابر تخلیط وتغیر الفاظ وصعوبت اسما با قلت فائده انتهی ابوجعفر بن
حبیب در تاریخ خود از ابن عباس آورده که عدنان ومعد وربیعه بن خزیمه واسد بر ملت ابراهیم
علیه السلام بودند پس ذکر ایشان جز بخیر نباید کرد وروی الزبیر بن بکار مرفوعا
لا تسبوا مضر ولا ربیعة فانهما کانا مسلمین واین حدیث اشتباهیست نزدیک
با ابن حبیب [illegible] برگشته [illegible] اول کسی ست که کعبه را لباس پوشانید یا در زمن او

بوشانیده شد بلا فوری گویند اول کسیکه کعبه را انطاع پوشانید عدنان است واللّٰه اعلم وبالجمله مادر آنحضرت
صلی الله علیه وآله وسلم آمنه بنت وهب بن مناف بن زهره بن کلاب بن مره بوده تولد شریف
در مکه عام الفیل بروز دوشنبه دوم شهر ربیع الاول یا هشتم یا دوازدهم بوده هفتدهم سال از سلطنت
کسری انوشیروان و پانصد و هفتاد و هشتم سال از رفع عیسی علیه السلام بر آسمان و نهصد و نهم
سال از سلطنت اسکندر رومی و شش هزار و چهل و سوم سال از هبوط آدم علیه السلام کما بین
ذلک فی حجج الکرامه آنحضرت را بعد از تولد تا هفت روز آمنه شیر داد بعد ازان ثویبه عتیقهٔ ابی لهب
بشرف ارضاع مشرف گشت و پسر ثویبه که شیر او رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم خورده مسروح نام
داشت بعد ازان حلیمه بنت ابی ذویب سعدیه آنحضرت را بمسکن خود ببرد و متکفل ارضاع شد
وچون مدت شیر که دو سال باشد تمام شد حلیمه او را پیش آمنه آورد و بواسطه آنکه خیر و برکت
بسیار از آنحضرت مشاهده کرده بود از آمنه درخواست کرد که چندگاه دیگر این طفل نزد ما باشد
و آمنه ملتمس او را قبول داشت حلیمه باز او را بمسکن خود برد چون عمر آنحضرت بدو سال و چهار ماه وقیل هفت ماه
وقیل دو ماه رسید عبدالله پدر آنحضرت در ابواء نام موضعی میان مکه و مدینه وفات یافت در
سه سالگی یا چهار سالگی جبرئیل و میکائیل صدر مبارک را شق نمودند و قلب او را برآورده چاک
کردند و نقطهٔ سیاه خون آلود که حظ و بهرهٔ شیطانی بود برآوردند و بحکمت و ایمان پر ساخته
بجای خودش نهادند و هیچ دردی و المی بآنحضرت نرسید و تا حین تکفین آنحضرت مهر نبوت
گذاشتند مائل بشانه چپ بمقدار سیب خرد که رنگ آن رنگ بدن و بر روی آن خالهای چند
بود و لنعم ما قیل رباعی پیغام خدا نخست آدم آورد وانجام بشارتش ابن مریم آورد تا جمله
سیل نامهٔ نبی خاتم بود مهر احمد بر نامه ختم آورد و به قولی سه بار شق صدر واقع شد یکی
در ده سالگی دوم هنگام بعثت در غار حرا سوم شب معراج و در پنج سالگی یا شش سال حلیمه
آنحضرت را بمکه آورده به آمنه مادر وی سپرد و هم آنحضرت شش ساله بود که آمنه فوت کرد و عبدالمطلب
در کنار خویش پرورش می داد چون هشت سال و دو ماه و ده روز رسید عبدالمطلب درگذشت

و عمّ او ابوطالب که برادر اعیانی عبدالله بود متکفل تربیت گشت و چون به دوازده سال و دو ماه
و ده روز رسید همراه ابوطالب روانهٔ شام شد چون بمقام بصری رسید بحیرا راهب بعلامات
نبوت آنحضرت را بشناخت و با ابوطالب گفت که او را همراه مبر که یهود ایذا خواهند رسانید
لاجرم ابوطالب او را بمکه باز فرستاد و بار دیگر در بیست و پنج سالگی با میسره غلام خدیجه بتقریب
تجارت بشام رفت و [illegible] آمد خدیجه را از تجارت منفعت دو چند حاصل شد چون به بیست و
پنج سالگی و دو ماه و ده روز رسید خدیجه را در نکاح آورد و عمر خدیجه در آن وقت چهل سال بود
و قیل بیست و هشت سال و دوازده اوقیه مهر داد و اوقیه عبارت از چهل درهم است پس جمله مهر
چهارصد و هشتاد درهم شد و پیش از وحی پانزده سال آوازی می‌شنید و کسی را نمی‌دید و هفت
سال روشنائی مشاهده می‌کرد و بآن شادان می‌بود و چون ایام وحی نزدیک رسید خلوت
و تنهائی را دوست گرفت و در غار کوه حرا که سه کروه راه است از مکه خلوت می‌داشت و در ذکر
قلبی مستغرق می‌بود آنگاه تباشیر صبح نبوت دمیدن گرفت و بر هر درختی و سنگی که می‌گذشت
بزبان فصیح می‌گفت السلام علیک یا رسول الله و هر طرف که نگاه می‌کرد شکلی نمی‌یافت
و هر خوابی که می‌دید صباح همچنان ظاهر می‌گشت مدت خلوت و رؤیا شش ماه بود و هرگاه چهل
سال و یک روز رسید روز دوشنبه دوازدهم ربیع الاول در غار حرا جبرئیل بروی ظاهر گشت و
بشارت برسالت داد و گفت بخوان فرمود من خواندن نمی‌دانم پس جبرئیل آنحضرت را بکنار خود
گرفت و چندان بفشرد که بی‌طاقت گشت پس رها کرد و گفت بخوان گفت من خواندن نمی‌دانم باز
بفشرد تا سه بار بفشرد بعد سوم بار گفت اِقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ خَلَقَ الْإِنْسَانَ
مِنْ عَلَقٍ اِقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ الَّذِي عَلَّمَ بِالْعِلْمِ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ آنحضرت
بخواند و ترسان نزد خدیجه آمد و گفت بپوشید مرا بپوشید مرا پس جامه بر آنحضرت انداختند تا آنکه
ترس از وی برطرف شد بعد تا سه سال وحی منقطع گشت و آنحضرت غمگین می‌ماند و جبرئیل
تسلی میداد تا آنکه وحی متتابع شد و آنحضرت خلق را بشرف اسلام و اتباع احکام دعوت کردن

گرفت و قوم بخصوصیت او برخاستند و در سال هفتم از بعثت آنحضرت را با بنو ہاشم و بنو مطلب
و دیگر مسلمانان در شعب ابوطالب محاصره کردند چون به چہل و نہ سال رسید از محاصره برآمد و
بعد از برآمدن به ہشت ماه و بست و یک روز عم او ابوطالب وفات یافت و در سوم روز
از موت ابوطالب خدیجہؓ در گذشت و این سال را عام الحزن گویند چون به پنجاه و یک سال
و نہ ماه رسید ہفدہم رمضان یا ربیع الاول در مکہ حق سبحانہ و تعالی او را بمرتبہ معراج مخصوص
ساخت آنحضرتؐ را از میانہ زمزم و مقام ابراہیم بسوی بیت المقدس بردند و سینہ مبارک
را شرح کردند و قلب مبارک برآورده بآب زمزم شستند و بایمان و حکمت پرکرده بمکانش
بازگذاشتند و بر براق سوار کرده بسموات سبع بردند و آنجا نماز پنجگانہ بر آنحضرتؐ و امت وے
فرض گشت چون به پنجاه و سہ سال رسید بحکم الہی از مکہ بسوی مدینہ روز دوشنبہ ہشتم ربیع الاول
ہجرت فرمود و ہم روز دوشنبہ داخل مدینہ شد و ده سال در مدینہ منوره اقامت کرده در این مدت
بست و پنج مرتبہ با کافران غزا فرمود از انجملہ در ہفت غزوه کہ بدر و احد و خندق و بنی قریظہ و بنی مصطلق
و خیبر و تبوک باشد بالنفس نفیس خود مقاتلہ کرد و سوای این غزوات پنجاه و رفعہ فوجہا بطرف کافران روانہ کرد
کہ آنرا بعوث و سرایا گویند و یک مرتبہ در سال دہم از ہجرت بمکہ تشریف برده مناسک حج برآورد
وفات شریف روز دوشنبہ وقت چاشت دوم یا دواز دہم شہر ربیع الاول بوده و شب سہ شنبہ یا
چہارشنبہ مدفون گردید تاریخ وفات بر قول دوازدہم ربیع الاول متفق علیہ اہل سنت امامیہ آنرا
کلینی در کافی گفتہ قبض علیہ السلام لاثنتی عشرة لیلة مضت من ربیع الاول یوم الاثنین
وهو ابن ثلث و ستین سنة انتہی نیز او گفتہ و لا ینتعرض لو ایہ اخری مدت مرض آنحضرتؐ
کہ شروع آن بصداع بود دوازده یا چہارده روز گفتہ اند و امیر المومنین علی و عباس و فضل و قثم و
اسامہ بن زید و شقران کہ بنده مولای آنحضرتؐ بودند غسل دادند و اوس بن خولی نیز در آنجا حاضر بود
محب طبری در خلاصة السیر گفتہ کفن رسول الله صلی الله علیہ و آلہ و سلم فی ثلثة اثواب
بیض سحولیة لیس فیہا قمیص و لا عمامة بل لفائف من غیر خیاطة انتہی و قول شہرت

از یمن و نزد مالک و شافعی و احمد مستحب آنست که سه لفافه بی قمیص و عمامه باشد کذا فی المواهب اللدنیه و بر جنازهٔ شریف مسلمانان یک یک علیحدہ بی امام و جماعت نماز گزاردند و در قبر آنحضرت علی و عباس و فضل و قثم و شقران در آمدند عمر شریف بروایت اصح شصت و سه سال بوده و جمله بست و یک زن را در نکاح آورده از انجمله شش زن را طلاق داده و پنج زن در حضور وی صلی الله علیه و آله وسلم فوت گردیدند و نه زن بعد وفات آنحضرت باقی ماندند سوده و عائشه و حفصه و ام حبیبه و ام سلمه و زینب بنت جحش و جویریه و صفیه و میمونه و چهار سریه نگاهداشتند اول ماریه قبطیه بنت شمعون که مقوقس والی مصر و اسکندریه برسم هدیه بآنحضرت فرستاده بود و در عهد عمر بن خطاب رضی الله عنه در سال شانزدهم هجری وفات یافته و در بقیع غرقد مدفون گشته دوم ریحانه بنت زید بن عمرو قیل بنت شمعون سوم کنیز کی جمیله که از سبایای آنحضرت بود چهارم کنیز کی که زینب بنت جحش بآنحضرت داده بود و اصح آنست که اولاد آنحضرت سه پسر و چهار دختر بوده پسران قاسم و عبدالله و ابراهیم و لقب عبدالله طیب و طاهر است و دختران زینب و رقیه و ام کلثوم و فاطمه اند و زمن اسلام را دریافته ایمان آوردند و هجرت کردند و اولاد آنحضرت جمله از خدیجه کبری بود مگر ابراهیم از ماریه قبطیه متولد شده محمد بن اسحاق گفته پسران آنحضرت همه در ایام شیرخوارگی وفات یافتند مفسران گفته اند که بعد از وفات پسران آنحضرت مشرکان مکه شادی نمودند که ما پسران داریم و ذکر ما بایشان باقی خواهد ماند و محمد صلی الله علیه و آله وسلم را پسران مردند و نام او محو خواهد شد حق تعالی این آیه فرستاد المال والبنون زینة الحیوة الدنیا والباقیات الصالحات خیر عند ربک ثوابا و خیر املا مراد بباقیات صالحات دختران باصلاح باشند اللهم صل وسلم علی محمد و آله بقدر حسنه و جماله

بعل الزهراء و ابو الائمة الاتقیاء بذر هذه الشجرة العلیا التی اصلها ثابت و فرعها فی السماء

سر الاسرار و مشرق الانوار المهندس فی الغیوب اللاهوتیة السماء فی

الفیاٴ فی الجبروتیة تصویر الهیولی الملکوتیة وآلی الولایة الناسوتیة انموذج الواقع وشخص الاطلاق المنطبع فی مرایا الانفس والآفاق سرّ الانبیاء والمرسلین سید الشهداء والصدیقین صورة الامانة الالهیة مادة العلوم الغیر المتناهیة الظاهر بالبرهان الباطن بالقدر والشان بسملة کتاب الوجود فاتحة مصحف الشهود حیدر آجام الابداع الکرار فی معارک الاختراع السر الجلی امام المشارق والمغارب اسد الله الغالب امیر المؤمنین علی بن ابی طالب رضی الله عنه وکرم وجهه آنجناب اول ائمهٔ هدی واهل بیت رسالت ست کنیت وی ابوالحسن وابوتراب ولقبش مرتضی بوده ہیچ نام او را از ابوتراب خوشتر نیامدے تولد وی در مکهٔ معظمه درون خانهٔ کعبه روز جمعه سیزدهم رجب بود بعد سی سال از عام الفیل مادرش فاطمه بنت اسد بن هاشم بن عبد مناف بود واو اول هاشمیه است که هاشمی زایید وخود را بزیور اسلام زینت بخشید وازمکه بمدینه هجرت کرد آنحضرت صلی الله علیه وآله وسلم بر جنازهٔ او نماز گزارد واز قمیص مبارک خود کفن پوشانید ودر قبر وی درآمده اضطجاع فرمود وگفت اضطجعت فی قبرها لاخفف عنها من ضغطة القبر والبستها لتلبس من ثیاب الجنة این حدیث را میرزا دهجینین بی تخریج آورده فلینظر فی سنده ویحیی عامری در ریاض مستطابه نوشته که علی مرتضی هشت ساله بود که ایمان آورد یا ده ساله یا چهارده ساله یا شانزده ساله وصواب آنست که از توقیت اسلام آنجناب اعراض باید کرد زیراکه ضمیر منیرش آلودهٔ زنگ شرک گاہے نگردیده وبتی را بخدائی نپرستیده ودر زمان قحط قریش آنحضرت اورا زیر سایهٔ عنایت خود گرفت ودر کنار خویش پرورش داد تا آنکه وی صلی الله علیه وآله وسلم مبعوث شد وعلی بشرف ایمان وتصدیق رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم از سائر صحابه سبقت برد در سیر سیوطی وبهجة المحافل در روضة الاحباب ودیگر کتب معتبره مرقوم ست که باتفاق اهل علم اول کسیکه ایمان آورد خدیجهٔ کبری ست بعده علی بیک روز وبروایتی در آخر همان روز مسلمان شد وخود وی گفته صلیت مع النبی قبل الناس سبعاً بعده زید بن حارثه عتیق خدیجه رض بعده ابوبکر صدیق رضی الله عنه

ایمان آوردند و فضائل علمی و عملی و شمائل نسبی و حسبی آنجناب زیاده از انست که در احاطهٔ شمار
و دائرهٔ انحصار گنجایش تواند نمود احمد بن حنبل فرموده از هیچ یک صحابهٔ کرام آنقدر فضائل بما
نرسیده که از امیر المومنین علی بن ابی طالب رسیده و سعید بن مسیب گفته غیر وی کسے نبود که
سلونی گوید و ابن عباس گفته آیات بسیار در قرآن در حق وی نازل شده بالجمله آنجناب
در ذی الحجه سنه خمس و ثلثین بر مسند خلافت نشست و با سه طائفهٔ باغیهٔ طاغیه محاربه کرد اول
جنگ جمل که با ام المومنین عائشه صدیقه رضی الله عنها در نصف جمادی الآخره سنه ست و ثلثین
در بصره واقع شد باعث آن طلحه و زبیر بودند و آن گروه را ناکثین خوانند زیرا که از بیعت برگشتند
و ناکث عهد شکننده را گویند دوم حرب صفین که با معاویه رضی الله عنه و اتباع وی وقوع یافت
و ایشان را قاسطین گویند و قاسط آنکه جور کند و از جادهٔ عدل انحراف نماید و این جنگ از
غرهٔ ذی الحجه سنه ست و ثلثین تا مدت یک صد و ده روز متمادی گشته و درین مدت هفتاد و
دو بار محاربه واقع شد و صفین موضعی ست قریب فرات سوم حرب نهروان که با فرقهٔ خوارج در
منتصف جمادی الآخره سنه ثمان و ثلثین دست بهم داد و آن جماعه را مارقین نامند در حدیث آمده
یخرج قوم من امتی یمرقون من الدین مروق السهم من الرمیة یقتلهم علی بن ابی
طالب اخرجه الطبرانی و حق درین حروب ثلثه با علی بود و مخالفان بر خطا بودند اما همه مسلمان و
اهل ایمان ناجی هستند زیرا که بنای این جنگها بر حرص دنیا بود نه بر مخالفت دین جز اهل خروج که
کلاب نار اند آورده اند که هفدهم شهر رمضان شب جمعه سنه اربعین ابن ملجم شقی در مسجد کوفه شمشیرے بر
فرق مبارک زد و بست و یکم شهر مذکور شب یکشنبه بریاض رضوان خرامید حسنین رضی الله عنهما
غسل دادند و محمد بن الحنفیه آب میریخت کفن آنجناب بر دستور کفن نبوی بود نه پیرهن و آستین و
نه دستار و همین سه لفافه و چادر بود در نجف مدفون ساختند اما موضع قبر متعین نیست عمر وی بقول
راجح شصت و سه سال بوده و مدت خلافت چهار سال و نه ماه در عمدة الطالب فی نسب آل ابی طالب
گفته که اولاد او بحسب اکثر روایات سی و شش نفر بود هیژده پسر و هیجده دختر و عقب از پنج پسر باقی ماند

حسنؑ و حسینؑ و محمدؑ بن حنفیہ و عباسؑ الطف و عمرؑ اطرف۔

سیدۃ نساء العالمین ام الائمۃ الطاہرین الجوہرۃ القدسیۃ فی تعین الانسیۃ صورۃ النفس

الکلیۃ ھیولی العوالم العلیۃ مطلع الانوار العلویۃ عین الاسرار الفاطمیۃ ثمرۃ شجرۃ الیقین المعروفۃ بالقدر المبین المعلومۃ بالفضل المجہول قرۃ عین النبی و بضعۃ الرسول فاطمۃ البتول رضی اللہ عنہا کنیت او ام محمد ست و القاب او مبارکہ و طاہرہ و زاکیہ و راضیہ و مرضیہ و بتول و حق آنست کہ ہر لقب و وصف کہ او را یاد کنند بجای خود باشد احادیث فضائل و مناقب او در دواوین اسلام از کتب سنت و سیر مضبوط ست ولادت وی در سال سی و پنجم از واقعۂ فیل پیش از نبوت و بقولی در سال چہل و یکم واقع شد و بقول صحیح خرد ترین دختران رسول خدا ست صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم علی مرتضے در شہر رمضان سال دوم از ہجرت بعد مراجعت از بدر او را بخواست قالہ الحافظ المغلطائی وغیرہ و احمد بن عبداللہ طبری در ذخائر العقبی گفتہ در ماہ صفر بود و در اصابہ گفتہ در اوائل محرم بود و در خمیس نوشتہ در رجب بود علی الاصح و قیل فی رمضان و بنا در ماہ ذیحجہ اتفاق افتاد ابو عمر گفتہ بعد وقعۂ بدر بود در شوال سنہ ثلاث اتفاقا و بعضی گفتہ اند کہ بعد چہار و نیم ماہ از بنای آنحضرت صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم بعائشہ رض بود و بنا بعد از ہفت و نیم ماہ از تزویج بود در ان وقت فاطمہ پانزدہ سالہ و پنج ماہہ یا شش و نیم ماہہ یا ہیجدہ سالہ بود و آنچہ در تاریخ ولادت و تزویج مذکور گردیدہ انہ می خواہد کہ عمر وی بیست سالہ باشد یا چہاردہ سالہ و علی بیست و چہار سالہ و یک نیم ماہہ بود و ہوالراجح علی قول ابن اسحق و بیہقی و خطیب و ابن عساکر از انس روایت کردہ گفت نزد رسول خدا صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم نشستہ بودم کہ ناگاہ وحی در بشرہ مبارک ظاہر شد چون وحی منجلی گشت فرمود ای انس ہیچ دانی کہ جبرئیل برای من از نزد رب عرش چہ پیغام آورد گفتم خدا و رسول نیک تر دانند فرمود ان اللہ امرنی ان ازوج فاطمۃ بعلی بیت تو زند بخانہ خدا شدند با بنت رسول کہ خدا شد او

حافظ رضی الدین اسمعیل قزوینی حاکمی بروایت انس آورده که مهر فاطمه زهرا چهار صد مثقال فضه
بود و امام احمد بروایت علی آورده که جهاز فاطمه گلیمی و بالینی از چرم که میانه وی از پوست درخت
خرما پر بود و دو سنگ آسیا و مشکی و دو سبوی کلان بود و آنحضرت بعد از تزویج در حق ایشان دعا
کرد و گفت اللهم بارك فيهما وعليهما ولهما في نسلهما و در روایتی جمع الله شملكما و
اسعد جدكما وبارك عليكما واخرج منكما كثيرا طيبا و در روایتی اللهم انی
اعيذها بك وذريتها من الشيطان الرجيم وعن ابن عباس ان النبي صلى الله
عليه وآله وسلم قال ان الله جعل ذرية كل نبي في صلبه وجعل ذريتي في صلب
علي بن ابي طالب اخرجه الخطيب و رواه الطبرانی عن جابر رضی الله عنه و بصحت
رسیده که آنحضرت صلی الله علیه وآله وسلم فرمود فاطمة بضعة مني من اذاها فقد اذاني ومن
اغضبها فقد اغضبني و در روایتی آمده كان يغضب لغضب فاطمة ويرضى لرضاها و
عائشه صدیقه فرموده ما رايت احدا كان اشبه سمتا وهديا ودلا وفي لفظ حديثا و
كلاما برسول الله صلى الله عليه وآله وسلم من فاطمة كانت اذا دخلت عليه قام
اليها فاخذ بيدها فقبلها واجلسها في مجلسه وكان اذا دخل عليها قامت فاخذت
بيده فقبلته واجلسته في مجلسها اخرجه ابو داود و از ثوبان مولای آنحضرت صلی الله
علیه وآله وسلم روایتست که آنحضرت صلی الله علیه وآله وسلم چون بسفر رفتی آخر کسی را که وداع کردی
فاطمه زهرا بودی و چون مراجعت فرمودی اول کسی را که از اهل بیت ملاقات کردی وی بودی
آنگاه بحجره ازواج خود تشریف می برد و قصه تزویج علی با فاطمه بر وجه بسط و ضبط در مواهب لدنیه
و شرح وی از زرقانی مذکورست تفصیل ماجرا از آنجا توان دریافت وقد اختلف في تفضيل
فاطمة على عائشة قال صاحب بهجة المحافل مذهب المحققين ان خديجة افضل
من عائشة وفاطمة افضل من الجميع سید عبد الجلیل بلگرامی گفته بیت رو کسی گفت
عائشه در فضل ٭ بهتر از بنت سید البشرست + مصرعی در جواب او خواندم برجسته دیگر [illegible]

گویم فضائل عائشہ ہم بسیار ست اما فاطمہ را خصوصیت دیگر ست وفضیلت عائشہ اگر بر ہمگنان باشد در زمرۂ ازواج مطہرات خواہد بود نہ در جماعۂ بنات طاہرات سیر آن از درج این مسئلہ از سند السعادات بتقریری شگفتہ نوشتہ ہر کہ خواہد آنجا نظر کند در حدیث آمدہ یا بنیۃ اما ترضین انک سیدۃ نساء العالمین قالت یا ابت فاین مریم قال تلک سیدۃ نساء عالمہا اخرجہ ابن عبد البر والطبرانی بسند علی شرط الشیخین وصحیح آنست کہ مریم علیہا السلام نبیہ نبود بلکہ حکایت اجماع کردہ اند برانکہ ہیچ زن پیغمبر نبودہ است وعلی ای حال فاطمۂ زہرا افضل نساء دنیاست حتی مریم ام عیسی علیہما السلام کما اختارہ المقریزی والزرکشی والخیضری والجلال السیوطی فی کتابیہ شرح النقایۃ وشرح جمع الجامع لادلۃ واضحۃ واخبار صادقۃ وردت فی ذلک وفات فاطمہ شب شنبہ سوم شہر رمضان واقع شدہ بعد وفات آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم بقول اصح بشش ماہ وآنحضرت بوی فرمودہ انک اول اہل بیتی لحوقا بی فاتقی اللہ واصبری واز روز وفات آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم تا آخر ایام حیات خود گاہے نخندید عمر شریفش بست وہشت سال بودہ وبموجب وصیت او علی رضی اللہ عنہ واسما بنت عمیس غسل دادند وحسنین آب می بردند ومی ریختند ودر بقیع وقت شب مدفون گشت ونماز بروی علی وبقولی عباس گزارد وعلی وعباس وفضل در قبر وے درآمدند وجناب مرتضی در مرثیۂ او این دو بیت انشاد کرد شعر لکل اجتماع من خلیلین فرقۃ + وکل الذی دون الفراق قلیل + وان افتقادی فاطما بعد احمد + دلیل علی ان لا یدوم خلیل + از زہرا علیہا السلام دو پسر وسہ دختر متولد شدہ حسن وحسین ورقیہ وزینب وام کلثوم ودر سبیل الہدی محسن بسیوم شدہ وجملہ ہم افزودہ وی ورقیہ در صغر سن وفات یافتند آزاد گفتہ نزد امامیہ محسن ثابت نیست گویند حمل ساقط شدہ بود انتہی نسل فاطمۂ زہرا نیست مگر از حسنین رضی اللہ عنہم اجمعین —

امام الخافقین سلالة احد الثقلین روح جسد الامامة شمس فلک الشهامة مضمون کتاب

الابداع علی تعمیة الاختراع سر الله فی الوجود انسان عین الشهود مطلع
نور الایمان کاشف ستور العرفان الحجة القاطعة والنیرة اللامعة شجرة طوبی
القدسیة البلد الطیب القدوسیة آیة الغیب وابو الشهادة السر الالهی
فی سترة العبادة موضع سر الرسول حاوی کلیات الاصول حافظ الدین وعیبة
العلم معدن الفضائل و باب السلم ابو عبدالله الحسین رضی الله عنه وی ابوالائمه
ملقب بسید و شهید باشد ولادت با سعادت وی در مدینهٔ طیبه اتفاق افتاد در روز سه‌شنبه پنجم
شعبان سنة اربع از هجرت مدت حمل وی شش ماه بوده و هیچ فرزند شش ماهه بوجود نیامده مگر
این امام کریم بن الکریم و یحیی بن زکریا علیهما السلام و میان ولادت امام حسن و علوق فاطمه با امام
حسین پنجاه روز بوده و رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم او را حسین نام کرده و در سبائک الذهب گفته
ولما ولد اخذه النبی صلی الله علیه وآله وسلم فی حجره واذن فی اذنه الیمنی واقام
فی اذنه الیسری وفعل به کما فعل باخیه الحسن وقد روی عنه صلی الله علیه و
آله وسلم قال حسین منی وانا من حسین احب الله من احب الحسین انتهی آنجناب
از سینه تا پای مشابهت تمام با خیر الانام داشته چنانچه امام حسن علیه السلام از سینه تا بفرق و آنجناب
را جمالی بود که اگر در تاریکی می نشست از بیاض جبین و لمعان رخساره نور آگین آنجناب راه
می‌رفتند. مناقب و مآثر آنجناب خارج از دائرهٔ حساب است. شهادت وی علیه السلام دهم محرم
روز جمعه سنة احدی و ستین بوده و عمر شریف پنجاه و شش سال و پنج ماه و در رسالهٔ زبیدیه گفته وی
رضی الله عنه چهار یا پنج زن داشت یکی شهربانو دوم لیلی دختر ابی مرة بن عروة بن مسعود ثقفی
و مادر لیلی میمونه دختر ابی سفیان بن حرب بود سوم رباب دختر امرء القیس از بنی عدی چهارم
ام اسحق دختر طلحه بن عبدالله تیمی پنجم قضاعیه انتهی ابن خشاب گفته آنحضرت را شش پسر بوده

سه دختر علی اکبر که با پدر بزرگوار شهید شد و علی ادر بها بلقب زین العابدین و علی اصغر و محمد و عبد الله و این هر دو با پدر شهادت یافتند و جعفر که در حیات پدر درگذشت و زینب و سکینه و فاطمه و حافظ عبد العزیز جنابذی گفته اولاد آنجناب شش بودند چهار ذکور و دو اناث علی اکبر با پدر رفت و علی اصغر زین العابدین و جعفر و عبد الله و سکینه و فاطمه و شیخ مفید امامیه هم اولاد وی همین شش تن گفته و نحو آن در رساله زیدیه است و گفته علی اصغر از بطن لیلی و عبد الله از بطن رباب و جعفر از بطن قضاعه بود و فاطمه از بطن شهربانو و در زنی حسن بن امام حسن رفت و عبد الله محض و حسن مثلث وا براهیم زائید و سکینه از بطن ام اسحق بود و قیل از بطن رباب و مدفن ام اسحق دمشق ست و نسابین حصر کرده اند عقب او را در زین العابدین ابن خلکان گفته و لیس للحسین عقب الا من ولد زین العابدین انتهی و نزد بعض عقب از فاطمه هم مانده والله اعلم خواجه محمد پارسا در فصل الخطاب نوشته که روز طف باقی نماند از اولاد وی مگر زین العابدین پس حق تعالی از صلب وی آنقدر که خواست از اهل بیت نبوت بیرون آورد و در شرق و در غرب منتشر گردانید چنانچه هیچ ناحیه و هیچ شهری از وجود شان خالی نیست و نباشد و از یزید و اخلاف وی یک تن نگذاشت که خانه آبادان کند و آتش افروزد الله تعالی راست ترین گویندگان ست به حبیب خود که فرمود ان شانئك هو الابتر انتهی ابن الاثیر جزری در کتاب النهایه در حدیث علی رضی الله عنه والله یود معاویة انه ما بقی من بنی هاشم نافخ ضرمة آورده الضرمة بالتحریك النار وهذا یقال عند المبالغة فی الهلاك لان الکبیر والصغیر ینفخان النار و از ینجا معنی عبارت فصل الخطاب لا یبقی من یزید و اخلافه دیار بل نافخ نار واضح گردید و تیشه عداوتی که دشمنان برای اهل بیت رسالت مهیا ساخته بودند سر پنجه غیرت الهی بپای آنها زد و لا یحیق المکر السیئ الا باهله و عاص بن وائل بر فوت طاهر پسر رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم آنحضرت را ابتر گفته بود و عرب هر که را پسر نباشد ابتر گویند حق تعالی برای تسلیه فؤاد وی صلی الله علیه وآله وسلم سوره کوثر فرود آورد و مراد بکوثر که بر وزن فوعل از کثرت برای

مبالغہ اند خیر بسیار و فرزندان بیشمار اند و فرمود دشمن تو دم بریدہ و منقطع از خیر و بی نسل پس ذریت
و ترا ذریت بسیار و حسن صیت تا یوم القرار باقی خواہد ماند و حق تعالی در قرآن کریم شہادت
بتطہیر این ذریت دادہ و آیۂ تطہیر فرو فرستادہ اگرچہ اہل بیت سکنی کہ عبارت از ازواج مطہرات
ہم دران داخل باشند زیرا کہ دخول ایشان مضر مقصود نیست و سیوطی احادیث فضائل آل رسول
را در احیاء المیت بفضائل اہل البیت فراہم نمودہ و آنحضرت گفتہ سبب و نسب و صہر من منقطع نشود
روز قیامت و فرمودہ لکل بنی اب عصبۃ ینتمون الیہا الا ولد فاطمۃ فانا ولیہم و
عصبتہم وہم عشیرتی خلقوا من طینتی الحدیث اخرجہ ابن عساکر عن علی و نیز و
طبرانی از ابن عمر آمدہ مرفوعاً کل بنی انثی فان عصبتہم لابیہم ما خلا ولد فاطمۃ فانی
انا عصبتہم و انا ابوہم و بعض طرق این حدیث بقوی بعض ست و صاحب تلخیص گفتہ
من خصائصہ صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم ان اولاد بناتہ ینتسبون الیہ و اولاد بنات
غیرہ لا ینتسبون الی جدہم فی الکفاءۃ وغیرہا و در صواعق محرقہ نوشتہ کہ ہارون رشید از
موسی کاظم پرسید کہ شما خود را ذریت رسول خدا صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم چہ قسم می گوئید حال آنکہ ابنای
علی بن ابی طالب ہستید موسی این آیت کریمہ بخواند و من ذریتہ داؤد و سلیمن و ایوب
و یوسف و موسی و ہارون و کذلک نجزی المحسنین و زکریا و یحیی و عیسی و الیاس
کل من الصالحین و فرمود عیسی را پدر نبود انتہی قال الرازی فی تفسیرہ تحت ہذہ الآیۃ
الآیۃ تدل علی ان الحسن والحسین من ذریۃ رسول اللہ صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم
لان اللہ تعالی جعل عیسی من ذریۃ ابراہیم مع انہ لا ینتسب الی ابراہیم الا بالام
فکذلک الحسن والحسین من ذریۃ رسول اللہ صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم وان انتسبا الیہ
صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم بالام فوجب کونہما من ذریتہ ویقال ان ابا جعفر الباقر
استدل بہذہ الآیۃ عند الحجاج بن یوسف و مراد بآیۂ مباہلہ ہمین اہل بیت اند در کشاف
زیر کریمۂ ندع ابناءنا و ابناءکم و نساءنا و نساءکم و انفسنا و انفسکم گفتہ لا دلیل

اقوی من هذا علی فضل اصحاب الکساء وهم علی وفاطمة والحسنان انتهی در
شجرهٔ طیبه گفته فیعلم انهم المرادون من الآیة وان اولاد فاطمة وذریتهم یسمون
ابناءه وینتسبون نسبة صحیحة نافعة فی الدنیا والآخرة ویؤیده ما فی صحیح البخاری
فی الحسن السبط ان ابنی هذا سید و در حدیث آمده الحسن والحسین سیدا شباب
اهل الجنة و در تشریح گفته واولادهما سادات المسلمین ولا ینبغی لاحد فی
زماننا ان یقول لغیر اولادهما یا سید البلد لان فیه قذفا یعیره گویم لقب سیادت
برای حسنین و ذریت ایشان ماخوذ از احادیث مذکوره و دیگر اخبار صحیحه است طبرانی در کبیر از
انس آورده که گفت آنحضرت ص او را یا انس ادع لی سید العرب یعنی علیا علیه السلام و شعبی
گفته که رسول خدا علی ع را سید المسلمین خوانده و فاطمه را سیدهٔ نساء اهل جنت گفته و در روایت ابن النجار
آمده الا ترضین ان تکونی سیدة نساء المؤمنین اخرجه فی کنز العمال بالجمله سیادت
اهل بیت رسالت و عظم نفع انتساب بسوی رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم منصوص اخبار و
آثار صحیحه است و درین باب کتب ضخیمه تالیف یافته منها جواهر العقدین للسید علی السمهودی واحادیث
دیگر که در حث اهل بیت بر خشیت خدا و اتقا و طاعت و قرب آنحضرت صلی الله علیه وآله وسلم
روز قیامت بتقوی وارد گشته منافی این روایات نیست زیرا که این خطاب برعایت
مقام تخویف و حث بر عمل و حرص بر آنکه ایشان اول مردم در تقوی و طهارت در حظ باشند واقع
شده و دران اشارت ست بسوی ادخال نوعی از طمانینت بر ایشان و در هدایة السائل الی
ادلة المسائل کلامی متعلق باین باب در پیرایهٔ سوال و جواب ذکر کرده ایم فراجعه وقصهٔ شهادت حسین
و حروب اهل بیت را در کتاب حج الکرامه فی آثار القیامه نوشته ایم فلیعول علیه و بالله التوفیق

امام المسلمین ع آدم الائمة المطهرین المتوجه بالهمة العلیا المتوسد بالشهود والرضا مرکز دائرة

الوجود سر الوجد والموجود متحصن العرفان عین الاعیان احدیة الجمع الوجودی

ابو محمد زین العابدین ملقب بسجاد و ذو الثفنات ست رضی الله عنه ولادت شریف در مدینهٔ سکینه بایام جد وی علی بن ابی طالب قبل وفات او بدو سال دست بهم داد پنجم شعبان روز پنجشنبه سنه ثمان و ثلثین وقیل سنه ثلث و ثلثین وکان اسمر اللون رقیقا قصیر القامة مادر وی شاه زنان وقیل شهربانو دختر یزدجرد بن شهریار بن شیرویه بن پرویز بن هرمز بن کسری نوشیروان بوده زمخشری در ربیع الابرار نقل کرده که صحابه چون در عهد خلیفهٔ ثانی رضی الله عنه بندیان فارس بمدینه آوردند سه دختر از اولاد یزدجرد در میان آن بود عمر گفت تا ایشان را بفروشند علی گفت با اولاد ملوک معامله سائر ناس نباید کرد عمر گفت چه طور فروخته شوند گفت ثمنی مقرر کرده شود هر که خواهد بآن ثمن بگیرد پس قیمت کرده شدند علی هر سه را بگرفت یکی بعبدالله بن عمر داد و دیگرے به پسر خود حسین و دیگری بمحمد بن ابی بکر از اولی سالم بن عبدالله متولد شد و از ثانیه امام زین العابدین و از ثالثه قاسم بن محمد این هر سه تن پسران خاله یکدیگر اند و پیش ازین اهل مدینه سریه گرفتن عیب می دانستند تا این هر سه تن از سراری بوجود آمدند و تمام اهل مدینه را در فقه و ورع فائق شدند ازان باز مردم را رغبت در سراری پیدا شد این حکایت را ابن خلکان هم در وفیات الاعیان نقل کرده شیخ علامه عماد الدین ادریس حسینی یمنی در کنز الاخبار فی معرفة السیر و الاخبار در آخر کتاب در ذکر انساب عرب نوشته اما علی بن الحسین فلیس للحسین عقب الا منه و یقال ان امه سندیة و یقال لها سلافة و یقال غزالة و در عمدة الطالب از مبرد روایت کرده که منع کرده اند بسیاری از نسابین و مورخین بر آنکه مادر زین العابدین دختر یزدجرد باشد بلکه حق تعالی بسبب شرافت نسب رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم او را محفوظ داشته از ولادت دختر مجوسے که بی انعقاد نکاح در تصرف در آمده باشد انتهی گویم قول این جماعه که مبرد نقل کرده در معرض سقوط است زیرا که هاجر مادر اسمعیل بن ابراهیم علیهما السلام جد خیر البشر سریه بود و مادر امام موسے کاظم ام ولد بود حمیده بربریه نام و مادر امام علی رضا ام ولد

بوده اورا امهاست اروی و سمانه و ام البنین و شقراء النوبیه و مادر امام محمد تقی
ام ولد بود نام وی خیزران ست وقیل ریحانه وقیل کانت من اهل ماریة قبطیة
و در کنز الاخبار گفته یقال لها سکینة النوبیة وقیل المریسیه و مادر امام علی نقی ام ولد
بوده سمانه مغربیه نام و مادر حسن عسکری ام ولد بوده نام وی سوسن ست وقیل غیر ذلک و
علی نقی اورا حدیثه نام کرده بود و مادر محمد مهدی صاحب الزمان شیعه ام ولد بود صیقل نام و
قیل سوسن وقیل نرجس وقیل غیر ذلک و هرگاه این امهات اولاد از دار الکفر به بند اسلام
در آمدند و مظهر خاندان رسالت و امامت شدند والله اعلم حیث یجعل رسالته پس تزکیه امام همام
زین العابدین علیه السلام از ینکه مادر آنجناب دختر مجوسی باشد یعنی چه با آنکه آن دختر از
نژاد نوشیروان بود که حکومت اکثر گیتی داشت و خیلی عالی حسب بود و در بعض احادیث آمده
علیکم بالسراری فانهن مبارکات الارحام اخرجه الطبرانی فی الاوسط عن ابی
الدرداء و در روایت عقیلی آمده فانهن انجب الاولاد امام احمد و ابو یعلی از عبد الله بن
عمر آورده اند که انکحوا امهات الاولاد فانی اباهی بکم الامم یوم القیامة سیوطی در
کتاب الدراری فی ابناء السراری آورده که هشام بن عبد الملک مروانی زید بن علی را گفت
بمن رسیده که تو اراده خلافت داری حالانکه شایسته خلافت نیستی زیرا که مادر تو جاریه است
زید گفت اسمعیل بن ابراهیم ابن سریه بود و اسحق برادر وی ابن الحره اما حق تعالی از صلب
اسمعیل خیر البشر صلی الله علیه و آله وسلم را پیدا کرده و از صلب اسحق قرده و خنازیر بیرون آورده
انتهی یعنی بعض اولاد او بصورت [illegible] خوک مسخ شده بودند حاصل مقصود آنکه اعتبار نسب
آبا راست نه با مهات و در صحت شرافت حلت تصرف شرعی معتبر ست نه سیادت نسب مادران
و رذالت در سفاح و تصرف غیر مباح باشد نه در نکاح و تصرف مباح و حق صحبت آنست که همه
بنی آدم اند و آدم از خاک و فضیلت نزد خدا و قربت بمصطفی و کرامت ذات در تقوی و
طهارت ست و عربیت و عجمیت نسب و سبب و صهر را در ما نحن فیه هیچ دخل نیست و همگنان برابرند

سواء بسواء الا ما خص به آل الرسول صلی الله علیه وآله وسلم من الاحکام الشرعیة
التی بیناها فی هدایة السائل ولنعم ما قیل بیت اعتبار شرف آدمیان از حسب است
بهر تحقیق نسب آدم وحوا کافی ست ۲۰ آری شاه طیب وطاهر ست وسانح وسا فداز برکات
طهارت محروم بلکه عاهر شهر بانو در معرکه کربلا نبود وپیش ازان وفات کرده قبرش در طهران کوه
سمران ست وبالجمله جلائل صفات وعظائم سمات زین العابدین ازان برترست که زبان قلم
وعنوان رقم احصا میتوان کرد آمامیه گویند شهادت وی بزهر بوده باشارهٔ ولید بن عبد الملک بن
مروان ونحوه فی سبائک الذهب وتاریخ الخلفاء واین حادثه روز شنبه دوازدهم محرم وبروایتے
هیزدهم محرم سنه خمس وتسعین وقیل اربع وتسعین اتفاق افتاده رحمه الله تعالی رحمة واسعة زبیر بن
بکار گفته عمر وی یوم الطف بست وسه سال بود وواقدی گفته تولد علی بن حسین در سنه ثلث و
ثلثین بوده پس عمر او در روز طف بست وهشت سال باشد ووفاتش در سنه اربع وتسعین بعمر پنجاه
وهفت سال بوده ودر بقیع در قبریکه عمش امام حسن علیه السلام مدفون گردیده سپرده شد و
بعده در همان قبر امام محمد باقر پسر امام جعفر صادق مدفون گشتند فلله دره من قبر ما اکرمه و
اشرفه واعلی قدره عند الله تعالی ابن خلکان گفته هو احد الائمة الاثنی عشر ومن
سادات التابعین قال الزهری ما رأیت قرشیا افضل منه وامه سلافة بنت
یزدجرد آخر ملوک فارس وهی عمة ام یزید بن الولید الاموی المعروف بالناقص
وحکی ابن قتیبة فی کتاب المعارف ان ام زین العابدین تزوجها بعد ابیه زبید مولی
ابیه واعتق جاریة له وتزوجها فکتب الیه عبد الملک بن مروان یعیره بذلک فکتب
الیه زین العابدین لقد کان لکم فی رسول الله اسوة حسنة وقد اعتق رسول الله
صلی الله علیه وآله وسلم صفیة بنت حیی بن اخطب وتزوجها واعتق زید بن حارثة
وزوجه بنت عمته زینب بنت جحش وفضائله ومناقبه اکثر من ان تحصی انتهی واما
معقبین زین العابدین شش بودند امام محمد باقر عبد الله باهر والیشان از بطن ... عمر حسن

بوزند وعمر اشرف وزید شهید و مادر این هر دو دختر مختار بن عبیده ثقفی ست وحسین اصغر و مادرش
ام ولد بود و علی اصغر مادر وی نیز ام ولد بود و در رساله زیدیه گفته وی رضی الله عنه پانزده پسر
داشت از هشت پسر عقب نمانده حسین وعبد الرحمن و محمد اصغر و قاسم وعیسی و سلیمان وعبد الله اصغر
و داؤد و اینها لا ولد درگذشتند و نسب سادات واسطی بلگرامی و بارهه و بعض جاهاے دیگر
هندوستان و نسب سادات رسولدار که نیز واسطی الاصل اند بزید شهید می پیوندد و نسب سادات
بخاری قنوج و اچه و ملتان و بعض سادات حوالی عظیم آباد و احمد آباد گجرات و خورجه و تسکار پور
بامام زین العابدین می رسد محرر سطور نیز از سادات بخاری قنوجی ست مناقب و فضائل
زین العابدین و اخلاف ایشان که اسلاف این بنده اند زیاده ازان ست که در حوصله استیفاء
دائره استقصا گنجد درینجا زیر ترجمه هر واحد از آبای خود جزء سے از کل و بوئی از گل ثبت می نمایم
و بر ترتیب اصلاب ذکر هر یکی از ائمه هدی و سادات اجداد اعلی می نویسد و لعل ذلک لا یخلو
عن فائدة تامة لاخلافنا ولمن شاء الله سبحانه و تعالی من المؤمنین المسلمین

الامام الهمام باقر العلوم شخص العلم والمعلوم ناطقة الوجود نسخة الموجود خضر غمام

اجام المعارف المنکشف بکل کاشف الحیاة الساریة فی المجاری النور البسیط
علی الدراری حقیقة الحقائق الظهوریة دقیقة الدقائق النوریة الفلك الجاری
فی اللجج الغامرة المحیط علمه بالزبر الغابرة النبأ العظیم والصراط المستقیم المستند
لکل ولی محمد باقر بن زین العابدین علی علیهما السلام مکنی بابی جعفر ابن خلکان
گفته وکان عالما سیدا کبیرا وانما قیل له الباقر لانه تبقر فی العلم ای توسع والتبقر
التوسع وفیه یقول الشاعر شعر یا باقر العلم لاهل التقی + وخیر من لبی علی
الاجبل + مولد او در مدینه روز سه شنبه ثالث صفر سنه سبع وخمسین بوده عمر او روز قتل جد وی
حسین علیه السلام سه سال بود [illegible]ش ام عبد الله بنت حسن بن حسن بن علی بن ابی طالب ست

در بیانکہ از نسب گفتہ وکان معتدل القامۃ اسمر اللون ولم یظہر من اولاد الحسین
من علم الدین والسنن وعلم السیر وفنون الادب ما ظہر منہ انتہی
توفی فی شہر ربیع الاول سنۃ ثلاث عشرۃ ومائۃ وقیل فی الثالث والعشرین
من صفر سنۃ اربع عشرۃ وقیل سبع عشرۃ وقیل ثمان عشرۃ بالحمیمۃ ونقل
الی المدینۃ ودفن بالبقیع فی القبر الذی فیہ ابوہ وعم ابیہ الحسن بن علی
فی القبۃ التی فیہا قبر العباس کذا فی وفیات الاعیان ولہ من العمر ثمانیۃ و
خمسون سنۃ قیل مات بالسم فی زمن ابراہیم بن الولید پنج پسر و دو دختر داشت
جعفر صادق وعبد اللہ ومادر این ہر دو ام فروہ است وابراہیم ومادرش ثقفیہ مکنی بام زبید دختر
عبد اللہ بن عمر بن خطاب رضی اللہ عنہما بود وعبد اللہ مادرش ام حکیم یا ام زید بود و ام حکیم دختر اسد بن
مغیرہ است وعلی مادرش ام ولد بود وعقب از جعفر صادقؑ باقی ماند نہ از دیگران مگر عبد اللہ کہ یک
پسر حمزہ نام داشت وحمزہ را یک دختر بود فاطمہ نام کہ مادر عمر بن یحیی بن حسین بن زید شہید باشد
محمد باقر در معرکہ کربلا چہار سال عمر داشت ومناقبہ کثیرۃ لا یسعہا مثل ہذا الموضع

الامام ابن الامام استاد العالم وسند الوجود مرتقی العروج ومنتہی الصعود البحر المواج

الازلی السراج الوہاج الابدی ناقد خزائن المعارف والعلوم محتد العقول و
نہایۃ الفہوم معالم تعلیم الاسماء دلیل طرق السماء المکون الجامع الحقیقی
العروۃ الوثقی التدقیقی برزخ البرازخ وجامع الاضداد النور الالہی فی الہدایۃ
والارشاد جعفر الصادق بن محمد الباقر بن علی علیہم السلام نقل عنہ من
العلوم ما لم ینقل عن غیرہ وکان اماما فی الحدیث والسنہ وکان من سادات
اہل البیت ولقب بالصادق لصدقہ فی مقالتہ ابن خلکان گفتہ فضلہ اشہر
من ان یذکر ولہ کلام فی صنعۃ الکیمیاء والزجر والفال وکان تلمیذہ ابو موسی

جابر بن حیان الصوفی الطرطوسی قد الف کتابا یشتمل علی الف ورقة یتضمن
رسائل جعفر الصادق وهی خمس مائة رسالة وکانت ولادته سنة
ثمانین للهجرة وهی سنة سیل الجحاف وقیل بل ولد یوم الثلثاء قبل
طلوع الشمس ثامن شهر رمضان سنة ثلث وثمانین وتوفی فی شوال سنة
ثمان واربعین ومائة بالمدینة ودفن بالبقیع فی قبر فیه ابوه محمد الباقر
وجده علی زین العابدین وعم جده الحسن بن علی رضی الله عنهم اجمعین
فلله دره من قبر ما اکرمه واشرفه وامه ام فروة بنت القاسم بن محمد بن
ابی بکر الصدیق رضی الله عنهم وحکی کشاجم فی کتاب المصائد والمطارد ان
جعفر سأل ابا حنیفة رضی الله عنهما فقال ما تقول فی محرم کسر رباعیة ظبی
فقال یا ابن رسول الله ما اعلم ما فیه فقال له انت تتداهی ولا تعلم ان الظبی
لا یکون له رباعیة وهو ثنی ابدا گویم ابو حنیفه نعمان بن ثابت کوفی امام ائمه فقه حنفی شاگرد
جعفر بود وشافعی شاگرد امام محمد شیبانی ست واحمد بن حنبل شاگرد شافعی وامام محمد شاگرد مالک بن
انس صاحب موطا ست پس گویا هر چهار امام مذهب اهل سنت وجماعت در علوم شرعیه مستفید از
اهل بیت رسالت اند وازینجا سقوط طعن شیعه وامامیه که اهل سنت را منحرف از اهل بیت گویند
کما ینبغی ظاهر شد ولله الحمد در سبائک الذهب گفته وکان رضی الله عنه یقول لا یتم المعروف
الا بثلث تعجیله وستره وتصغیره ومناقبه کثیرة شهیرة توفی وله من العمر
ثمانیة وستون سنة وقیل انه مات مسموما فی زمن المنصور انتهی در رساله
سدیه گفته مادر او ام فروه اسما دختر عبد الرحمن بن ابی بکر بود ومادر قاسم غزاله خواهر شهربانو وجعفر صادق را
دو زن بود یکی فاطمه دختر حسین اثرم بن امام حسن از بطن وی اسمٰعیل متولد شد وعبیدیین خود را از
اولاد همین اسمٰعیل گویند ولیکن جمعی از حفاظ حدیث ومورخین درین نسب طعن کرده اند وبعضے
تصحیح نموده در سبائک گفته هذا النسب قد طعن فیه طاعنون من النسابة وقدح فیه

له ای
بالعبیدیین
۱۲

جماعة من اجلة العلماء والله اعلم بما هو الحق وكان لهم ملك ببلاد المغرب
ثم بمصر والشام وافس بقية وغيرها انتهى گویم قوم بوهره گجرات وامیهٔ ایشان که مذهب
اسمعیلیه دارند از بقایای این طائفه هستند لیکن امروز ملکی بدست ایشان نیست در رسالهٔ دیگر
گفته اولاد جعفر صادق سیزده پسر وچهار دختر بود عبدالله وحسن ومحمد اکبر ومحمد اصغر وعباس وعبیدالله ومحسن
وعیسی وازینج پسر عقب نماند موسی کاظم واسمعیل ومحمد دیباج ملقب بمامون واسحق موتمن وعلی
عریضی وعریض نام قریه ایست در حوالی مدینه که علی آنجا ساکن بود عمر دراز یافت وحسن عسکری را
دریافت انتهی وبالجمله مناقب جعفر بسیار ست وکتاب جفر وجامعه منسوب باوست حال این
کتاب در تاریخ ابن خلدون مشرح مذکور ست وما هم در لقطة العجلان نوشته ایم

الهمام بن الهمام شجرة الطور وآية النور والسر المستور رکن الامامة امین الشرف والکرامة

نور مصباح الارواح جلاء زجاجة الاشباح اکسیر فلزات العرفاء معیار
نقود الکرماء مرکز الائمة العلویة محور الافلاک المصطفویة ابو الائمة الکرام
موسی کاظم علیه السلام بن جعفر الصادق رضی الله عنه در سبائک الذهب گفته
هو الامام الکبیر القدر الکثیر الخیر یقوم لیله ویصوم نهاره کنیته ابو الحسن
وکان اسمر اللون وکانت له کرامات ظاهرة لا یسع مثل هذا الموضع ذکرها
رشید خلیفهٔ عباسی او را گفت که شما خود را چه قسم اقرب برسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم می گوئید
گفت اگر آنحضرت صلی الله علیه وآله وسلم خطبه بخانهٔ شما کند اجابت نمائید یا نه رشید گفت سبحان الله
باین خطبه ونسبت فخر بر عرب وعجم کنم موسی گفت آنحضرت خطبه بخانهٔ ما نکند و نه ما دختران خود را
بوی توانیم داد زیرا که وی پدر ماست ونیز بر حرم شما داخل نشود وبر حرم ما می تواند در آمد پس
اقرب هستیم بوی صلی الله علیه وآله وسلم از شما انتهی ابن خلکان در وفیات الاعیان نوشته
قال الخطیب فی تاریخ بغداد وکان موسی یدعی العبد الصالح من عبادته و

اجتهاده وروی انه دخل مسجد رسول الله صلی الله علیه واله وسلم فسجد
سجدة فی اول اللیل وسمع وهو یقول فی سجوده عظم الذنب عندی فلیحسن
العفو من عندك یا اهل التقوی ویا اهل المغفرة فجعل یرددها حتی اصبح
وکان سخیا کریما وکان یبلغه عن الرجل انه یؤذیه فیبعث الیه بصرة فیها
الف دینار وکان یصر الصرر ثلث مائة دینار واربع مائة دینار ومائتی
دینار ثم یقسمها بالمدینة وکان یسکن المدینة فاقدمه المهدی بغداد فحبسه
فرأی فی النوم علی بن ابی طالب وهو یقول یا محمد فهل عسیتم ان تولیتم ان
تفسدوا فی الارض وتقطعوا ارحامکم قال الربیع فارسل الی لیلا فراعنی
ذلك فجئته فاذا هو یقرأ هذه الایة وکان احسن الناس صوتا وقال علیّ
بموسی بن جعفر فجئته به فعانقه واجلسه الی جانبه وقال یا ابا الحسن انی
رأیت امیر المؤمنین علی بن ابی طالب فی النوم یقرء علیّ کذا فتؤمننی ان
تخرج علیّ او علی احد من اولادی فقال والله لا فعلت ذلك ولا هو من شأنی
قال صدقت اعطه ثلثة الاف دینار ورده الی اهله الی المدینة قال الربیع فاحکمت
امره لیلا فما اصبح الا وهو فی الطریق خوف العوائق واقام بالمدینة الی
ایام هارون الرشید فقدم هارون من عمرة شهر رمضان سنة تسع وسبعین
ومائة فحمل موسی معه الی بغداد وحبسه بها الی ان توفی فی محبسه وذکر
ایضا ان هارون الرشید جاء قبر النبی صلی الله علیه وسلم زائرا وحوله
قریش وافناء القبائل ومعه موسی بن جعفر فقال السلام علیك یا رسول الله
یا ابن عم افتخارا علی من حوله فقال موسی السلام علیك یا ابت فتغیر وجه
هارون الرشید وقال هذا هو الفخر یا ابا الحسن حقا انتهی کلام الخطیب وکانت
ولادته یوم الثلثاء قبل طلوع الفجر سنة تسع وعشرین ومائة وقال الخطیب

سنة ثمان وعشرين بالمدينة وتوفی الخمس بقین من رجب سنة ثلث وثمانین ومائة وقیل سنة ست وثمانین ببغداد وقیل انه توفی مسموما وقال الخطیب توفی فی الحبس ودفن فی مقابر الشونیزیة خارج القبة وقبره هناك مشهور یزار وعلیه مشهد عظیم فیه قنادیل الذهب والفضة وانواع الآلات والفرش ما لا یحد وهو فی الجانب الغربی وکان الموکل به مدة حبسه السندی بن شاهك جد کشاجم الشاعر المشهور انتهی کلام ابن خلکان در سبائك الذهب گفته ولد بالابوا سنة ثمانیة وعشرین ومائة وامه حمیدة البربریة ودر رسالهٔ زبده نوشته لبست وپنج پسر وهیجده دختر داشت احمد وجعفر واکبر وداود ومحمد وسلیمان ویحیی وفضل وعلی وعبدالرحمن وقاسم وازایشان عقب نماند واگرچه قومی در بخارا وماوراء النهر خودرا منسوب بقاسم می کنند وابراهیم اکبر وحسین وزید واز هارون نزد بعض عقب مانده ونزد بعض نه وازیازده پسر علی رضا وابراهیم اکبر وابراهیم اصغر وعباس واسمعیل ومحمد وعبید الله وحسن وجعفر واسحق وحمزه عقب ماند والله اعلم

النور اللاهوتی والانسان الجبروتی والاصل الملکوتی والعالم الناسوتی مصداق

العلم المطلق وشاهد العین المحقق روح الارواح وحیاة الاشباح هندسة الحساب الموجود السیار فی منشأت الوجود کهف النفوس القدسیة وغوث الاقطاب الانسیة ازل الابدیات وابد الازلیات الکنز الغیبی والکتاب اللاریبی قرآن المجملات الاحدیة فرقان المفصلات الوحدانیة امام الوری شمس الضحی بدر الدجی ابوالحسن علی رضا بن موسی الکاظم علیه السلام کانت اخلاقه علیة وصفاته سنیة ولد بالمدینة یوم الجمعة فی بعض شهور سنة ثلث وخمسین ومائة وقیل بل ولد سابع شوال وقیل ثامنه وقیل سادسه سنة احدی وخمسین ومائة وکان شدید السمرة ولقبه الرضی والصابر والزکی کراماته کثیرة

ومناقبه شهيرة وتوفى فى اخر يوم من صفر سنة اثنتين ومائتين وقيل بل توفى خامس ذى الحجة وقيل ثالث عشر ذى القعدة سنة ثلث ومائتين بمدينة طوس وصلى عليه المامون ودفنه ملاصق قبر ابيه الرشيد وكان سبب موته انه اكل عنبا فاكثر منه وقيل بل كان مسموما فاعتل منه ومات رحمه الله تعالى وفيه يقول ابو نواس نظم قيل لى انت احسن الناس طرا ✤ فى فنون من الكلام النبيه ✤ لك من جيد القريض مديح ✤ يثمر الدر فى يدى مجتنيه ✤ فعلام تركت مدح ابن موسى ✤ والخصال التى تجمعن فيه ✤ قلت لا استطيع مدح امام ✤ كان جبريل خادما لابيه ✤ وكان سبب قوله هذه الابيات ان بعض اصحابه قال له ما رايت اوقح منك ما تركت خمرا ولا طردا ولا معنى الا قلت فيه شيئا وهذا على بن موسى الرضا فى عصرك لم تقل فيه شيئا فقال والله ما تركت ذلك الا اعظاما له وليس قدر مثلى ان يقول فى مثله ثم انشد بعد ساعة هذه الابيات وفيه يقول ايضا وله ذكر فى شذور العقود فى سنة احدى او ثنتين ومائتين نظم مطهرون نقيات جيوبهم ✤ تجرى الصلوة عليهم اينما ذكروا ✤ من لم يكن علويا حين تنسبه ✤ فما له فى قديم الدهر مفتخر ✤ الله لما برا خلقا فاتقنه ✤ صفاكم واصطفاكم ايها البشر ✤ فانتم الملأ الاعلى وعندكم ✤ علم الكتاب وما جاءت به السور ✤ وكان المامون قد زوجه ابنته ام حبيب فى سنة اثنتين ومائتين وجعله ولى عهده وضرب اسمه على الدينار والدرهم وكان السبب فى ذلك انه استحضر اولاد العباس الرجال منهم والنساء وهو بمدينة مرو وكان عددهم ثلثة وثلثين الفا ما بين الكبار والصغار واستدعى عليا المذكور فانزله احسن منزلة وجمع خواص الاولياء واخبرهم انه نظر فى اولاد العباس واولاد على بن ابى طالب رضى الله عنهم فلم يجد فى وقته

احداً افضل ولا احق بالامر من علی الرضا فبایعه وامر بازالة السواد من اللباس
والاعلام ونمی الخبر الی من بالعراق من اولاد العباس فعلموا ان فی ذلک خروج
الامر عنهم فخلعوا المامون وبایعوا ابراهیم بن المهدی وهو عم المامون وذلک
یوم الخمیس لخمس خلون من المحرم سنة اثنتین وقیل سنة ثلث ومائتین
والشرح فی ذلک یطول والقصة مشهورة وقد اختصره ابن خلکان فی ترجمة ابراهیم
بن المهدی من وفیات الاعیان وقال المامون یوما لعلی بن موسی الرضا ما یقول
بنوا بیک فی جدنا العباس بن عبد المطلب فقال ما یقولون فی رجل فرض الله
طاعة نبیه علی خلقه وفرض طاعته علی نبیه فامر له بالف الف درهم و
کان قد خرج اخوه زید بن موسی بالبصرة علی المامون وفتک باهلها فارسل
الیه المامون اخاه علیا یرده عن ذلک فجاءه وقال له ویلک یا زید فعلت
بالمسلمین بالبصرة ما فعلت وتزعم انک ابن فاطمة بنت رسول الله صلی الله
علیه وآله وسلم والله لاشد الناس علیک رسول الله صلی الله علیه وآله و
سلم یا زید ینبغی لمن اخذ برسول الله صلی الله علیه وآله وسلم ان یعطی به فبلغ
کلامه المامون فبکی وقال هکذا ینبغی ان یکون اهل بیت رسول الله صلی الله
علیه وآله وسلم قال ابن خلکان واخر هذا الکلام ماخوذ من کلام علی زین العابدین
فقد قیل انه کان اذا سافر کتم نسبه فقیل له فی ذلک فقال انا اکره ان اخذ
برسول الله صلی الله علیه وآله وسلم ما لا اعطی به انتهی در سابک گفته کانت وفاته
بطوس قریة من قری خراسان وله من العمر خمسة وخمسون سنة انتهی ودر رسالهٔ زیدیه گفته مادرش
ام البنین ام ولد بود وقیل کتم وقیل سکر وقیل سمانه وقیل طاهره وپنج پسر ویک دختر داشت محمد تقی وحسن کنیت او ابی محمد
وعلی که در خراسان مدفون شد حسین وموسی العقب وی نیز از محمد تقی از دیگر اولاد او باقی نماند قال الشیخ المفید من الشیعة

سر سریان الوجود ظل الله الممدود المنطبع فی مرآت العرفان المنقطع من زخارف الاکوان غواص بحر القدم محیط الفضل والکرم حامل سر الرسول مهندس الارواح والعقول غایة الظهور والایجاد ابوجعفر محمد الجواد بن علی الرضا بن موسی الکاظم علیهم السلام ابن خلکان گفته قدم الی بغداد وافدا علی المعتصم ومعه امرأته ام الفضل بنت المأمون فتوفی بها وحملت امرأته الی قصر عمها المعتصم فجعلت مع الحرم وکان یروی مسندا عن ابائه الی علی بن ابی طالب رضی الله عنه انه قال بعثنی رسول الله صلی الله علیه واله وسلم الی الیمن فقال لی وهو یوصینی یا علی ما خاب من استخار ولا ندم من استشار یا علی علیک بالدلجة فان الارض تطوی باللیل ما لا تطوی بالنهار یا علی اغد باسم الله فان الله بارک لامتی فی بکورها وکان یقول من استفاد اخا فی الله فقد استفاد بیتا فی الجنة وقال جعفر بن محمد بن مزید کنت ببغداد فقال لی محمد بن مندة بن مهریز وهل لک ان ادخلک علی محمد بن علی الرضا فقلت نعم فادخلنی علیه فسلمنا وجلسنا فقال حدیث رسول الله صلی الله علیه واله وسلم ان فاطمة احصنت فرجها فحرم الله ذریتها علی النار قال ذلک خاص بالحسن والحسین رضی الله عنهما وله حکایات واخبار کثیرة وکانت ولادته یوم الثلثاء خامس شهر رمضان وقیل منتصفه سنة خمس وتسعین ومائة وتوفی فی یوم الثلثاء لخمس خلون من ذی الحجة سنة عشرین ومائتین وقیل تسع عشرة ومائتین ببغداد ودفن عند جده موسی بن جعفر رضی الله عنهم اجمعین فی مقابر قریش وصلی علیه الواثق بن المعتصم انتهی کلامه ودر سبا که گفته امام ولد وکنیته ابو جعفر ولقبه الجواد وزوجه المأمون ابنته ام الفضل وسیره الی المدینة المنورة وتوفی ببغداد لان المعتصم استقدمه مع زوجته ام الفضل انتهی

ودر رسالۂ زیدیہ گفتہ محمد بن علی رضا الملقب بہ تقی مادرش خیزران وقیل سکینہ نوبیہ بود از قبیلہ ماریۂ قبطیہ معتصم عباسی او را بزہر کشت ودر بغداد بروضۂ جد خود موسے کاظم مدفون گردید ودو زن داشت یکی ام الفضل دختر مامون دوم دخترے از اولاد عمار بن یاسر وسہ پسر ودو دختر داشت علی نقی وموسے مرقع ویحیی عقب وازہمین دو پسر علی وموسی باقی ماندہ وسلسلۂ نسب سادات رضویہ منتہی می شود بموسے مرقع انتہے

الداعی الی الحق امین اللہ علی الخلق لسان الصدق وباب السلم اصل

المعارف ومنبت العلم عین الایجاد والابداع انموذج اصول الاختراع بھجۃ الکونین وبھجۃ الدارین مفتاح خزائن الوجود حافظ مکامن الشھود طیار فضاء الصدق والصفا ابوالحسن علی الھادی بن محمد الجواد بن علی الرضا علیہم السلام وکان قد سعی بہ الی المتوکل وقیل ان فی منزلہ سلاحا وکتبا وغیرھا من شیعتہ واوھموہ انہ یطلب الامر لنفسہ فوجہ الیہ بعدۃ من الاتراک لیلا فھجموا علیہ منزلہ علی غفلۃ فوجدوہ وحدہ فی بیت مغلق وعلیہ مدرعۃ من شعر وعلی راسہ ملحفۃ من صوف وھو مستقبل القبلۃ یترنم بآیات من القرآن فی الوعد والوعید لیس بینہ وبین الارض بساط الا الرمل والحصا فاخذ علی الصورۃ التی وجد علیھا وحمل الی المتوکل فی جوف اللیل فمثل بین یدیہ والمتوکل یستعمل الشراب وفی یدہ کاس فلما راٰہ اعظمہ واجلسہ الی جانبہ ولم یکن فی منزلہ شیئ مما قیل عنہ ولا حجۃ یتعلل علیہ بھا فناولہ المتوکل الکاس الذی فی یدہ فقال یا امیر المومنین ما خامر لحمی ودمی قط فاعفنی منہ فعفاہ وقال انشدنی شعرا استحسنہ فقال انی لقلیل الروایۃ للشعر قال لابد ان تنشدنی شیئا فتلا ھذہ الآیۃ کم ترکوا من جنات وعیون وزروع ومقام کریم ونعمۃ

كانوا فيها فاكهين كذلك واورثناها قوما اخرين ثم انشده نظم باتوا على

قلل الاجبال تحرسهم + غلب الرجال فما اغنتهم القلل + واستنزلوا بعد عز عن

معاقلهم + فاودعوا حفراً يا بئس ما نزلوا + ناداهم صارخ من بعد ما قبروا

اين الاسرة والتيجان والحلل + اين الوجوه التي كانت منعمة + من دونها

تضرب الاستار والكلل + فافصح القبر عنهم حين سألهم + تلك الوجوه عليها

الدود يقتتل + قد طال ما اكلوا دهرا وما شربوا + فاصبحوا بعد طول الاكل

قد اكلوا + قال فاشفق منه من حضر على علي وظن ان بادرة تبدر اليه فبكى

المتوكل بكاء كثيرا حتى بلت دموعه لحيته وبكى من حضره ثم امر برفع الشراب

ثم قال يا ابا الحسن اعليك دين قال نعم اربعة آلاف دينار فامر بدفعها

اليه ورده الى منزله مكرما وكانت ولادته يوم الاحد ثالث عشر رجب و

قيل يوم عرفة سنة اربع وقيل ثلث عشرة ومائتين ولما كثرت السعاية في

حقه عند المتوكل احضره من المدينة وكان مولده بها واقره بسر من رأى وهي

تدعى بالعسكر لان المعتصم لما بناها انتقل اليها بعسكره فقيل لها العسكر ولهذا

قيل لابي الحسن المذكور العسكري لانه منسوب اليها واقام بها عشرين سنة

وتسعة اشهر وتوفي بها يوم الاثنين لخمس بقين من جمادى الآخرة وقيل

لاربع بقين منها وقيل في رابعها وقيل في ثالث رجب سنة اربع وخمسين و

مائتين ودفن في داره انتهى ما في ابن خلكان وقد نظم السيد غلام على

ازاد هذه الحكاية في الدفتر الرابع من مظهر البركات اوله نظم واحد من

عصابة الخلفاء + خصم للائمة الكرماء + واخره نظم دام ازاد صحبة الامراء +

ناويا حسن خدمة الفقراء + وقال في السبائك وكان اسمر اللون ومناقبه كثيرة

وتوفي بسر من رأى وله من العمر اربعون سنة انتهى در رسالة زيديه گفته مادرش

سمانه نام داشت در مدینهٔ منوره روز جمعه یازدهم ذی حجه متولد شد متوکل یا معتمد او را زهر دهانیده
بکشت در سر من رائی معروف بسامره مدفون ست شش پسر داشت حسن عسکری جعفر زکی
مادر حسن غزاله یا حدیثه نام دارد و حسن شنفی که پیش پدر بمرد و موسی و محمد و علی اما عقب او
جز از عسکری و زکی باقی نماند انتهی گویم وی امام دهم ست از امامیهٔ اثنا عشریه و بعد او امام
یازدهم نزد شیعه حسن عسکری ست که در مدینه سنه دو صد و سی و دو هجری متولد شده کنیت او
ابو محمد ست و لقب خالص مابین سمرت و بیاض بود وفاتش در سنه دو صد و شصت و یک
هجری اتفاق افتاد در بیست و هشت سالگی درگذشت و بسامره مدفون گردید ابن خلکان گفته
احد الائمة الاثنی عشر علی اعتقاد الامامیة وهو والد المنتظر صاحب
السرداب ویعرف بالعسکری وابوه علی ایضا یعرف بهذه النسبة وکانت ولادته
یوم الخمیس فی بعض شهور سنة احدی وثلثین ومائتین وقیل سادس
شهر ربیع الاول وقیل الآخر سنة اثنتین وثلثین ومائتین وتوفی یوم الجمعة
وقیل الاربعاء لثمان لیال خلون من شهر ربیع الاول وقیل جمادی الاولی
سنة ستین ومائتین بسر من رأی ودفن بجنب قبر ابیه وهذه النسبة الی
سر من رأی ولما بناها المعتصم وانتقل الیها بعسکره قیل لها العسکر وانما نسب
الحسن الیها لان المتوکل اشخص اباه علیا الیها واقام بها عشرین سنة وتسعة
اشهر فنسب هو وولده هذا الیها انتهی و امام دوازدهم نزد امامیه پسر حسن عسکری
محمد مهدی ست عمر او نزد وفات پدر پنج سال بود وکان مربوع القامة حسن الوجه و
الشعر اقنی الانف صبیح الجبهة در سبائک الذهب گفته وزعم الشیعة انه غاب فی السرداب
بسر من رأی سنة اثنتین وستین وانه صاحب السیف القائم المنتظر
قبل قیام الساعة وله قبل قیامه غیبتان احدهما اطول من الاخری انتهی
گویم این زعم شیعه ابطل باطلات ست و دلیلی از سمع بر آن قائم نشده و اهل سنت و جماعت

ادله و براهین این طائفه را که بر وجود و غیبت و انتظار او در کتب مذهب خویش ذکر کرده‌اند بحجج صحیحه و سنن صریحه استیصال نموده اند و قد ذکر ناطرفا من ذلک فی کتابنا کشف الالتباس عما وسوس به الخناس و کتابنا حجج الکرامه فی آثار القیامه والذی اتفق علیه العلماء ان المهدی هو القائم فی آخر الزمان عند قرب الساعة الکبری و هو مقدمة من اشراطها العظمی و انه یملأ الارض عدلا و قسطا کما ملئت جورا و ظلما و الاحادیث فیه و فی ظهوره اکثر من ان تحصی فی هذا الموضع و قد الف فیه جماعة من اهل العلم رسائل شتی هی معروفة عند کل من یعتنی بالشرائع و یعرف الوقائع و بالجمله این هر دو بزرگوار که حسن عسکری و محمد مهدی باشند در اجداد و امجاد محرر سطور معدود نیند بلکه انشعاب نسل بعد از علی هادی که ملقب به علی نقی بن محمد تقی ست از جعفر زکی شده و باین حساب مجموع ائمه اهل بیت که در اسلاف این دور افتاده می در آیند ده امام کرام اند والحمد لله الذی اخرجنی من اصلاب هؤلاء الائمة و ارحام تلک الامهات صفوة الامة و جعل اصلابهم و ارحامهن مسلمات مومنات قانتات ثیبات و ابکارا و ابقی ذریة رسوله الکریم فی نسلهم الی یوم القیامة علانیة و جهارا اللهم کما حسنت اسلافنا و اخلافنا فحسن اولادنا و اخلافنا انک علی ما تشاء قدیر و بالاجابة جدیر

زین المفاخر و البحر الزاخر سید السادة و فخر القادة جعفر زکی بن علی نقی بن محمد تقی رحمهم الله تعالی رحمة واسعة

معروفست بکذاب ست شیخ شرف الدین نسابه گفته جعفر در نسب کاذب نیست بلکه بواسطه طعن که بصحت امامت محمد مهدی بن حسن عسکری کرده امامیه او را کذاب مشهور کردند حال آنکه وی درین طعن صدیق ست زیرا که مهدویت ممدوح بدلیلی ثابت نشده پس جعفر درین طعن

صادق و مخالف او کاذب باشد و در رسالهٔ زیدیه گفته اولاد او سه گونه است یکی از عبدالله و عبیدالله
و عبدالعزیز و ابراهیم و حسن و محسن و محمد و احمد و موسی و نسابین را در عقب ایشان اختلاف ست
دوم عباس و عیسی و احمد و اسحاق و ایشان باتفاق نسابین معقب نیستند سوم علی اشقر که
سید نقبای بغداد بود و اسمعیل که نیز در بغداد بود و یحیی که از حجاز بدار السلام آمد و طاهر و
هارون و ادریس و عقب جعفر از همین شش پسر باقی مانده چنانکه در عمدة الطالب ذکر کرده است

سید السادات علی اشقر بن جعفر زکی

ایشان را سه پسر بودند عبدالله و جعفر و اسمعیل و در عقب جعفر اختلاف ست و لقب علی مختار بود

سید عبدالله بن علی اشقر

او را یک پسر بود سید محمد نام تمام نسل او از وی ست و خاندان او در بغداد مشهور باکابر بوده
و نقابت مشهد کاظمین تعلق بهمین سید محمد داشت

سید محمد بن سید عبدالله رح

او را پنج پسر بود ابوالقاسم و یحیی و علی و عیسی و محمود و عقب وی از ایشان باقی مانده و در
مقابر قریش بغداد مدفون اند

سید احمد بن سید محمد مذکور

او را یک پسر بود که از وی عقب مانده سید محمد نام از نسل کسیکه از بغداد برخاسته سکونت بلدهٔ
بخارا گزیده سید محمد ست بعده چهار پشت او در بخارا اقامت نمودند والله اعلم

سید محمد بن سید احمد

او را یک پسر بود که از وی عقب مانده سید جعفر بخاری

سید جعفر بن سید محمد

او را یک پسر بود سید علی موید بخاری و او را نسل از سید جلال اعظم گلسرخ باقی مانده

سید علی موید بن سید جعفر

پسر تن سید جلال اعظم بخاری نام دارد اول کسیکه از بخارا برآمده سکونت ملتان و اچه اختیار کرد سید جلال ست ۔

سید جلال اعظم بن سید علی موید

نخستین از بخارا برآمده در ملتان بخانقاه شیخ الاسلام بهاؤالدین زکریا اقامت گزید و کان ذلک فی سنه ست مائة و ثلثین و خمس و بعد چندی از خدمت شیخ مرخص گشته رخت اقامت در بهکر انداخت و با زهره خاتون دختر سید بدرالدین بن سید صدرالدین خطیب بهکر عقد نکاح بست بعد ها از بهکر برخاسته در اچه ساکن شد مقبرهٔ او در انجاست نام اصلی و حسین ست و کنیت ابو عبد الله و لقب سید جلال اعظم گل سرخ و مولد بخارا عقب او چهار پسر اند علی و جعفر مادر این هر دو دختر پادشاه بخارا بود علے همراه پدر در ملک سند ماند و جعفر به بخارا برگشت اولاد او آنجاست و سید محمد غوث مادرش بی بی زهره مذکوره است و سید احمد کبیر مادرش بی بی فاطمه دختر دیگر سید بدرالدین مذکور بود و عقب علے از یک پسر سید بهاؤالدین حلیم ست و ایشان بسادات بهائی مشهوراند ۔

سید احمد کبیر بن سید جلال اعظم گلسرخ

و این همان سید احمد کبیر اند که عوام و جهله مسلمانان هند گاو نذر برای ایشان ذبح می کنند و این ذبیحه شرعا حرام ست نظاه در تفسیر نیشاپوری گفته قال العلماء لو ان مسلماً ذبح ذبیحة و قصد بها التقرب الی غیر الله صار مرتدا و ذبیحته ذبیحة مرتد انتهی سید احمد کبیر را دو پسر بود یکی سید جلال الدین مخدوم جهانیان جهان گشت از بطن بی بی خونخاتون دختر سید مرتضے معروف بسید و بن سید بدرالدین بهکری دوم سید صدرالدین محمد راجو قتال اولاد سید راجو در بهکر ست ۔

سید ابو عبد الله جلال الدین قطب عالم

معروف بمخدوم جهانیان جهان گشت بن سید احمد کبیر رحمهما الله تعالی ولادتش شب برات

در سنه هفت صد و هفت هجری بوده و در تاریخ فرشته نوشته پدرش در هفت سالگی او را نزد شیخ
جمال خندی که از مریدان شیخ بهاء الدین زکریا بود برده بدست بوس او مشرف ساخت شیخ
جمال گفت تو آن پسرے که خاندان خود را تا قیامت منور داری سید جلال الدین عالی متبحر بود
در علوم عقلی و نقلی مشقت بسیار کشیده و معتقد آن نبود که مرید یک کس شود و بجای دیگر رجوع
ننماید می گفت جمیع مشایخ و فضلا را باید دید و از هر کدام نصیبے و فیضے باید ربود و از پدر خود خرقه
خلافت یافت و بجانب مکه و مدینه و مصر و شام و بیت المقدس و روم و عراقین و خراسان و
بلخ و بخارا سفر نمود و چندین حج کرد از انجمله شش حج اکبر نمود و در مدینه منوره سلطان العلماء
استاذ المحدثین شیخ عفیف الدین شافعی یمنی را دریافت و مدت دو سال بخدمت وی مانده
نسخه عوارف و غیره پیش او گذرانید گویند عفیف الدین خرقه از شیخ رشید الدین ابو القاسم محمد صوفی
پوشیده بود و وی از شیخ الشیوخ شهاب الدین عمر سهروردی یافته و همچنین در اثنای سفر بصحبت
شیخ حمید الدین محمود حسینی سمرقندے رسیده از وی خرقه و فیض ربود و وی از شیخ محمد بن ابراهیم
نساجی و وی از شیخ نظام الدین ابو العطا بخاری گرفته بود گویند سید جلال الدین در اثنای
سیر و سلوک سے صد و چند اهل کمال را دریافته و از همگنان فیض کلی نصیبش گشت الی قوله و
کمالات و حالات وی در کتاب قطبی بشرح و بسط تمام مرقوم شده الی قوله مجددا بزیارت
سرور کائنات سرفراز گشته گفت السلام علیک یا جدی آواز شنید وعلیک السلام
یا ولدی و پس از آن سفر برگشته چون باچه رسید در هفتاد و هفت سالگی مریض شده روز بروز
ضعیف می شد تا روز عید قربان بعد از ادای دوگانه ازین جهان بجهان جاودانی انتقال
نمود و در همان بلده مدفون گشت انتهی ملخصاً در ملفوظ ایشان نوشته که جماعتی با خلافت و
اجازت خرقه از نسبت مشائخ یافته اند منجمله آنها یکے سید احمد کبیر برادر ایشان است و دیگر سید
بهاء الدین عم ایشان و شیخ رکن الدین ابو الفتح و سید احد الدین و شیخ قوام الدین و شیخ
نصیر الدین چراغ دهلوی و شیخ عبد الله یافعی مکی و شیخ عبد الله مطرے و شیخ ابو اسحق گازرونی

وشیخ نجم الدین اصبهانی وشیخ نجم الدین کبری الی غیر ذلک من العلماء والمشائخ و بر ہگذر سیاحت و دنیا و کثرت اساتذہ و شیوخ معروف شدند بمخدوم جہانیان جہان گشت احوال تفصیلی ایشان در کتب سیر صوفیہ مسطور ست و در صحائف تواریخ مذکور مثل اخبار الاخیار و تاریخ فرشتہ وجز آن و شہرت ایشان مستغنی ست از ذکر فضائل و مناقب عوام بلکہ خواص اہل ہند می گویند کہ آثار شریف نبوی و سنگ نقش پای مصطفوی کہ در دہلی ست آوردہ ایشان ست لکن روایتے از سلف صحیحہ نزد محدثین بدان ثابت نشدہ کہ درخورد اعتماد و اعتبار باشد و در حدیثی نیامدہ کہ نقش پای مبارک بر سنگے چسپیدہ باشد اما صوفیہ کہ قومی خوش عقیدہ صاف دل نیک گمان بہر کس و ناکس اند در اثبات این قسم چیزہا بجد اند واللہ اعلم وفات سید جلال الدین دہم ذیحجہ سنہ ہفصد و ہشتاد و پنج گردیدہ منکوحات ایشان سہ زن بودند و اولاد سہ پسر اول سید ناصر الدین محمود مادرش دختر سید محمد غوث بود دوم سید عبداللہ مادرش دختر سادات دہلی بود سوم سید محمد اکبر مادرش دختر سلطان روم بود و سید عبداللہ لاولد مرد و اولاد سید محمد اکبر در روم ماندہ و اولاد سید ناصر الدین در ہند و سند ست و اگرچہ ولادت ایشان در اوچہ عمل ملتان بودہ اما مشہور بہ بخاری ہستند نسبت باصل وطن خود و این نسبت بسیار خوب ست زیرا کہ محمد بن اسمٰعیل بخاری صاحب جامع صحیح کہ امیر المومنین بود در علم حدیث از انجا برخاستہ اگرچہ وی عجمی الاصل و ایشان عربی المحتد ہستند شعر

فی الجملہ نسبتی بتو کافی بود مرا　　بلبل ہمین کہ قافیہ گل شود بس ست

فائدہ کتب انساب در بیان نسب مخدوم جہانیان جہان گشت گونہ مختلف واقع شدہ در تذکرۃ السادات بعد از جعفر زکی ملقب بہ کذاب سہ پدر ذکر کردہ یعنی جعفر بن محمود بن احمد بن عبداللہ بن علی اشقر و در منبع الانساب چہار پدر ذکر کردہ یعنی جعفر بن محمد بن محمود بن احمد بن عبداللہ و در انوار العارفین دو پدر ذکر نمودہ یعنی جعفر بن محمود بن احمد بن عبداللہ و در رسالہ زبدۃ جائی دو پدر گفتہ یعنی جعفر بن

محمود بن احمد بن عبد الله و در جای دیگر چار پدر نوشته جعفر بن محمد بن محمود بن احمد
بن محمود بن عبد الله و در خزانهٔ جلالی سه پدر گفته یعنی جعفر بن محمد بن محمود بن احمد
بن عبد الله و این بدان ماند که در نسب نبوی بعد از عدنان اختلاف ست و درین
رسالهٔ فرع نامی مطابق روایات رسالهٔ زیدیه که نزد سادات بخاری ست و این
جد منقول شده آمده نوشته شده ولکن این اختلاف اگر نسخ صحیحه بهم رسند مندفع
می تواند شد و در تاریخ فرشته بذکر سید جلال بخاری جد مخدوم جهانیان گفته
وی ابن سید علی بن جعفر بن محمد بن احمد بن محمود بن عبد الله بن علی اشقر بن جعفر
بن علی هادی ست و باین حساب چهار پدر می شود و این مطابق رسالهٔ زیدیه است
والله اعلم ترجمهٔ حافلهٔ حضرت مخدوم در کتاب تقصار نیز بعد ازین ثبت نموده شد فارجع الیه

سید ناصر الدین محمود بن سید

جلال الدین بخاری مخدوم جهانیان جهان گشت سه زن در حبالهٔ نکاح در آورد و بحکم
اخرج منکما الکثیر الطیب که در دعای نبوی بحق فاطمه علیها السلام وارد ست اولاد کثیر
از انها روزی روزگار ایشان شد بست و سه فرزند بهم رسید ند هجده پسر و سه دختر از انجمله
پنج پسر بقطب مشهور شدند یکی شیخ حامد کبیر دوم سید علم الدین سوم سید شهاب الدین چهارم سید
اسمعیل پنجم سید فضل الله و نام بعض فرزندان این ست سید برهان الدین سید علاء الدین
عرف بندگی شیخ الاسلام قبر وی در بلدهٔ قنوج متصل محلهٔ اجگیر ست مادرش سعادت خاتون
دختر سادات دهلویه بود و سید شرف الدین و سید نظام الدین و وی از دلدهٔ مادرش دختر
بقال بود و بادشاه دهلی چند سه به بایشان از کوتنکی خاص بخشید د بود از وی هم اولاد شده
اینها مشهور بسادات کوتنکی ستند و اولاد برهان الدین در گجرات ست از نسل دختر ایکای اسحق
کهوکر زمیندار گجرات و مزارش بر فاصلهٔ سه کروه از احمد آباد در قصبه بتوه جا او و سه
سکونت دارد محرر سطور چون در سنه ۱۲[illegible] هجری وارد احمد آباد گجرات گردید بزیارت مزارات این

بزرگواران سعادت اندوز گشتند و اولاد ایشان را در یافت مساجد و خانقاه و غیره و قباب و قبور هنوز برقرار است و اولاد سید شرف الدین در نواح اچه که قریه از سرزمین ملتان ست سکونت دارد و منجمله دختران سید محمود یکی بی بی تاج الملک بود و دیگر سعادت بی بی مهر و دیگر بی بی فیاض و در عقد نکاح سید معز الدین بن سید علاء الدین رسولدار در آمدند مادر ایشان بی بی تنگنی دختر سلطان حسین لنگاه بود و اولاد سید حامد کبیر در هند باقی ماند

سید حامد کبیر بن سید ناصر الدین محمود

بجای پدر سجاده نشین شد و پسر و یک دختر داشت سید بهاء الدین و وی لاولد بمرد و سید رکن الدین ابوالفتح و وے بی بی مریم مادر ش بے بی خوند دختر سید شمس الدین بن سید محمد غوث بود

سید رکن الدین ابوالفتح بن سید حامد

مسند نشین چار بالش سیادت و مشیخت بود و هنگامۂ افاده و استفاضه گرم داشت چهار پسر و سه دختر یادگار خود گذاشت سید جلال ثالث و سید محمود که اولاد ش در اچه عمل ملتان هست و سید ابوالقاسم مادر ش بی بی سمنی دختر بادشاه ٹھٹه بود و سید محمد معروف بکیمیا نظر مادر ش مراد خاتون دختر ملک داؤد خان بن میر علے لنگاه بود و بوجه مادر ش بی بی میمونه از سادات دهلی ست و بی بی تاج الملک که در حبالۂ نکاح سید عماد الدین بن سید حاجی بن سید حسین بن سید علاؤ الدین رسولدار در آمد مادر ش بی بی دوی دختر سید دولت بن سید شمس الدین بن سید محمد غوث بود و بی بی جنت خاتون رحمهم الله تعالی و ایاهن جمیعا

سید جلال ثالث بن سید رکن الدین ابوالفتح

وی سجاده نشین پدر بزرگوار بود و اول کسیکه از اچه عمل ملتان برخاسته نزول بدهلی کرد او ست و وجه نقل مکان مخالفت باهمی اخوان بود بهلول شاه لودهے بادشاه دهلی بیعت ارادت بسید جلال ثالث داشت ایشان را از ملتان بدهلی آورد و سرکار قنوج را در تیول و اقطاع ایشان بخشید باین رهگذر حضرت ایشان از دهلی قدم بقنوج جاگیر خود آوردند و از ان باز

این بلده مسکن اخلاف ایشان گردید سید جلال چهار پسر داشت یکی سید علی دوم سید
راجو سوم سید شعیب چهارم سید جعفر اولاد سید جعفر در سکهه پور مضاف نصیرپور صوبهٔ تهته سکونت
دارند و اولاد بقیه در قنوج و محلات او مزار شریف سید جلال در قنوج ست بیمار روبت برکت
به وی بر قبر ایشان گنبدی رفیع و قبهٔ منیع ساخته اند که هنوز باقی ست کتبه‌اش بدین ست نظم

این سده بدیع که از چرخ برتر ست — وین طاق بی نظیر که بازیب و زیور ست
گشته بنا بعهد همایون حسین شاه — کافاق از جمال کمالش منور ست
تعمیر کرد شاه هری خان فتح جنگ — کاندر زمان جهان همه او را مسخر ست
هشتاد و یک و هشت صد از هجرت نبی — تاریخ ثبت گشت ز ماه پیمبر ست

عوام این قبه را روضهٔ مخدوم جهانیان جهان گشت می خوانند و این غلط ست زیرا که
مزار سید جلال ثالث ست نه مزار سید جلال الدین بخاری و این هری خان بانی روضهٔ
مذکوره صوبهٔ قنوج بود از طرف سلطان حسین بن شاه ابراهیم شرقی بادشاه جونپور
در وقت او سلطنت هندوستان منقسم بود بر شرق و غرب بعده بزمان سکندر لودی سلطنت
جونپور شامل سلطنت دهلی گردید و دو نشد یک شدان الارض لله یورثها من یشاء بعد مدت
دراز این قبه رو با نحطاط آورد سید عباس علی قنوجی شیعی مذهب تعمیر وی پرداخت و تاریخ
این بنای ثانی چنین گفت نظم

این روضهٔ اطهر و منور — ثالث لقب و جلال حیدر — تعمیرش هری چو نمود
هشتاد و یک و هشت صد بود — کز زلزله زمین شکسته — تعمیر دگر شکسته بسته
عباس علی یکی از اولاد — خلف صدق ست و آل بجاد — سنه دو صد و نه و یک هزار ست
از هجرت رسول نامدار ست

نزدیکه مانند از چهار صد سال کامل این بلده مسکن و موطن
سادات بخاریست و هر چند نسق هر دو تاریخ لما ینبغی نیست و نا واقفی از علم شعر آنسته باشد لکن
مفید سنه تعمیر و زمان سید موصوف ست و هو المراد فی هذا المرصاد

سید راجو شهید بن سید جلال ثالث

وی بجای پدر سجاده نشین سرکار قنوج بود دوازده پسر داشت سید جلال رابع و سید تاج الدین که لاولد درگذشت و سید علاؤ الدین مادرش ام ولد بود و سید نظن و سید کھوان و اولاد این هر دو در حاجی پور و مینا پور ضلع عظیم آباد پٹنه سکونت اختیار کردند و سید احمد و سید برهان در گجرات رفته رحل اقامت انداختند نسل ایشان همانجاست و سید محمد و سید علی در طفولیت بمردند و سید درویش و سید بولاتی مفقود الخبر گردیدند۔

سید جلال رابع بن سید راجو شهید

بعد پدر سجاده نشین گردید و تبرکات مخدوم جهانیان را که در قنوج بود متولی بالاستحقاق گشت برادرش سید علاؤ الدین بخصومت برخاسته آن اشیا را ازو بستاند و خود را سجاده نشین خاندان سادات گردانید سید جلال رابع از کمال علوهمت آثار پرستی را ترک داده بحق پرستی گرائید ؎ تو تا کی گور مردان را پرستی * بگرد کار مردان گرد رستی * و از محله شیخانه که مسکن قدیم بود برخاسته بمحله شیخ پوره توطن گرفت تا حال اخلاف ایشان درهمین محله سکونت پذیر ماندند سید رحمه الله تعالی را چهار پسر بودند سید تاج الدین و سید مبارک و سید کمال الدین و سید جمال الدین و دو دختر یک فاطمه بی بی دوم چند مور بی بی و سید بر املاک قدیمه خود که از پدر بزرگوار بحصه رسیده بود تصرف داشت و مستغنی بود از طلب وجوه معاش

سید تاج الدین بن سید جلال الدین رابع

ایشان انیز چهار فرزند بودند سید کبیر و سید فیض الله و سید راجو و سید حامد و حامد لاولد بمرد

سید کبیر بن سید تاج الدین

عقب ایشان از چهار پسر باقی ماند سید علی اصغر عرف اچھی سید اسمعیل سید علی اکبر سید عبدالصمد

سید علی اصغر بن سید کبیر

چهار فرزند داشت سید سلطان سید کرم علی سید محمد علی سید لطف علی

سید لطف علی بن سید اچھی

ایشان را سه پسر بودند سید عزیز الله سید غلام علی سید بھلھارتی و وی لاولد بمرد و غلام علی را یک دختر بود که در نکاح سید سیف الدین بن سید عبد الوهاب بخاری رفت

سید عزیز الله بن سید لطف علی

او را دو پسر و یک دختر بود سید لطف الله و سید هدایت علی و او لیا بی بی و عقد او با سید برکت الله بن سید کمال بن سید بهار بخاری صورت بست مادرش بی بی سک دختر سید جعفر بن سید بدی بن سید الهدیه بخاری احمدپوری ست و مادر سید هدایت علی از نسوان حیدرآباد دکن بود و وی لاولد همانجا بگذشت و مخاطب بود بسید هدایت علی خان دلیر جنگ و سید لطف الله هم در حیدرآباد نزد برادر اقامت گزین بود تا آنکه همانجا انتقال فرمود

سید لطف الله بن سید عزیز الله

ایشان را یک پسر و یک دختر بود سید اولاد علی خان و بی بی بشارت که در حبالۂ نکاح سید شیر علی بن سید کرم علی بن سید علی اصغر عرف سید اچھے رفت مادرش بی بی فرح دختر سید یار علی بلهور ست بلهور قصبه ایست ده کروهے قنوج چندے از سادات در آنجا متوطن اند و مذهب شیعه دارند غالباً رواج تشیع در سادات بخاری قنوجے از زمان سید علی اصغر بن سید کبیر آمده سید لطف الله هم متشیع بود و برادرش هدایت علی نیز۔

سید اولاد علی خان انور جنگ بهادر

بن سید لطف الله جد محرر سطور ست و بسیادت صحیحه و شرافت آبائیه و امارت عالیه مشهور در حیدرآباد دکن در سرکار نواب شمس الامرا بهادر مرحوم داماد نواب نظام علی خان بهادر صوبۂ دکن اقتدار تام بهم رسانید و بخطاب انور جنگ بهادر ممتاز شد قلعۂ گهن پوره در جاگیر داشت و درین قرب زمان میر اسد علی صاحب سلمه الله تعالی از حیدرآباد بکاتب حروف نوشتند که انور جنگ بهادر یکے از امرای سرکار نظام الملک والی حیدرآباد دکن بود و زائقه با

امیر کبیر نواب ابوالفتح خان شمس الامرا بهادر مرحوم و تعلقه پنج لک روپیه و جمعیت هزار سوار
و پیاده داشتند و موضع من بهلے و سل کهیره و پیل کهره وغیره جاگیر خاص ایشان بود سید
عزیز الله خان جد امجد انور جنگ بهادر از نسل سید جلال بخاری برادر عم زاد امیر کبیر مذکور اند و
امیر کبیر از اقارب نظام الملک آصف جاه بهادر و سر امد امرای دولت آصفیه است که بستم
شوال سنه ۱۲۷۰ هجری بعمر نود سال انتقال نمود فرزندان شان بجاے پدر خود قابض و متصرف
ملک و اقطاع خود هستند انتهی کلامه گویم جد امجد این بنده مذهب شیعی داشت دو بار از حیدرآباد
بقنوج آمد در هر نوبت فرزندی متولد گردید یک پسر و یک دختر گذاشت سید اولاد حسن بخاری
قنوجی و بی بی منون که نکاح او با سید نیاز علی بن سید امام بخش بن سید ابو زید علی شد و یک
پسر و دو دختر زائید سید حسین علی مرحوم دختران بسادات موهان و علی پور چوره که متصل کالپی است
منسوب شدند خطبه سید اولاد حسن با دختر سید پیر علی بن سید قطب الدین بخاری قرار یافته بود
اما بوجه تشیع نپذیرا نکرد و دختر مفتی محمد عوض ساکن بانس بریلی را در عقد خود در آورد مادر این پسر
و دختر مهر و بی بی وزیرن دختر سید الطاف علی عرف ننهی میان بهکرے صفے پورے بود
مذهب شیعه داشت تجاوز الله عن سیئاتهم و سیئاتنا **فائده** درین نزدیکی میر عظیم الدین
صاحب ۱۴ محرم سنه ۱۳۰۰ هجری بمیر اسد علی صاحب حیدرآبادی نوشته اند که انچه از احوال انور جنگ بهادر
استفسار فرموده اید صورتش اینست که انتقال نواب صاحب موصوف در عهد سکندر جاه شده بنده
در انوقت نوجوان بودم هفده هیجده سال عمر داشت نواب صاحب در دائره میر مومن اولیا قدس سره
مدفون شده اند ابو الخیر خان تیغ جنگ اول از سرکار نواب نظام علی خان بهادر مع جمله جمعیت
تنخواه می یافتند وقتیکه شادی ابو الفتح نواب شمس الامرا مرحوم خلف تیغ جنگ بهادر با خواهر نواب
نظام علی خان شد معرفت امجد الملک در عوض تنخواه نواب سکندر جاه دو لک روپیه عنایت شد وطن آن صاحب
نواب شمس الامرا شکوه آباد است ایشان از زوجه اول بوجی صاحبه از اقربای اهل وطن بوده اند اینقدر
معلوم هست که انور جنگ بهادر از خویشاوندان بی بی صاحبه هستند [illegible] الامرا بعد از حصول ملک

چند اشخاص را از نواب نظام علی خان بہادر خطاب و ہانیدند منجملہ آن سیکے میر اولاد علی خان اند ایشان را نیز خطاب نواب انور جنگ بہادر حاصل شدہ وہم علاقہ پنج لک روپیہ مرحمت گردید و با یکے از قرابت داران بھوجی صاحبہ کتخدا شدند و در شمار رشتہ داران آمدند و چند مواضع در جاگیر یافتند و با والد بندہ و قبلگاہ آنجناب کہ ما ہمہ نمکخوار یک سرکار ریم دوستانہ بودند محلسرای شان برابر محلسرائے شمس الامراء بہادر بود ملحق مسجد مغل خان کوتوال شہر بعد انتقال انور جنگ بہادر خانہ وجملہ سامان شان ضبط شد در ینجا لا ولد مردند مگر در وطن اصلی خود کہ شہر قنوج ست از برادری خود اہل وعیال داشتہ اند لکن کسے از انجا در ینجا نیامد در مکان انور جنگ بہادر تا ایں مدت خیلیخانہ ماند سپس منہدم گردیدہ در باغ و جلوخانہ رشید الدین خان مغفور شامل گشت دریافت حال مواضع جاگیر انور جنگ بہادر از دفتر کنندہ امیر کبیر ممکن ست این دفتر در علاقہ نواب بشیر الدولہ بہادر ست از انجا این حال بالتفصیل دریافت باید فرمود انچہ معلوم اینجانب بود نوشتہ آمد فقط

سید اولاد حسن بن نواب سید اولاد علی خان انور جنگ بہادر مرحوم

والد ماجد محرر سطور عفا اللہ عنہ مہر سپہر ولایت کبری کوکب دری اوج ہدایت عظمی امام اہل سنت وجماعت علامۂ ذو بلاغت و براعت سلالۂ اہل بیت مبرا از کیت و دیت الناہد لارباب الشہود والحجۃ علی ذوی الجحود معرف حدود الحقائق الربانیہ ومنوع اجناس العالم النورانیۃ عنقاء قاف الکرم القائم فوق مرقاۃ الھمم وعاء الامامۃ محیط الامانۃ راس الموحدین وسید المتبعین خادم الکتاب العزیز والسنۃ المطھرۃ ومحدد مراتب السادۃ المکرمۃ المحرمۃ قطب رحی الوجود ومرکز دائرۃ الشہود کمال النشأۃ ومنشأ الکمال جمال الجمع ومجمع الجمال المحاذی للمرآۃ المصطفویۃ

والمتحقق بالاسرار المرتضوية الاسم الاعظم الالهي الحاوي للنشأة الغير المتناهي
ولادت باسعادت او در سنه یک هزار و دو صد هجری بوده و در آغاز حال اکتساب فنون لغت
فارسیه در وطن و نواح وے نمودند و اوائل کتب دینیه را بحلقهٔ درس بقیة السلف خیر الخلف
شیخ عبد الباسط قنوجی قدس الله سره که از اعاظم فضلا و مشائخ این بلدهٔ قدیمه بودند حاصل فرمودند
و مؤلفات استاد خود را در همان زمان طلب علم برای خود بدست خویش انتساخ نمودند چون عمر
شعور آمد بجاذبهٔ مزید شوق کسب علوم در بعض بلاد مشرقیه مثل لکهنؤ وغیره رسیده تلمذ بمولوی
محمد نور و مرزا حسن علی محدث و دیگر اهل علم و فضل کردند و در فضائل رسمی از مبانی و معانی
شانی عالی بهم رسانیدند ناگاه ذوق تحصیل علوم کتاب و سنت دامن دل گرفت در سنه ۱۲۲۳ هجری
بدار العلم دهلی شتافتند و بخدمت شاه رفیع الدین بن شاه ولی الله محدث دهلوی زانوی استفاده
ته کرده کتب حدیث و تفسیر را مسلسل گذرانیدند و اکثر مؤلفات استاد بدست خویش نوشتند که
هنوز در کتابخانه موجود است و سند و اجازت بعض کتب سنت و دعوات و وظائف ماثورات
از عمدة المفسرین و خاتم المحدثین شاه عبد العزیز دهلوی فرا گرفتند در اینجا نهال استعداد حضرت ایشان
بتربیت این بزرگواران سر بفلک کشید و قوت علمیه و عملیه را نشو و نمائی عجیبی روزے گردید
مذهب تشیع در نظر حق بین باطل وا نمود و مشرب اهل سنت و جماعت جلوهٔ صواب کرد در رد
بدعات این طائفه رسائل نوشتند و عمائر بسیار از جنس امام بارهجات و منصهای تعزیه و
جز آن با خاک برابر ساختند و در بدل آن عمران مساجد و مدارس پیدا ساختند درین میان سید
احمد بریلوی کمر بجهاد بسته با جماعهٔ از علما و صلحا سفر غزو کردند جناب ایشان نیز بیعت جهاد
بر دست سید صاحب موصوف نموده در چند غزوه شریک سیر و سفر ماندند و حق جهاد در
راه خدا موفی ساخته با اجازت و خلافت بوطن آمدند و جمع کثیر و جم غفیر را از اهل اسلام و سکنهٔ بلاد
مختلفه نواح قنوج باعانت غازیان و امداد حاجیان و تقویت مجاهدان ببذل النفس و المال
بر انگیختند سید احمد صاحب از مقام پنجتار یوسف زئی پانزدهم ذیحجه سنه ۱۲۴۲ هجری مکتوبے

بایشان نوشتند لفظ دی انیست سیادت آب مناقب الکتاب نقابت انتساب سلمہم اللہ تعالی انچہ از مصر وصیت خود در تبلیغ احکام رب العالمین ترقیم نمودہ بودند موجب فرحت بسیار گردید حمد اللہ خیرا لجزاء و بر ہر یکے از مومنین مخلصین خصوصًا علمای اعلام و مشایخ ذوی الاحترام لازم ست کہ احکام حضرت جہاد را بر بندگان وے شائع و ذائع گردانند و بر راہ مستقیم کہ موجب حصول رضای رب کریم ست مستعد و مضبوط سازند و اینجانب از دعوت اہل سوات و بنیر وغیرہ اضلاع این طرف فارغ شدہ برای پیش نمودن مقدمہ ازالۂ کفر و فساد بہ پنجاب رسیدہ است انشاء اللہ تعالی عنقریب ابواب نصرت و فتح بر مجاہدین ابرار مفتوح خواہد شد انتہی ملخصا لیکن از انجا کہ در کتم تقدیر تمشیت امر جہاد مقدر نشدہ بود بعد رسیدن عساکر جہاد در پنجاب آن جمعیت پریشان شد سید احمد موصوف با یاران و جماعۂ مجاہدان دران معرکہ جرعۂ شہادت چشیدند و علما و صلحای آن جنود ملائک و فود مثل جبرئیل مولانا محمد اسمٰعیل بن شاہ عبد الغنی بن شاہ ولی اللہ محدث دہلوی وغیرہ در آب تیغ افاغنۂ ناہنجار و کفار نگونسار غوطہ زدہ سر از چشمۂ کوثر و سلسبیل بر آوردند و تفرقۂ عظیم در جماعۂ مسلمین راہ یافت و ہر یکے بنا بر شہادت بانی مبانی این ہدایت بجای خود یا شکست و نشست جناب ایشان نیز قدم اقامت بوطن مالوف قنوج افشردند و بتعلیم اصحاب و تلقین احباب مشغول گردیدند حق تعالی قبول خاص و عام بخشیدہ بود نقد مردم بسبب موقر و مکرم و مجد و معظم گردانیدہ بود در مواعظ و نصائح ایشان برکت نمایان ارزانی داشتہ تا آنکہ طالبان بسیار از فروغ چہرۂ ایمانی چراغ دل افروختند و آلات و اقمشۂ ضلالت را تا آنجا کہ دسترس شد پاک بسوختند واللہ یختص برحمتہ من یشاء و چنانکہ اقوال و افعال ایشان مؤثر آمد ہمچنان بلکہ زیادہ بران تالیفات دینیہ کارکرد و عالمی بمطالعۂ آن از ضیق ضلالت بفضاے ہدایت رسید ذلک فضل اللہ یؤتیہ من یشاء واللہ ذو الفضل العظیم در مزاج نقاوت امتزاج تشرع و اتباع سنت سنیہ و تقید بآثار و اخبار نبویہ بغایت قصوے بود ہرگز روا وارادنی عدول

از جادهٔ شریعت حقه بحق خود و همگنان نمودند و همواره همت بلند نهمت بتعدیل قسطاس ملت
می گماشتند از عادات و مراسم اهل عجم و طرائق اشراک و بدع ایشان بخاطر شریف
استنکاف تمام بود و در ارشاد عباد و اصلاح فساد و احکام احکام دین و تایید شرع
مبین اهتمام تمام و مع ذلک حق تعالی در دلهای عامه و خاصه از طرف ایشان هیبتی عظیم
بخشیده بود و علمای سوء در برابر ایشان تاب مقاومت و مکالمت بر رد حق نمی آوردند تا
بعامه چه رسد امرا هم از ایشان ترسی بخاطر بود و جز انقیاد در گفتگو چاره کار نداشتند
حق تعالی شمائل زیبا و حسن صورت را با طهارت سیرت و سریرت برای ایشان جمع نموده بود و جاهت
ظاهری با صدق باطنی فراهم داشتند کرامات و خوارق عادت هم بسیار از ایشان بوجود
آمده از انجمله آنکه یک بار یادر تودهٔ آتش فرو رفت و اثرے از نار بید انیامد و دیگر بستانی را
برای مصلی پسندیدند بعد چندی همانجا عیدگاه مسلمانان شد دیگر مسجد جامع قنوج که از عمرے
در ویران افتاده بود و بدست تصرف هنود نابهبود بود برای وی دعا کردند بعد وفات ایشان
جمعه در آن قائم گردید بنای این مسجد بعهد سلطان ابراهیم شرقی در سنه هفت صد بوده و
ترمیم تعمیرش در ۱۲۶۱ هجری بعهد طفولیت ما گردیده امروز نماز جمعه همین جا گزارده می شود و لله الحمد
تخمینا ده هزار کس از عامه هنود و اهل اسلام از نصیحت و اندرز ایشان مهتدی شده باشند
املاک پدر و متروکهٔ اجداد که در وطن و حیدرآباد دکن بود یک قلم ترک کردند بوجه آنکه مکتسب بد شرعی ست
و بحکم و فی السماء رزقکم و ما توعدون تمام عمر بتوکل گزرانیدند و نوکری امیری نکردند حکام
وقت خدمت افتا و صدر الصدوری می دادند قبول نمودند نظم شاه ما راده دهد منت نهد
رازق ما رزق بی منت دهد ＊ و همچنین از مریدان و معتقدان چیزے از نذر و نیاز نستانند
معهذا خیلی نفیس مزاج خوش طعام پاکیزه لباس عالی مکان رفیع الشان بودند و این حال
بدان ماند که شاه عبد العزیز دهلوی در بستان المحدثین بذیل ذکر امام مالک بن انس نوشته اند
که امام مالک بسیار خوش لباس بود و جامهای عدن که شهری ست در یمن و ثیاب آنجا بغایت

نفیس و بیش قیمت می باشند می پوشیدند و جامهای مصری و خراسانی قسم اول استعمال می کردند و
غالباً لباس ایشان سفید بود و اکثر اوقات عطر جید می مالیدند و می فرمودند دوست ندارم کسی
را که حق تعالی او را نعمت و ثروت داده باشد و اثر آن بر وی ظاهر نشود زیرا که کتمان نعمت
نوعی از کفران نعمت است انتهی همچنین توجه ایشان در نفاست ملبوس و لطافت مطعوم و
تعطیر ثیاب و تنوع ماکولات و مشروبات و طهارت منکوحات بمقتضای اظهار نعمت آمده و
نفاست ذاتی و طهارت فطری بسیار بود حلق راس می نمودند اقتدا بعلی کرم الله وجهه می کردند و
عمامه و دستار و جامه همه غالباً سفید بر وضع عرب و طریقه مسنون می داشتند و عصا و تیغ و کمان
و تفنگ و تیر و جز آن از سلاح نگاه می داشتند و ملازم بودند بر تلاوت قرآن مجید و اوراد
ماثوره و وظایف روز جمعه و کتابت کتب دین از فقه و حدیث و تفسیر و جز آن و در صلابت
اتباع سنت نظیر ابن عمر بودند سپاهی شریعت تفسیر کریمهٔ لا یخافون فی الله لومة لائم
بود بسیار دیار و معابد کفار است که بدست ایشان منهدم شد و بسیار مساجد و مدارس است که
بهمین جهت ایشان آبادان گردید یک بار بحسب استدعای جمعی از دوستان عزیمت حیدرآباد
کردند اما در کالپی رسیده معلوم شد که در مالوه و دکن قحط افتاده ناچار بازسمت قنوج آمدند و
ازین جدب و خشک سالی عبرت گرفتند و فرمودند دنیا بنهر طالوت می ماند غرفه ازان حلال است
زیاده حرام نظم درین دیار که شاهی بهر گدا بخشند * غنیمت است که ما را همین ببخشند یار دیگر
یاران مصر شدند که خدمتی از حکام وقت که مفت بسهولت می دهند بگیرید بجوابش این بیت فرو خواندند
مرا دماغ که از کوی یار برخیزد * نشسته ایم که از ما غبار برخیزد * آخر همچنان شد که تا آخر حیات
جبه آستانه حق سر تواضع پیش احدی فرو نیاوردند درینجا پایهٔ تقوی و دینداری ایشان را
بتوان سنجید که تا کجا رفیع و عالی است و بهمین وجه جمله خویش و اقارب خود را که شیعه مذهب بودند
ترک کلی نمودند و قطع قرابت کردند قال الله تعالی لا تجد قوما یؤمنون بالله والیوم الآخر
یوادون من حاد الله و رسوله و لو کانوا آباءهم او ابناءهم او اخوانهم او عشیرتهم

الآیه وہمان سررشتہ بحمدہ تعالی الی الیوم در اخلاف ایشان جاری وساری وطارسیت و دیگر
قربت وقرابت با امامیه واہل بدع بمیان نیامد آغا میر معتمد الدوله نائب اودہ وحکیم واجد علی خان
موہانی ہرچند خواہان شدند کہ دختران ما را بگیرید رضا ندادند وعقد شرعی بخانہ مفتی محمد عوض بریلوی
شیخ عثمانی کہ از علمای کاملین ومشائخ واصلین وعرفای عاملین بود بجا آوردند واین مفتی اول
کسی ہستند کہ با برطانیہ لوای جہاد بر اخذ چوکیداری برافراشتند و آنرا جزیہ گرفتن از مسلمانان
دانستند اگرچہ در انجام کاری پیش نرفت وبالجملہ ذوات قدسی صفات ایشان مصداق این
کریمہ بود واتیناہ فی الدنیا حسنة وانه فی الآخرة لمن الصالحین جوہر فہم وذکای ایشان
بس عالی افتادہ بود در غواص علوم بسرعت ہرچہ تمامتر می رسیدند وعویصات مسائل را
بآسانی حل می کردند دست ایشان طی کتابت بود در سرعت تحریر ید بیضا می نمودند و
با آنکہ قلم خط رکیک وباریک بود سوادش بسیار خوب وبہتر از خط جلی در خواندن می آید امروز
مجلدات بسیار قلمی ایشان موجود ست مثل تفسیر فتح العزیز وتحفہ اثنا عشریہ ونور الانوار و
مجالس الابرار وطریقہ محمدیہ وجز آن از رسائل بسیار در قنوج بزمانہ ایشان حافظ قرآنے
نبود در رمضان بغرض سماعت فرقان در تراویح سفر کانپور یا فرخ آباد یا نواح
آنجا می کردند امروز بتاثیر دعای ایشان حفاظ بسیار درین بلدہ بہم رسیدہ اند
در مسئلہ حقہ کشی ہم فتوای صاحب مجالس الابرار وعلمای بخارا بودند ومی فرمودند نار الله الموقدة
التی تطلع علی الافئدة اگرچہ درین باب نزد این بندہ حق بقاعدہ اصول فقہ عدم حرمت
اوست کسی پرسید کہ قبول نماز را کدام علامت ہم ہست فرمودند آری حق تعالی می فرماید ان
الصلوة تنہی عن الفحشاء والمنکر پس ہرکہ نماز می گزارد ونماز او را از فحشا ومنکر باز می دارد
نمازش مقبول ہمان کس ست والا نمازش مردود باشد بالجملہ مزاجی با تمکین وطبعی با وقار وزبانی
شیرین وخلقی بس عظیم داشتند در ظرافت طبع وحضور جواب وجودت ذہن مستثنی می زیستند
عبد الصمد شاہ متنجر فی نزیل بنارس کہ مردی آزاد منش ودیندار بود نیز والیشان آمد در مہمانی او بای

گوشت با دوغ خوردند از صباح آن وردی در شکم عارض شد هرچند معالجه رفت سود نداشت مقدمهٔ سرسام شد و علاج مخالف آمد **نظم** از قضا سرکنگبین صفرا فزود * روغن بادام خشکی می نمود * یک اسبوع درین حالت پر ملالت بسر رفت اما نماز پنجگانه استاده می گزاردند گاهے برای نوافل رواتب شاید نشسته باشند پیش از احتضار بحضار محفل ارشاد کردند که انچه بر ما از تبلیغ احکام دین واجب بود بتشابهی افراط و تفریط رسانیدیم و ذمهٔ خود فارغ کردیم و تا توانستیم عمر خود درین کار اتباع السنة السید المختار بسر بردیم اکنون پیش خالق کائنات می رویم و شرمنده می رویم زیرا که هیچ کاری درخورد قبولش از دست ما نیامده تکیه بر فضل اوست که سزاوار عدل نیستیم بعد این حرف بیهوشی غالب شد بعد ساعتے که افاقهٔ قلیلی دست بهم داد کاغذ و قرطاس طلبیدند مگر ارادهٔ نوشتن وصیتے یا نصیحتے داشته باشند حضار این طلب را حمل بر حالت احتضار کرده خاموش ماندند می خواستند که سخن گویند زبان از تلخی وگرفتگی در دهان نمی گردید تا آنکه بابا از وقت نماز پرسیدند هنگام چاشت بود گفتند در صلوٰة ظهر فی الجمله درنگی هست باز چند مرتبه همین حرف پرسیدند آخر گفتند می دانیم که وقت نیاید و ما برویم و همچنان شد که فرمودند و قریب وقت نماز ظهر داعی اجل را لبیک اجابت گفته بجوار قدس و رحمت الٰهی خرامیدند و انجمن روحانیان برافروختند غفر الله لنا و لهم **نظم** سکروان زخم آسمان برآمده اند * براستے چو خدنگ از کمان برآمده اند * و این واقعه روز پنجشنبه سنه یک هزار و دو صد و پنجاه و سه رو داده انا لله و انا الیه راجعون تاریخ انتقال شریف از کلمات حدیث شریف این جمله یافته اند ما اَبقیت الخیر

۱۲۵۳ھ

د متروکه جز کتب خانه چیزی از اسباب دنیا و متاع این سپنجی سرا نگذاشتند و زیاده از هفت روز زحمت مرگ هم نکشیدند **نظم** توره از کثرت اسباب بر خود تنگ می داری سکروحان چو بوی گل فروبستند محملها * مزار فائض الانوار در محلهٔ شیخ پوره من محلات قنوج متصل دولتخانه در باغ واقع ست گور رخام ساده فارغ از بدع معمولهٔ هند بلکه تمام عجم و عرب مثل قبه بر روضه و تجصیص مرقد و احداث احاطه و حظیره و پختگی منصه و پوشش ردا وغیره بوده است **نظم**

بغیر سبزہ نپوشد کسے مزار مرا ❊ کہ قبر پوش غریبان ہمین گیاہ بس ست ❊ بعد وفات شریف
بلدۂ قنوج خصوصا و قرے ما حول عموما بی چراغ گردید و اہل بلد و جمیع اعزہ و احبہ را رنج
ہا ہا صدمۂ بزرگ رو داد **نظم** زین ماتم عظیم بود بر بسیط خاک ❊ گیسوی شام باز و
گریبان صبح چاک ❊ بالجملہ منجملۂ باقیات صالحات ایشان کہ موجب ذکر جمیل و ثنای جلیل
و حیات دائمی می تواند شد کتابخانۂ دین ست متعلق علوم تفسیر و حدیث و انچہ بدان می ماند نہ اصناف
مولفۂ معقولیان و افکار مردودۂ مقلدۂ یونانیان و دیگر توالیف عزیزہ در رد شرک و بدعت مابین
مطول و مختصر در زبان عربی و فارسی و ریختہ و اسامی آنہا انیست الاختصاص ببیان الحدود
والقصاص در لغت عرب تقویۃ الیقین برد المشرکین در لغت فرس نور العوام مرآۃ الصفا
در فقہ راہ جنت شرح چہل حدیث نبوی در نظم فارسی بر وزن مثنوی معنوی رسالۂ در معنی کلمۂ توحید
فتوی فی التعزیہ رسالہ در بیان ما اہل بہ لغیر اللہ در رد میانجی یار علی ترجمۂ اردوی حبل المتین
القول المستبین فی حقوق الخلق اجمعین رسالہ در بیان آداب وعظ و تذکیر رسالہ در بیان
بیعت و انواع و حقائق آن ہدایت المومنین در رد تعزیہ راہ سنت منظوم ریختہ رسالۂ در منع
افروختن چراغان بر قبور و جز آن و بعضی زین رسائل ناتمام ماندہ و بعضی بحیص بیص تقلب
ادوار مفقود گردیدہ غرضکہ فضائل و مناقب جناب ایشان بنا بر شہرت تامہ و قبول عامہ
مستغنی از بیان ست لختی از ترجمۂ شریف در کتاب اتحاف النبلا ہم ذکر کردہ ام ان ستگ
تراجمہ علامۂ نبیل مولانا محمد اسمعیل شہید و مولوی عبد الحی مرحوم و مولوی خرم علی بلہوری معاصر
ایشان بودند و باہم طریقۂ محبت سلوک و مرعی بود امروز ہمگنان بخاک آسودند گویا کہ
درین جہان فانی قدم نگذاشتہ اند **نظم** افسوس دلا کہ غمگساران رفتند ہم بسیر یدم ان
تکلمہ زاران رفتند بہ چون بوی گل آمدند بر باد سوار ❊ در خاک چو قطرہای باران رفتند
آمدیم بآنکہ عقب جناب ایشان دو پسر و سہ دختر بود احمد حسن و این بندہ مسمی بصدیق حسن
و فاطمہ و مریم و محمدی اول اولاد لدہم و ترجمۂ او کہ ہمین برادر من ست در اتحاف النبلا ذکر یافتہ

و همچنین فاطمه یک دختر گذاشت امة الله و مریم لا ولد انتقال نمود محمدی که با حامد حسین بن محمد حسن
بن مفتی محمد عوض بریلوی منسوب ست تا تحریر این نامه باسه دختر ساره و عائشه و آمنه بقید
حیات موجود ست و امة الله دختر فاطمه بی بی که پدرش عزیز حسین بن شریف حسین سے مفتی
فرخ آبادست در حباله عقد محمد عمر بن شیخ خیر الدین انصاری ساکن رامپور منهیا لان نواسه
خرد مدار المهام محمد جمال الدین خان صاحب بهادر نایب ریاست بهوپال بدر آمده از وی
فی الحال دو پسر و دو دختر موجود ست عالیه و انور و محمد فاروق و محمد توفیق او تعالی در معاش و
معاد این پس ماندگان برکت دهد شعر موت التقی حیوة لا انقطاع لها + قد مات
قوم وهم فی الناس احیاء +

صدیق حسن بن سید اولاد حسن قنوجی رحمه الله تعالی

حسینی نسب بخاری اصل بریلوی مولد قنوجی موطن سنی مذهب محمدی مشرب نقشبندی طریقه
نوزدهم جمادی الاولی سنه یک هزار و دو صد و چهل و هشت هجری از لاهوت به ناسوت آمده
از عدم بوجود رسید روز یکشنبه قریب یک پاس روز بر آمده لباس هستی پوشید پنج ساله بود که
سایه عاطفت پدر از سرش برگرفتند نظم گر نه قضا بود که با هم رویم + می رسد آن وقت که
با هم رویم + با برادر کلان سید احمد حسن مرحوم و همشیره خواهر در کنار مادر پرورش یافت در بدو شعور
از برادر و دیگر اکابر نواح قنوج و دهلی کتب درسیه خوانده بحکم فامشوا فی مناکبها و کلوا من رزقه
بجستجوی آب و دانه سیزدهم رجب ۱۲۷۰ه عزیمت بهوپال نمود و غره رمضان سنه مذکور بخدمت
منشی گری بالان خاص نواب سکندر بیگم صاحبه مرحومه مختار ریاست مامور شد و بعد چند
ماه نایب مناب میر دبیر ریاست گردید خلعت عمده یافت و بسعایت بعض مردم بر طرف
شده هجدهم محرم ۱۲۷۱ هجری از بهوپال بر آمده بوجه علالت طبع دو اسبوع در هوشنگ آباد
گذرانید نظم ما گذشتیم ز بهوپال تو دل شاد نشین + قفل بر در زن و خار بدیوار مزن + و از آنجا
شانزدهم ربیع الاول سال مذکور بقنوج داخل شد و از قنوج عود به کانپور کرد در یخیا و وا ز هم

شوال سنه مسطور هنگام برگشتگی فوج انگلسیه برپا گشت این فتنه خیلی سر افراشت و هیچ دور و نزدیک را بی زحمت نگذاشت وکان ما کان یفعل الله ما یشاء ویحکم ما یرید از کانپور باراده اسفر بقنوج برگشت و بعد فرو شدن حدت آتش این غدر دهم ذیقعده ۱۲۷۳ هجری براه کانپور و فتح پور بمرزاپور آمد و از انجا حسب الطلب سرکار موصوفه سوم محرم ۱۲۷۵ هجری محمل سفر براه جبل پور در حین فصل برشگال بصوب بهوپال بربست و بست و چهارم صفر سال مذکور نزیل بهوپال گردید بنده با همین بود و تکم بر تنتن از بلده بطرفی دیگر همان بود که این بار کدام دستدار انصاف دشمن سعایت کرده بهر حال این ارتحال را فال خیر آل انگاشته رقوعش از جانب جان آفرین رزق بخش انگاشته فی الحال با دل دردآرمیده و جان زحمت طرکشیده نوزدهم ربیع الاول سال مذکور برآمد و نطاق سفر بسوی ټونک بربست *ع* چه خوش بردی دل تنگ مادری واکرد ✦ خدا دراز کند عمر زخم کاری ما ✦ یازدهم ربیع الآخر ۱۲۷۵ هجری نزیل ټونک شد وزیر الدوله امیر الملک محمد وزیر خان بهادر رئیس آن الکه خواسته که بخواست لسابقه معرفت خاندان ملازم گرفت هشت ماه دران خارستان پر وحشت در حیص بیص اقامت و رحیل بگذشت درین اثنا که عزم مراجعت بوطن بود بتحریکی از رئیسه بهوپال بطلب این بنده رسید بحکم العود احمد بستم ذیحجه ۱۲۷۵ هجری از ټونک برآمده دهم محرم ۱۲۷۶ هجری وارد بهوپال شد و در اثنای سفر سرونج را ملاحظه کرد و از غره صفر سنه صدر باز تعلق باین ریاست درست شد از ان زمان تا این وقت که ۱۲۹۱ هجریست نزیل بهوپال و قرین هر گونه اقبال ست در ۱۲۷۲ هجری زمانیکه این بنده در قنوج بود دبار حبیب قریب صبح صادق محمد مصطفی صلی الله علیه و آله وسلم را بخواب دید که در صحن خانه او بر فرش سپید جالس اند و زیر سریر آب صاف جاری ست و بر روی آن حبه تو دۀ انار شیرین چیده و پس پشت ساقی مدور شبیه بحمامات بود و ستبد گفت که آنحضرت نشسته اند رفتم و تسلیم کردم جواب سلام یافتم بگوشه سریر جا گرفتم از جابر خاسته سخنی فرمودند که خوب بسماعت نیامد مگر جواب آن حرف عرض کردم *نظم* من و این رتبه از کجا لیکن

سور پرورده سلیمان ست ❊ ودو داته اثار ازان توده همین بناء تو زود گزفتم درین میان هوا
بمن رو نمود از گوشه جای آواز حزین بگوش خورد چه می شنوم که کسی ابیات بروزن مثنوی
می خواند این مصرع بیاد ماند مصرع خسته کم اندر مدینه می شود ❊ و درین وقت صورت
مدینهٔ طیبه هم بنظر آمد کوچهایش تنگ و دیوارهایش خام از گل و خشت دیدم و آثار کهنگی بر
بلده مشاهده نمودم و کوشک و برزن خاموش افتاده درهمین حالت آوازی دیگر از طرف
دیگر برخاست چنانکه کسی غزل می خوانده باشد از ان هم یک مصرع بیاد ماند مصرع ما بدا نستیم
ضعف بد دلیست ❊ بعد بیداری ازین خواب گریه مستولی شد و در دل برودت یافتم و بر
نسیان مصاریع مسموعه حسرت خوردم ❊ سحر کرشمهٔ وصلش بخواب می دیدم زهی مراتب
خوابی که به ز بیداری ست ❊ تاویل خواب چنین بخاطر رسید که دو داته اثار عبارت از حصول
حج مکه و زیارت مدینه باشد و مصراع اول تلویح بر اقامت مدینه و مصراع ثانی تصریح بکم همتی ست
که در تادیهٔ فریضهٔ حج عذر تهیدستی و عدم تهیهٔ زاد و راحله با این همه شوق درونی حائل شده است
این معنی بخیال آمد و بر زبان قال این بیت حسب حال بگذشت ❊ از گدایان توام
شاه بفرمامدی ❊ که چو مرغان حرم در حرمت جا گیرم ❊ الحمد لله تعالی که بعد مدنی در ۱۲۸۵ هجری
تعبیر این منام بکام آمد و بسعادت تادیهٔ حج و زیارت نبویه مستعد گردیدم العبده در بهوپال قبل از
نکاح در خواب دیدم که در مسجدی نماز مغرب گزارده بگورستان که ملحق اوست برای فاتحه بر
اموات رفته ام ناگاه تاریکی شب نمایان شد بر قبری رسیدم قبر بشگافت و بزرگی جوان عمر
برخاسته نشست در خاطرم گذشت که ایشان والد ماجد من اند فرمودند ای برادر کاری
کنی که در آخرت بکار آید ازین حرف ترسیدم و گفتم که آن کدام کارست که ناگهان بیدار شدم
چون در حال خود جستجو کردم دریافتم که بعض مردم جوان مزاج غیر متقی پیش من می آیند شاید
این صحبت بگناهی کشد ترک دوستی کردم و عقد نکاح بستم همچنین در ایام صغر سن بارها بخواب
می دیدم که می پرم و در جهازی نشسته ام تعبیر چنین رفت که سفرها پیش آید منجمله آن سفر حج بود

دہم دریای شور و عمارت مکہ در منام مشاہدہ کردم چون بحرمین شریفین رسیدیم ہر دو بلد حرام را بر ہمان صفت مرئی خود بلا تفاوت یافتیم و دیگر در خواب اکثر اوقات چنان مشاہدہ می افتاد کہ راہ می روم و درہم و دینار صرہ صرہ افتادہ است آنرا چیدہ بجیب خود می نہم انجام این منام آن شد کہ زر خطیر تقدیر قدیر بوجہ حلال حاصل شد. و از مسکنت بدولت رسیدم و از فقر بغنا آرمیدم و بسیار منامات ست کہ چون فلق صبح در بیداری تاویل آن ملاحظہ افتاد بالجملہ والد ماجد مرحوم را باین ننگ پدر میان جملہ اولاد خود محبتی خاص بود و ادعیہ بسیار برای این خاکسار میکردند علم و دولت مرا با صحت دین و حسن اسلام از تہ دل بجناب کبریا التجا می فرمودند مگر ہمہ آرزوی شان باجابت رسیدہ کہ حق تعالی این ہیچمیرز را از علم کتاب و سنت بہرۂ وافی و از دولت و حکومت حصۂ کافی بخشید و جز آستانۂ فیض کاشانۂ خود کہ جز وی پناہی و ماسنے ویگر نیست بر در دیگری نبرد و از خوشامد و اظہار حاجت پیش ابنای زمان معاف داشت و بنعمای نفس و آزادگی مزاج برگزیدہ و صبر و قناعت و تحمل و عفو و رضا بقضا شیوہ ام گردانید و متحمل بار احسان احدی جز خود نگردانیدہ بی نیازی ہمتی دارد کہ گریبان اقتدار ما ہم از دست رد خود دیر باز بخشیدہ ایم + و منجملۂ معاصران بتخصیص تدوین احکام سنت سنیہ و خدمت قرآن کریم بخصوص آنہمہ مزیت نمایان و عزت فراوان ارزانی داشت و از حق حق ولق لق علمای زمان و طامات و شطحیات مشائخ دوران و تعصب زمرۂ فقہای مقلدین و ظاہریت بحت جملۂ محدثین برکنار گردانید و روش و اتباع کتاب عزیز و سنت مطہرہ و تتبع اقوال سلف است و ایدۂ ملت و خوض در آیات و احادیث و تصحیح اعتقاد موافق صرائح قرآن و حدیث ساخت پس بس گو کسے ناخوش وار دیا شادان شود کار رو بار دنیا و آخرت باخدا نہادیم و عمر و اصل اصول اجتناب از انواع اشراک و بدع و تحلی بتوحید و صوالح اعمال ست لا غیر تا کرا توفیق این معنے رفیق سازند نہ گوئی کہ نامہ نگار درین بارۂ کاغذ خود را ستودہ و در دیگران بچشم از درانگریستہ حاذ ؟ معاذ اللہ بلکہ ہر چہ گفتہ و نوشتہ تحدیث نعمت خالق

بتعریف حقوق رازق ست و اما بنعمة ربك فحدث ورنه من کجا و این رتبه کجا و نعم تأمیل

نظم
گاهی خلش غرور باشد مارا ❊ گر نامه عجزی تراشد مارا ❊ ما هیچ نییم در دو عالم هستی
هر لحظه بصورتی تراشد مارا ❊ نعمتهای باری تعالی بیش ازانست که از هیچو من ممکن حادث
سرانجام پذیرد و ان تعدوا نعمة الله لا تحصوها اول نعمت او آنست که ز نسل سید المرسلین
گردانید دوم آنکه از اصلاب ائمهٔ هدی و ارحام امهات با صدق و صفا بیرون آورد سوم آنکه
در هر قرن عزت ظاهری از علم و دولت بخشید تا آنکه دختران سلاطین درین خاندان بکرات
در حبالت از عهد امام زین العابدین تا این زمان بنکاح آمدند چنانکه از ما سبق ظاهر ست چهارم
آنکه علم دین و مذهب اهل سنت و جماعت بخشید پنجم آنکه در تلمذ رزق برابسیاری از خلق تفضیل
داد ششم آنکه اولاد صالح روزی گردانید الی غیر ذلك مما لا یحاط به ولا یحصی

نظم
هرجا که از بلندی و پستی سخن رود ❊ از آسمان بلند تر از خاک کمتریم ❊ نهم ماه جمادی الاولی سنه
دوازده صد و هفتاد و هفت هجری برادر مرحوم در بروده ملک گجرات در سفر حج بجوار رحمت
الهی انتقال فرمود

بیت
زبان دان محبت بوده ام دیگر نمیدانم ❊ همین دانم که
گوش از دوست پیغامی شنید اینجا ❊ حزین از پای ره پیمایی سرگشتگی دیدم ❊ سر شوریده
بر بالین آسایش رسید اینجا ❊ غرضکه بعد نزول این بلده در سنه ۱۲۸۰ هجری بست و پنجم شعبان بعد
انتقال برادر کلان مرحوم عقد نکاح با زکیه بیگم دختر کلان مدار المهام محمد جمال الدین خان بهادر مرحوم
نائب ریاست که نسب ایشان به ابوبکر صدیق رضی الله عنه می رسد اتفاق افتاد و مهر
فاطمی مقرر شد درین جلسه تشریح جمیع اهالی و موالی و ادانی و عالی این شهر حاضر بود ز جهه سنت
صحیحه ای مکروه هم بمیان نه آمد تا برسوم بدعت چه رسد و خود و الا جاه اول من متولی نکاح شدند
اکنون از بطن آن عفیفه حاجبه حرم محترم و زائرهٔ مدینهٔ منوره دو پسر و یک دختر موجود اند نور الحسن
طیب و علی حسن طاهر و صفیه و خواهر او که حفصه باشد در ایام رضاعت درگذشت داغ مرگ او
بر دل ما و جگر ست

بیت
تا طفل من از جهان برون بست رحیل ❊ ز دم دم دیده جای خود

نیل ✤ بر خاک فتاد طفل با شکم آری ✤ حق ست که الجنس مع الجنس یمیل ✤ ولادت طیب روز
چهارشنبه بست و یکم رجب سنه ۱۲۷۱ هجری وقت صبح صادق و ولادت طاهر چهارم ربیع الآخر روز
دوشنبه وقت نیم شب سنه ۱۲۷۹ هجری و ولادت صفیه بست و هفتم ربیع الاول سنه ۱۲۸۱ هجری وقت
نصف لیل و ولادت حفصه مرحومه خواهر او بست و چهارم ذیحجه سنه ۱۲۸۳ هجری روز جمعه بعد نماز جمعه
شد و بست و هشت روز زنده مانده بست و یکم ذیحجه روز چهارشنبه وقت عصر برحمت حق پیوست
ختنه نور الحسن بست و پنجم شوال سنه ۱۲۸۲ هجری و ختنه علی حسن هشتم ذیقعده سنه صدر روز جمعه
بعد عصر اتفاق افتاد و میان تولد صفیه و علی حسن حمل ساقط شد و بسم الله نور الحسن سیزدهم ذیحجه
سنه ۱۲۸۴ هجری روز جمعه وقت اشراق بر موتی محل نواب سکندر بیگم صاحبه رئیسه بهوپال بحضور
اعیان و ارکان ریاست و بسم الله علی حسن بر محل نواب شاهجهان بیگم صاحبه والیه ریاست
بحضور اکابر علمای بلد در سنه ۱۲۸۸ هجری صورت بست مولوی علی عباس ادیب چریاکوئی در تاریخ
ولادت صفیه این ابیات گفته اند ؎ اعطی الاله صدیقی الصافی الخلد ✤ بنتا
مکرمة فاقت علی الولد ✤ ان رمت تاریخ هاتِ البنت صافیة ✤ فهاک ما
شئت من حرف ومن عدد ✤ واضربه فی تسعة قد قاربت عشرا ✤ واثنتین مع
عشر فی ما بلغت زد ✤ واطرح الی ما استطعت ضعف اربعة ✤ وخذ من الباق
شطرا منه واعتمد ✤ واضرب له مال نال الکعب فی عشر ✤ تظفر بما رمت من
تاریخها فجد ✤ و تاریخ تطهیر طاهر ختنه علی حسن ست ترجمهٔ این بندهٔ شرمنده که تعلق بترتیب
سنه ۱۲۸۲
علم و فضل دارد در حضرت کرام اصحاب السته و اکابر اثبات انید و زبان باقی اد مؤلفات بترتیب
مردم فقه بجا نگویست نه جای تفصیل اوست این قدر که گفته شد برای آن بود که فرزندان
سعادت گزین فضیلت آگین بهان آشنا شوند در بکار ذیه بپرده و روی آباد جماشاه کنند الولد
الحر یقتدی بآبائه الغر و در امور ناجائز تعقیب اعدا ی نمایند و بدانند که دولت دنیا ظل زائل
وضیف راحل ست اعتماد را نشاید و دیر نپاید خنک آنکه در همه حال حامد خدا و شاکر کبریا ماند تا هر چه

مقدر است بدولت این حمد و شکر پیوست آیهٔ اِعْمَلُوا آلَ دَاوُدَ شُكْرًا وَقَلِيلٌ مِنْ
عِبَادِيَ الشَّكُورُ من تا حین هم این کریمه را بیاد ایشان می دهم تا بشکر منعم حقیقی مستوجب
مزید نعم شوند و نسبت طینی و دینی خود را بسید المرسلین صلی الله علیه و آله و سلم که باعث هزاران
برکات و مانع از صدها منکرات است در هیچ حال از عسر و یسر و فرح و ترح فراموش
نسازند که عربیت اصل و سیادت نشاء فخر ماست و محافظت این نسب و سبب مقدم بر همه
امور و با صحت ایمان و حسن عقیده بر وفق کتاب و سنت فرو افتاد الله تعالی خیلی نافع آید
ورنه همه خواب و خیال باشد پس بس بلکه سبب مضاعفت عذاب و عقاب گردد بی عمل ابتدا
حزن بود دل جفا و بی پیمان چشم وفا داشتن عین خطا و لنعم ما قیل **نظم** بازی خورد روزگار
بودم همه عمر ﴿ از بخت امیدوار بودم همه عمر ﴿ بی مایه بفکر سود بودم همه جا ﴿ بی وعده در انتظار
بودم همه عمر ﴿ و مادر مهربان که خدا ایشان بجنت الفردوس جا دهد در بهوپال چهار دهم محرم
یوم الخمیس ۱۲۸۵ھ آنجهانی شد **نظم** رزیت بامر کنت احیی بوجهها ﴿ واستدفع
البلوی واستکشف الغم ﴿ هی الامر اذا الناس رجعت فقدها ﴿ ومن یبلک اما
لم تذم قط فلا یذم ﴿ و در همان سال فاطمه و مریم هر دو خواهر او که یکی کلان تر از همه و دیگر
خورد تر از من بود اولی به بست و هفتم ربیع الاول و ثانیه به یکم شوال وفات یافتند و مرا تنها درین
تیره خاکدان فانی گذاشتند غفر الله تعالی لنا و لهم و لکن اکنون یکی منم و یک خواهر که از
من خورد تر است پس بس **شعر** افسوس کنی رفیق ماند و نه ندیم ﴿ یک یک رفتند زین گلستان
چو نسیم ﴿ اکنون چه کنم اگر نه نالم بیدل ﴿ منقار بود دلی که گردد دو نیم ﴿ آمدم بر آنکه بعد مراجعت
سفر عرب مشیت الهی تقاضای آن کرد که بر حال بی شین نمانم و بختی سیر عالم آب و گل کنم و از
دول و اموال حساب ستانم و با اجیال و اقیال همعنان روم پس ظهور این تقدیر باین تدبیر شد
که بی تحریک احدی در دل رئیسه عالیه بهوپال نواب شاهجهان بیگم صاحبه گرند کمندر اشتار آف انڈیا
یعنی رئیس والا و ناظم طبقهٔ اعلای ستارهٔ هند داعیهٔ عقد نکاح آمد و خاطر سعادت مظاهر

جریای آن شد که با کسے این معامله روحد که در خور ریاست باشد صورةً و سیرةً که ناگهان این خال ستواری که سیر و بیر ریاست بود بیاد ایشان آمد و باتفاق رای اعیان ریاست و اکابر دولت تصمیم این عزم گردید اول از امیرالانشائی به نیابت دوم ریاست صعود کرد بعده به پذیرائی گورنمنت انگلیشیه در ۱۲۸۱ هجری عقد صحیح شرعی موافق سنت بدون وقوع رسوم بدعت که معمول زمانه باشد بوجود آمد خلعت گران بها با افراس و افیال و ماہے و مراتب و سلک سلامی و دیگر مراتب ماثوره ریاست حاصل شد و اقطاع هفتاد و پنجهزار روپیه سال با خطاب نواب والاجاه امیرالملک بهادر مقرر گردید و کابین بست و پنجهزار روپیه داده شد قطعه
دوش دیدم که ملائک در میخانه زدند ÷ گل آدم بسرشتند و به پیمانه زدند + آسمان بار امانت نتوانست کشید ÷ قرعهٔ فال بنام من دیوانه زدند + چون این عقد سعید بوقوع آمد زمرهٔ از اهل علم و احباب تهنیتهای نظم و نثر گذرانیدند از انجمله قصیدهٔ بدیعه مولوی فیض الحسن فیض سهارنپوری سلمه الله تعالی ست که در لطف مبانی و حسن معانی بر شعرای عرب می چربد و رونق بازار ادبای زمان می شکند و هی هذه قصیدة

ماذا أوصل بعد عیش ناعم	ذهبت به و مضی کسیف صارم
بکلها تسمع ما تقول به العدی	فتعی و تهجر کل صب هائم
منت فمنت حبلها و لو انها	منت علی مثلی بوصل دائم
فتظل تشفینی و نشبه بالتی	نکحت فتی من فتیة من هاشم
من سر قوم شیمهم و شبابهم	غرٌّ و ذو کرم بنات مکارم
ثانی صدیقهم بوجه مسفرٍ	و مضی عدوهم بانف راغم
ورث الاکابر کابرا عن کابرٍ	کرم الکرام فیا له من کارم
و لها معارج لا معارج فوقها	و لها حجی کسری و شیمة حاتم
یعنو لها شم الانوف و غیرهم	ان یرقبوا فیهم امراقب خادم

شمس اذا طلعت بوجه مشرق ⁂ برق اذا ابرزت بثغر باسم

شمس وما شمس فصل من مبصر ⁂ برق وما برق فصل من شائم

لله عينا من رأها جهرة ⁂ من قاطن او ظاعن او قادم

من مثلها رغمت انوف عواذلی ⁂ من مثله عميت عيون لوائمی

فهی التی فاقت اماجد قومها ⁂ وهو الذی باهی عمائدها شم

لله درهما وبارك فيهما ⁂ ما لألأت عفر الظباء بجاسم

بلغ العلی من كان اهلا للعلی ⁂ وبقيت فيما كنت اسوء هائم

اشكو الی الله الزمان وجده ⁂ فی كسر اجنحتی و نتف قوادمی

ما زال يهوی بی كما يهوی الصبا ⁂ بحشيشه والظلم شيمة ظالم

حتی رمانی حيث اصبح اهله ⁂ من بين مغتاب واخو لائم

يرمو ننی بفطانة وشراسة ⁂ ولبئس ما زعموا وما للزاعم

والله اعلم ما تركت خلاطهم ⁂ الا لامر لم يكن بملائم

ولغلظهم وجفائهم وشغاقهم ⁂ ونفاقهم ولكل شر قائم

كيف الخلاط وهم هم وانا انا ⁂ شتان بين بهائم وا ناسم

يا لهف صدری كظ كظا مهلكا ⁂ حتی تبين اننی كالناسم

ما اعش ولا اعيش ومن يعش ⁂ عيشی يعش عيش الكئيب الواجم

لا هو رصفر فارغ كحروفه ⁂ شر البلاد وفيه شر بهائم

ت الابليت به فصل من دافع ⁂ شر ميت به فصل من عاصم

هرگاه واين ابيات بلاغت سمات بملاحظه در آمده به مولوی صاحب موصوف در بارهٔ ملازمت رياست بهاهوار مناسب نوشته شد ليكن قدم رنجه باين ديار نفرمودند و با وجود اهمال لاهور هنوز نزيل آنجا بوده اند سلمه الله تعالی الحمد لله تعالی كه بتقريب اين عقد سعيد بسی سكارم

ومنا کیر درین بلده بدر رفت و لبسے سامان تقوی وطهارت در دیار و شهر یار جیبا گشت
چنانکه ناظرین غیر مناظرین این معنے رانیکتر می شناسند ومردم بلاد دوردست بذریعهٔ اخبار
اخبار می دریابند و تا به ایشان وصلت شده تدبیر مصالح عباد و انسداد فساد بدست او
سپرده آمد هر چند وی رضا باین ماجرا نمیداد و ازین دل دوری خود ازین ابتلای ضروری میجوید ختم الله
له بالحسنی واذاقه حلاوة رضوانه الاسنی ایشان در زمرهٔ نسوان متصف باوصاف کثیره اند از انجمله
آنکه در لغت فارسی و عربی مهارت متوسط دارند عبارت تنزیل کریم را بی تکلف ترجمه می کنند
دیگر آنکه سالها سال پیش ازین کار و بار ریاست واصدار احکام بذات خود بدولت
کرده اند چنانکه الحال هم می کنند دیگر آنکه در اصل طبیعت مفطور اند بر فعل حسنات و ترک منکرات
دیگر آنکه در صنائع زنان مثل دوختن لباس و پختن طعام وانچه باینها ماند ید بیضا دارند دیگر آنکه
مراعات حجاب شرعی مهما امکن نصب العین می ماند و بالاتر از همه آنست که خوش عقیده رافع
امور شرکیه و بدعیه و مروج توحید و احکام سنیه هستند و این چیزی ست که زنان غربا سے
اہل اسلام و ازواج علمای اعلام هم در ان کوتاهی می کنند تا با میرات و رئیسات چه رسد
والحمد لله تعالی دیگر آنکه قدرشناس اہلکار و ارکان واعیان ریاست اند با هر یکے معامله
بقدر عزت و حیثیت او می کنند دیگر آنکه در صلهٔ ارحام و مراعات اقارب چیزی قدم جماعهٔ
نسوان بلکه جمله مردان اند و اقدم طبیعیات ایشان استغنای ذاتی از حکومت و دولت
قدر این همه ریاست کبری و دولت عظمی در چشم ایشان برابر خذف هم نمی نماید ما عندکم
ینفد وما عند الله باق آری دنیا اگر جوهر باشد و آخرت خذف آن
خذف باقی بهتر ازین جوهر فانی ست و لکن این صفتے ست بس عزیز الوجود که در نوع بنی آدم
حکم عنقا و کیمیا و کبریت احمر دارد آری بزرگی بعقل ست نه بسال و توانگری بدل ست نه بمال
و بالجمله خصال حمیده و شمائل پسندیدهٔ ایشان بیش از احصاست و حقائق حسن نظم و نسق عهد
سعادت مهد ایشان که عروس دهرست در تاج الاقبال تاریخ بهوپال بیلوه فرما ست بن یحیی

شامی در تبعید الشیطان بتقریب اغاثة اللهفان نوشته ومن المحبة النافعة محبة الزوجة
وما ملكت يمين الرجل فانها معينة على ما شرع الله له من النكاح وملك اليمين و
فيه اعفاف الرجل نفسه واهله فلا تطمح نفسه الى ما سواها من الحرام و
يعفها فلا تطمح نفسها الى غيره وكلما كانت المحبة بين الزوجين اتم واقوى
كان هذا المقصود اتم واكمل قال تعالى هُوَ الَّذِي خَلَقَكُم مِّن نَّفْسٍ وَاحِدَةٍ
وَجَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا وقال وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُم مِّنْ أَنفُسِكُمْ
أَزْوَاجًا لِّتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُم مَّوَدَّةً وَرَحْمَةً وفى الصحيح عنه
صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ انه سئل من احب الناس اليك فقال عائشة
انتهى بنا بر على ذلك محبت مسلمانان با ازواج خود محبت شرعی ست شعر فلا تغتر منی
بظاهر رونق وَفِي الْقَلْبِ ملهی بالرباب وزینبا والحمد لله تعالی که نفس قدسیه من از
صور عشقیه محرمه مصون ست و بعشق صور حسیه که منافی اخلاص دین برای رب العالمین ست
غیر مفتون نظم فوالله لولا الله سعّد عبده * بتوفيقه والله بالعبد ارحم * لما ثبت
الايمان يوما بقلبه * على هذه العلات فالامر اعظم * ولا طاوعته
النفس فى ترك شهوة * مخافة نار جمرها يتضرم * ولا خاف يوما من مقام
الهه * عليه بحكم القسط اذ ليس يظلم * حافظ ابن القيم جوزی در اغاثة اللهفان
فصلی بسیط در ذم عشق مردان و نسوان محرمه نوشته و آفات و خرابیهای او در دین و دنیا
بیان نموده و در ہدایة السائل جواب سوالی متعلق باین مقام از ما نیز رقم پذیرفته پیش ازین در زمان
بدایت طلب علم در ہمنشینی موزون طبعان گاہے بطریق تفنن جمع از سخن ہم سخنے موزون میکردم
چنانچه چندی اشعار آن اوان در اتحاف النبلا سمت تحریر یافته مطبوع شده طبع و ان شاء الکنون که
از دیر باز مجموع همت در کار و بار علوم دینیه خدمت کتاب و سنت مصروف و مشغول است این همه
شد گو یا گاہے بران آشنائی نبوده و کیف [illegible]

من + ولنعم ما قیل شعر ولولا الشعر بالعلماء یزری + لکنت الیوم اشعر من لبید
ولیکن بمقتضای ایک اگر تحریکے از احباب در بعض اوقات می شود بی اختیار بحکم جبلت بشری و فطرت
صبابت که ازازل دردمند آمده ام و با غرام و له تمام دارم حرفی موزون از زبان خامه میچکد و ناله
دلکشی از نهٔ دل سر بالا می آرد در ین نزدیکے هنگی همت در سرآنست که خدمت آیتی یا حدیثی از کتاب
عزیز و سنت مطهره از دست سر انجام گیرد و این خدمت سبب مغفرت و عفو الهی گردد چه هیچ سعادتی
بالاتر از ان نیست که بنده بکار خداوند باشد و از همه بر کنار شعر دل آرامی که داری دل درو
بند + دگر چشم از همه عالم فرو بند + نصیحت این عاجز با ولاد و احباب نیز همین ست که تا امکن
صرف وقت خود در اکتساب علوم دینیه و شغل ملکات شرعیه و انهماک در دریافت مرضی
شارع از نامرضی او در احکام دین و دولت و احوال معاش و معاد نمایند و از همه نا بایست
عقیده و عمل و قول و فعل بمراحل بعیده بگریزند زیراکه دنیای فانی روزی چند ست و آخر کار
با خداوند خنک آنکس که معاد را بر معاش برگزید و اخری را بر اولی اختیار کرد للّٰه در القائل نظم
نزلنا ههنا ثم ارتحلنا + کذا الدنیا نزول وارتحال + یظن المرء فی الدنیا خلودا
خلود المرء فی الدنیا محال + دولت دنیا و حشم و خدم او اعتبار را نشاید و نعیم آخرت و
بقای او بزوال نیاید پس سعادتمند کسے ست که آنرا برین ترجیح دهد و این را بران نگزیند در هوشیاری
دنیوی که آنرا عقل معاش گویند و بمصروف شدن ناشے از جهل ست و عرصهٔ توقف در دنیا امری
بے اعتبار ست و درستی ظاهری که آنرا غرور دولت و جوانی می خوانند بر منهمک گشتن شیوهٔ
ارباب طبع حیوانی ست و نفوس عالیهٔ انسانی را از ان عار ست و کم روزی این جهان که آنرا
افلاس می نامند محل التفات نیست که اینجا چه قدر ماندن ست و زبردستے این عالم که آنرا
قوت و زوری گویند جای مباهات نیست که مآل کار مردن ست بهر حال هستی بی ثبات
این همه ممکنات که موجودات اعتباریه و کائنات فرضیه اند وجود اضافی ست و دیهی بیش نیست
بزمی که دران مردم نا موافق جمع باشند چون رزم ست و رزمی که دران دوستان صادق

فراهم آید گویا بزم ست و کلماتی که بمحبت و یگانگی بمیان آید نفحات سنت و نهی‌ئی که بوی تشاف
و دوری زهر آفات ست و حیاتی که دل را میراند بدتر از ممات ست و مماتی که یاران بسوی
جنت راند بهتر از حیات درین محل حوادث این محال ست که مدام جز ملائمات بظهور نیاید
و بالکل متنافرات رونماید که این معامله سنت الهی ست که ذات او جامع جمیع اسماء و صفات ست
و نه در خورد حال انسانی ست که حقیقت او مظهر تجلیات و محل کون و فساد ست نظم بسیار
بدست حق عنان خود را ٭ از دوش بنه بار گران خود را ٭ ای بیخبر از حقیقت صورت خویش
باید فهمید چیستان خود را ٭ کجا مرد با هوشی که خود ادراک حقیقت الامر نماید و دیگران را هم بگوید
کو آدم صاحب گوشی که سخن راست استماع نماید و خود هم جاده فهم پوید زمانه سازی که کار روائی
مردمان و ابنای زمان بر آنست بر حقیقت فهمان گرانی می کند و هنر پروازی که نشو و نمای یاران
از آنست از صافی دلان نمی آید حیف هزار حیف که دینداری و دنیاداری هر دو متعلق بلحاظ ما
و شما ست پس حق بینی و حق گوئی کجا غرض که احوال دلهای باریک بینان همیشه خراب ست و
کشت چه بیدن این کار طبعان مدام شاداب محققان در انکشاف حقیقت ناچار اند که بی قصد
بر ایشان حقائق الامور آشکارا می شود چنانچه بینایان در دیدن هر چه پیش آید مجبور می باشند
و خواهی نخواهی می بینند و مقلدان در احتجاب صورت بی اختیار اند که بی تکلف پرده کوری
بر روی اینها می افتد چنانچه نابینایان در ندیدن آنچه پیش آید معذور می شوند و جا و بیجا بقیاس
می نشینند هَلْ یَسْتَوِی الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِیرُ اختیاری که ما داریم ننگ بی اختیاری ست و
کاروباری که باراده خود بعمل می آریم همه ناچاری ست تماشا مهر و کین با همدیگر شعور بجوذی خویش ست
که جز وهمی بیش نیست و مبدء رسکی و تمکین در مزاج بشر طبع توهم اندیش ست که غیر از قصور فهم نه
بالله العجب از دلی لاطائل که من دارم نه او نه عقل معاش و معاد ست و نه فعلی که مفید ظاهر و
باطن گرد و بعمل می آید خدا ایم انجا چنانچه محض بصفت ربوبیت خویش با این هیچمیرزی پرورش
می کند غالب که آنجا هم صرف برحمت عامه خود بخشد و از گناه بی نهایت من عفو کند نظم

یارب جانی که جمله همت زاید + یارب جسدی که کار طاعت آید + یارب عملی که با تو نزدیک
کند + یارب علمی که جز تو ام نماید + چون زاهد ریا پیشه همه طاعت و عبادت برای نمود
خلق می نماید عند الله نتیجه آن بالعکس نظر می آید پس نمازش نماز معکوس باشد و حاصل دعای
او دست افسوس سه گر حسن معاد خواهی و حسن معاش + بر مرضی حق بجان و دل راضی
باش + سودی نکند تصنع و ... + بی ساخته باش و هیچ خود را متراش + هرچند ما از روز یکه
پیدا شده ایم از همان روز ... اجل ... عدم بما میرسد لیکن الحال که با بت و سم پیری ست
و عمر فانی در حیات مستعار قدم در مرحله عشره خامس نهاده خود موت بهر دم دوچار می شود
امیدواری از حضرت باری آنست که دوام شاهده خود و عنایت فرماید تا حاصل زندگی بدست
آید و بعد مردن نجات و مغفرت و عفو رو نماید و این نفس شکسته ... و جان خمیده
و دل اندوه آمیده در کونین بیاساید ورنه حیوان مشتغو بجهانیست ... از انسان غافل ست
که او را حساب و کتابی و سوال و جوابی در پیش نیست و این را چه اینجا و چه آنجا مجیب خطا و صواب
و عتاب و خطابی رو بکار ست که برات از عهده آن جز بفضل حق سبحانه و تعالی ممکن نیست
کلان سالی هم یک مرتبه صاحب کمالی ست که ... هنگام بالضرورت قوای حیوانیه ناتوان
می گردند و برقدر استعداد لطائف انسانیه توانای شوند ... که تفهیم و تدبیر پیران بر
جوانان لازم افتاده عقده های که بر پیران حل گشته هنوز جوانان در حجاب اند چه فهمیدن
پیری بتقلید و قیاس چیزی دیگرست و بچشم دیدن دیگر چنانکه از فهمیدن تا دیدن تفاوتی ست
همچنان از دیدن تا رسیدن فرقی باشد حق تعالی خاتمه ما بخیر گرداند و با ایمان و صدق ایقان
تا لب گور رساند این فرزندان که از طرف تا نوکل دهادی سبل بما عنایت ... اند
امیدوارم که دست سعادت جبلت و جیبت ... ایشان فرو گیرد و حافظ حقیقی ایشان
در دین و دنیا ... حیات ... من اهل فرونگذارد و تواضعت من در باره اینها بصبر تسبب ...
دوست ... بخلق خدا و تحمل بر جفا و رضا بقضا محل اجابت رسد و العصر ان الانسان

لفی خسر الا الذین آمنوا وعملوا الصالحات وتواصوا بالحق وتواصوا
بالصبر ۝ وقال رسول الله صلی الله علیه وسلم ارحموا من فی الارض
یرحمکم من فی السماء و این حدیث مسلسل باولیت بما رسیده است فرزندان کامگار دریابند
که در دنیا معاش ایشان بقدر حاجت بلکه زائد بران بمحض فضل و کرم منعم حقیقی که حمد نعمت او
کفران نعمت ست بوده است و از اسباب علم و یقین و مواد هدایت و تمسک بکتاب و سنت
رسول امین صلی الله علیه و آله و سلم کتابخانه بس نفیس که مثل آن بصرف عمر و زر کثیر کمتر توان یافت
در خانه موجود ست حیف باشد که جز علم نافع و عمل صالح باخلوص نیت و مجانبت از معاصی و
بدعت خیالی بخاطر شما بگذرد و تقلب ادوار لیل و نهار یا صحبت اشرار و فساق و فجار شما را از حظ
بهره عربیت اصل و فرع و تمازیت لغت و نسب فخر ماست که ما را بسیده عرب و عجم نزدیک می سازد
پس شما هم در حفظ آن ما امکن کوشش و کوشش نا میدام روز اگر چه عمر شما محل این خطاب و کتاب
نیست اما فردا که مرد سبق شوید و با عقل و هوش موافق گردید این حروف یسیره را اگر کاربند شوید
حیات مستعار را که روزی چند بیش نیست با من و عافیت و سلامت از آفات بسر کنید و بدولت
[illegible] قالوا بربا فوز ان شوید و معاذ الله اینکه دایانا اگر جهل حاصل شد سور و جمیع مهلکات و موقع همه آفات
و تبعات گردید اللهم ارزقنی و دل برد [illegible] ست که ایشان را بسماع علیا از علوم کتاب عزیز و سنت مطهره و اعمال
خیر و صلاح و فلاح و هدایت و نجات برسانی و از مکاره دنیا و اهل او برکران داری و سعد [illegible] دارین و صلاح
کونین سازی و خدا کامرانی [illegible] را از اهوال این سپنجی سرا و مواقع ردی مامون داشته و محفوظ الطاف خفی نهایت
و حمیت بی غایت خود ساخته همچنان ما را و اخلاف بلکه احباب خصوصا اساتذه و مشایخ دین و جمیع مومنات
مومنین را از اقارب و اجانب در مواقف آخرت از مخاوف عجمی و مصائب [illegible] محفوظ داشته بمقعد
غفران و مستاد عفو و رضوان برسانی اللهم احسن عاقبتنا فی الامور کلها واجرنا من خزی الدنیا
وعذاب الآخرة نظم لک الحمد کم من کربة قد کشفتها + بنور من اللطف الخفی فتجلت
لک الحمد کشف کربة المحشر ان دجت + بنور من الغفران والرحمة التی [illegible]

میر نور الحسن خان سلمہ اللہ تعالی

فرزند کلان من ست خطاب میری و خانی از طرف نواب شاہجہان بیگم صاحبہ والیہ عالیہ ریاست بھوپال دام ملکہا و از رئیسہ معظمہ او را تیول دوازدہ ہزار روپیہ سال بخشیدہ اند و بتقریب جشن تاج محل خطاب فرزند وحید رضی الدولہ نظام الملک بہادر با خلعت فیل و اسپ و پالکی وغیرہ و اقطاع بست و چہار ہزار روپیہ تجویز فرمودہ در ین سال انشاء اللہ تعالے این مراتب از قوۃ بفعل خواہد سال ولادتش ۱۲۷۶ ہجری بست روز چہار شنبہ ۱۲ رجب وقت صبح صادق و در ۱۲۹۹ھ طوی نیکوی او بخانہ میر حیدر علی ساکن موضع بیتی سادات مضاف فتح پور ضلع الہ آباد اتفاق افتاد نامش عترت النساء بیگم ست کابین او پنجہزار روپیہ بودہ جمعی از اعیان ریاست درین شادی و آبادی از بھوپال تا آنجا رفتند از انجملہ مولوی شیخ محمد صاحب بن حافظ عبد العزیز صاحب صدر الصدور ساکن مچھلی شہر قاضی حال بھوپال با این قافلہ ہمراہ بودند مولوی عبد السلام مرحوم خطبہ نکاح خواندند عقد بموجب سنت مطہرہ بوقوع آمد فی الحال او را یک دختر ست موسوم بزینت جہان بیگم این نام او را عطیہ رئیسہ معظمہ است دیگر فرزند ست سید ابو الحسن خان نام دارد ولادت دختر یوم شنبہ بوقت نہ ساعت روز بست و نہم ربیع الاول ۱۲۹۹ ہجری بودہ و ولادت فرزند ۲۲ شعبان ۱۳۰۱ ہجری اتفاق افتادہ حق تعالی در عمر و علم و دولت ایشان برکت نمایان ارزانی دارد

صفیہ جہان بیگم سلمہا اللہ تعالی

دختر این ذرہ بیمقدار ست ۲۷ ربیع الاول روز شنبہ وقت نیم شب در ۱۲۸۰ ہجری متولد شد عقد او با سید عبد الحی بن سید عبد الرزاق بن سید فتح علی ساکن گروہ باز ساکن منڈوا بودہ کابین بمقدار یک لک روپیہ است این عقد ۲۴ ربیع الثانی ۱۲۹۵ ہجری اتفاق افتاد از طرف جد مادری بخاری الاصل ست و از طرف پدر سید حسینی النسب رئیسہ معظمہ عزیزۂ مذکورہ را بطور شش ہزار روپیہ سال و شوہر او را تیول سہ ہزار روپیہ سال بخشیدہ اند و بخطاب ممتاز فرمودہ

میر عبد الحی خان نواخته در تقریب جشن تاج محل عزیزه وشوی او را خلعت و اضافه اقطاع مختص
خواهند بخشید او را سه ولد ست اشرف جهان بیگم ولادتش ۲۴ محرم شب چهارشنبه ۱۲۹۹ بوده دیگر سید مرتضی
دوی بنواخت یک نیم ساعت روز یوم سه شنبه هجدهم ربیع الاول ۱۲۹۹ هجری بوجود آمد
سوم سید مصطفی و وی شب جمعه نیم شب ۱۵ ربیع الاول ۱۳۰۱ هجری متولد شده نام تاریخی او غلام مصطفی
و میر معظم ست بارك الله فیهم

میر علی حسن خان سلمه الله تعالی

ولادت او در ۱۲۸۳ هجری رو داده وی نیز مخاطب بمیری و خانی ست و ثانیاً بخطاب
فرزند سعید صفی الدوله حسام الملک بهادر از طرف رئیسهٔ معظمه امتیاز دیگر بدست آورده و بجمیع
وجوه اعزاز خلعت و تیول و جز آن همعنان برادر کلان خود ست اهل خانه او عشرت النسا بیگم
خواهر خرد اهلخانهٔ اخ بزرگ او باشد در سال و ماه واحد هر دو عقد در یک روز بصفت مذکوره بالا
بوقوع آمده و مهر پنجهزار روپیه متعین شده دختری دارد موسوم بزینب جهان بیگم نام تاریخی او
ملکه صغری دیگر خجسته بیگم ست تسمیه در تقاریب این هر سه اعراس زر بسیار بمصارف شایان
مبذول شده طوی عزیزه را رئیسهٔ معظمه متکفل بودند یک لک روپیه دران صرف شده و در
طوی هر دو عزیز هم الخیر می بالیست بر روی کار آوردند روز رسیدن این اعزه در بهوپال با عروسان
خود همگی سپاه ریاست با ماهی مراتب و دیگر سامان جلوس تا جهانگیر آباد استقبال کرد حق تعالی
در اعمار و اوقات و احوال ایشان و ابناء ایشان برکت بخشد و ما ذلك علی الله بعزیز

سید ابو الحسن خان

فرزند میر نور الحسن خان ست تاریخ ولادتش زیر ترجمهٔ پدرش گذشته وی هنوز
ولید رضیع ست و از خواهر خود زینت جهان بیگم خرد تر امید وارم که این مولود
مسعود چراغ کاشانهٔ خویش و مصباح دودمان سنت کیش خود گردد و از عمر و علم و
دولت بهره کافی ربابد هذا آخر ما اردنا ذکره فی هذا المختصر والحمد لله اولا و آخرا

نقشه تواریخ وقائع مختلفه مندرجه کتاب هذا						
نمبر	نام	سنه ولادت	وطن	سنه وفات	مدفن	سنه تقریب
۱	ابو القاسم محمد رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم	دوشنبه دوم ربیع الاول یا هشتم یا دوازدهم عام الفیل در مکه	مکه معظمه زادها الله شرفا	روز دوشنبه دوم یا دوازدهم ربیع الاول سنه ۱۱ھ	مدینه طیبه	
۲	ابو تراب علی بن ابی طالب علیه السلام	در مکه درون خانه کعبه روز جمعه سیزدهم رجب بعد سی سال از عام الفیل	"	بست ویکم شهر رمضان شب شنبه سنه ۴۰	نجف اشرف	
۳	ام محمد فاطمه زهرا بنت رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم رضی الله عنها	در مکه بسال سی وپنجم از واقعه فیل یا چهل ویکم	"	شب سه شنبه سوم رمضان بعد شش ماه از وفات آنحضرت صلی الله علیه وآله وسلم بقول اصح	مدینه طیبه	نکاح در شهر رمضان سال دوم از هجرت بعد مراجعت از بدر یا در ماه صفر یا در اوائل محرم یا در رجب و بنا در ماه ذیحجه بعد وقعه بدر در شوال سنه ۳ اتفاقا

نمبر	نام	سنه ولادت	وطن	سنه وفات	مدفن	تقریب
۴	ابو عبد الله الحسین علیه السلام	در مدینهٔ طیبه روز سه شنبه پنجم شعبان سنه ۴ هجری مدت حمل شش ماه	مدینهٔ طیبه	شهادت دهم محرم روز جمعه سنه ۶۱ هجری	کربلا	
۵	ابو محمد امام زین العابدین علیه السلام	در مدینهٔ سکینه پنجم شعبان روز پنجشنبه سنه ۳۸ هجری یا سنه ۳۳	مدینهٔ منوره	روز شنبه دوازدهم محرم یا هیزدهم محرم سنه ۹۵ یا سنه ۹۴ هجری	بقیع غرقد در قبر امام حسن علیه السلام	
۶	امام باقر علیه السلام	در مدینهٔ طیبه روز سه شنبه ۳ صفر سنه ۵۷ هجری	״	در حمیمه شهر ربیع الاول سنه ۱۱۳ یا در ۲۳ صفر سنه ۱۱۴ یا سنه ۱۱۷ یا سنه ۱۱۸	بقیع غرقد در قبهٔ اهل بیت	
۷	امام جعفر صادق علیه السلام	سنه هجری یا روز سه شنبه قبل طلوع شمس هشتم رمضان سنه ۸۳ هجری	״	شوال سنه ۱۴۸ هجری در مدینه	״	
۸	امام موسی کاظم ع	در مدینهٔ طیبه	״	۲۵ رجب	بغداد در مقابر	

نمبر	نام	سنہ ولادت	وطن	سنہ وفات	مدفن	تقریب
	علیہ السلام	روز سہ شنبہ قبل طلوع فجر سنہ ۱۲۹ یا سنہ ۱۲۸ ہجری	؍؍	سنہ ۱۸۳ یا سنہ ۱۸۶ در بغداد	شونیزیہ بیرون قبہ	
۹	ابو الحسن امام علی رضا علیہ السلام	در مدینۂ طیبہ روز جمعہ سنہ ۱۵۳ یا ہفتم شوال یا ہشتم یا ششم شوال سنہ ۱۵۱	؍؍	بشہر طوس روز آخر از صفر سنہ ۲۰۳ یا بہ پنجم ذیحجہ یا سیزدہم ذی القعدہ سنہ ۲۰۳ ہجرے	طوس متصل قبر رشید	
۱۰	ابو جعفر امام محمد جواد علیہ السلام	روز سہ شنبہ پنجم رمضان یا نصف رمضان سنہ ۱۹۵ ہجری	؍؍	روز سہ شنبہ پنجم ذیحجہ سنہ ۲۲۰ یا سنہ ۲۱۹ در بغداد	بغداد نزد جد خود	
۱۱	ابو الحسن امام علی ہادے علیہ السلام	در مدینہ روز یکشنبہ ۱۳ رجب یا روز عرفہ سنہ چہار یا سیزدہ ۱۳ و دو صد	مدینۂ طیبہ	دو شنبہ ۲۵ جمادی الآخرہ یا ۲۴ یا ۴ منہا یا ۳ رجب سنہ ۲۵۴	سر من رائے	
۱۲	ابو محمد امام حسن عسکری علیہ السلام	در مدینہ روز پنجشنبہ سنہ ۲۳۱ یا	؍؍	روز جمعہ یا چہار شنبہ	متصل قبر پدر	

نمبر	نام	سنہ ولادت	وطن	سنہ وفات	مدفن	تقریب
		۱۰ - شہر ربیع الاول یا ربیع الآخر سنہ ۲۳۲ یا سنہ ۲۵۵ ہجری	ـ	۸ - ربیع الاول یا جمادی الاولی سنہ ۲۶۰ ہجری		
۱۳	محمد مہدی علیہ السلام	سنہ ۲۵۵	مدینہ طیبہ	غیبوبت او نزد شیعہ بسرداب سرمن رای در سنہ ۲۶۲		
۱۴	جعفر زکی بن علی نقی بن محمد تقی					
۱۵	سید السادات علی اشقر بن جعفر زکی					
۱۶	سید عبداللہ بن علی اشقر					
۱۷	سید محمد بن سید عبداللہ				بغداد مقابر قریش	
۱۸	سید احمد بن سید محمد					
۱۹	سید محمد بن سید احمد					

نمبر	نام	سنہ ولادت	وطن	سنہ وفات	مدفن	تقریب
۲۰	سید جعفر بن سید محمد					
۲۱	سید علی موید بن سید جعفر					
۲۲	سید جلال اعظم بن سید علی موید				اوچہ	
۲۳	سید احمد کبیر بن سید جلال اعظم گلسرخ					
۲۴	سید ابو عبد اللہ جلال الدین قطب عالم بن سید احمد کبیر	شب برات ۵۹۵ھ		دہم ذی الحجہ ۶۹۵ھ	؍؍	
۲۵	سید ناصر الدین محمود بن سید جلال الدین					
۲۶	سید حامد کبیر بن سید ناصر الدین محمود					
۲۷	سید رکن الدین ابو الفتح بن سید حامد کبیر					

نمبر	نام	سنہ ولادت	وطن	سنہ وفات	مدفن	تقریب
۲۸	سید جلال ثالث بن سید رکن الدین		قنوج	تاریخ قبہ سنہ ۱۰۹ تجدید قبہ سنہ ۱۲۰۹	قنوج	
۲۹	سید راجو شہید بن سید جلال ثالث				〃	
۳۰	سید جلال رابع بن سید راجو				〃	
۳۱	سید تاج الدین بن سید جلال رابع				〃	
۳۲	سید کبیر بن سید تاج الدین				〃	
۳۲	سید علی اصغر بن سید کبیر				〃	
۳۳	سید لطف علی بن سید علی اصغر عرف سید اچھے				〃	
۳۴	سید عزیز اللہ بن سید لطف علی				حیدرآباد	
۳۵	سید لطف اللہ بن سید عزیز اللہ				حیدرآباد	
۳۶	سید اولاد علی خان			سنہ ۱۲۱۹ تقریباً	حیدرآباد	

نمبر	نام	سنہ ولادت	وطن	سنہ وفات	مدفن	تقریب
	انور جنگ بہادر بن سید لطف اللہ					
۳۷	سید اولاد حسن بن نواب سید اولاد علی خان انور جنگ مرحوم	سنہ ۱۲ ہجری	قنوج	روز پنجشنبہ سنہ ۱۲۵۳	قنوج	
۳۸	صدیق حسن بن سید اولاد حسن مرحوم	در بریلی نوزدہم جمادی الاولی سنہ ۱۲۴۸ ہجری	〃			
	سفر بھوپال					۱۳ رجب سنہ ۱۲۷۰ھ
	ملازمت ریاست بھوپال					غرہ رمضان سنہ ۱۲۷۱ ہجری
	نکاح اول					۲۵ شعبان سنہ ۱۲۷۷ھ
۳۹	سید نور الحسن خان ابو الخیر	روز چہار شنبہ وقت صبح صادق بست ویکم رجب سنہ ۱۲۷۸ھ				
۴۰	صفیہ بیگم	روز شنبہ وقت نیم شب ۲۷ ربیع الاول سنہ ۱۲۸۰ھ				
۴۱	سید علی حسن خان ابو النصر	۲۴ ربیع الثانی سنہ ۱۲۸۳ھ				

نمبر	نام	سنہ ولادت	وطن	سنہ وفات	مدفن	تقریب
	ختنہ سید نور الحسن خان					۲۵ - شوال سنہ ۱۲۸۳ ہجری روز یکشنبہ بعد عصر
	ختنہ سید علی حسن خان					ہشتم ذیقعدہ سنہ ۱۲۸۳ھ روز جمعہ بعد عصر
	بسم اللہ سید نور الحسن خان					۱۳ ذی حجہ سنہ ۱۲۸۴ھ روز جمعہ
	انتقال والدہ ماجدہ غفر اللہ لہا			روز دوشنبہ وقت یک پاس شب ۱۲ محرم سنہ ۱۲۸۵ ہجری شد	جسد ایشان در [illegible] دار السلام [illegible] مدفون شد	
	انتقال خواہر کلان			۲۷ ربیع الاول سنہ ۱۲۸۵ھ		
	انتقال خواہر اوسط			یکم شوال سنہ ۱۲۸۵ ہجری		
	روانگی حج بیت اللہ					۲۷ شعبان سنہ ۱۲۸۵ھ
	ختم قرآن سید نور الحسن خان					۱۵ ربیع الاول سنہ ۱۲۸۶ھ
	سیر و بہیری خود					سوم شعبان سنہ ۱۲۸۶ھ
	بسم اللہ سید علی حسن خان					بر محل سرکار - سنہ ۱۲۸۷ ہجری

نمبر	نام	سنہ ولادت	وطن	سنہ وفات	مدفن	تقریب
	نیابت دوم					سنہ ۱۲۰۷ ہجری
	نکاح ثانی					سنہ ۱۲۸۹ ہجری
	عقد صفیہ بیگم					۴ ربیع الثانی سنہ ۱۲۹۵ روز دوشنبہ بعد عصر و مولوی عبد القیوم صاحب مرحوم خطبہ خواندند
	اشرف جہاں بیگم بنت صفیہ بیگم	۲۴ محرم سنہ ۱۲۹۷ ہجری				
	نکاح سید نور الحسن خان و سید علی حسن خان					سنہ ۱۲۹۸ ہجری
	سید مرتضی ابن صفیہ بیگم	شنبہ ۱۸ ربیع الاول سنہ ۱۲۹۹ ھ				
	زینت جہاں بیگم بنت سید نور الحسن خان	۲۹ ربیع الاول سنہ ۱۲۹۹ ہجری				
	سید مصطفی ابن صفیہ بیگم	۵ ربیع الاول سنہ ۱۳۰۰ ھ				
	زینب جہاں بیگم بنت سید علی حسن خان	۱۶ ربیع الاول سنہ ۱۳۰۰ ھ				
	سید ابو الحسن ابن سید نور الحسن خان	۲۳ شعبان سنہ ۱۳۰۰ ھ				

خاتمهٔ طبع نتیجهٔ فکر وقاد ذهن نقاد مولوی حکیم السید اعظم حسین سندیلوی سلمه الله تعالی

یگانهٔ جهان آفرین را سپاسی که نعمت بر نعمت افزاید میگزاریم که جانها جز بیادش نتوان آسود و جبینها جز بجنابش نتوان فرسود و برگزیده رحمة للعالمین را درودی که هم آل و اصحابش را در گیرنده آید میفرستیم که دانش جز بدینش نمیگراید و کاری جز بکیشش نمیگشاید اما بعد حق آگهان را مژده حقیقت آگاهی و باریک بینان را صلای روشن نگاهی که نامهٔ نامی و صحیفهٔ سامی موسوم **بالفرع النامی من الاصل السامی** که از حقیقت اصول و فروع پاکیزه گوهران دودهٔ سیادت پرده کشاست و نقابت ذات عترت آیات دوازده ائمهٔ فرخ تبار و اولاد امجاد ایشان را آئینهٔ صورت نماست بارشاد افاضت بنیاد مؤلف عالی حضرت والاهمت فرخنده ذات پسندیده صفات عدالت منش هدایت روش وارث انبیا جانشین اصفیا خلافت اثاث افادت میراث نیکو سیرت روشن سریرت آرزوی مردان هنر فروش آبروی پاکان سعادت کوش همایون خطاب خجسته القاب والاجاه امیر الملک جناب نواب **سید محمد صدیق حسن خان بهادر** زاد له المجد و التفاخر که اندرین نامه موشگافانه از تحقیق انساب نخستها در میان می نهد و بهرکی را از اسلاف خویشتن که برومند شاخهای گلستان تقوی و گرانبها گهرهای عمان مرتضوی بوده اند نشان میدهد درین زمانهٔ سعادت نزای مسرت افزای حکمرانی مملکت آرای عالی همم معدلت پیرای کسری حشم رهنمای طریقهٔ سلطنت رانی روشن سواد صحیفهٔ جهانبانی بلقیس سلیمان همال نوشابهٔ سکندر مثال کشور کشای رعیت پناه دانش لوای دولت دستگاه شوکت شعار دیانت دثار صولت آثار نصرت کردار نقابت پیوند سیادت توام جناب **نواب شاهجهان بیگم** کرون آف انڈیا ئیس دلاور اعظم طبقهٔ اعلای ستارهٔ هند و رئیسهٔ بهوپال ادام الله بالعز و الاقبال بتصحیح علامهٔ بزرگی اثر عالی نظر موشگاف

مفهومات مغز پالای معلومات حائز ملکات سید ابو الحسن سید ذو الفقار احمد
حماه الله الاحد و دیگر فضیلت پناه حقائق آگاه ایزد شناس معارف اساس جناب محمد
عبد الحق کابلی ایده الله الولی و کتابت شگرفی طراز ندرت پرداز محمد عبد الرحیم
لکهنوی سلمه الله القوی باد ادارت کاردان امانت نشان مولوی محمد بدیع الزمان
اعانه المنان رونق افزای طبع ثانی گردید و آگاه درونان حقیقت طلب را سرمایهٔ
حصول آمال و امانی

تاریخ ختم طبع اول رسالهٔ الفرع النامی من الاصل السامی از حافظ محمد خان شهیر شاگرد غالب دهلوی ملازم ریاست بهوپال سلمه الله تعالی

بگو ای دل این شور دکان کیست ‌‌ نمک ریز زخمت نمکدان کیست
بزخمیکه ما را بدل بسته اند ‌‌ بشور چنین کم دلی خسته اند
نمک دارد آهنگ پردرد ما ‌‌ برای دل زخم پرورد ما
خهی کوک فرمای ساز ما ‌‌ زهی زخمه تار آواز ما
طراز عجب بسته ام ناله را ‌‌ که از دل به لب برد تبخاله را
عجب معنی در نوای من است ‌‌ که آوای من دلربائی من است
درون دل ما که افگند جوش ‌‌ کزان جوششی آمدم در خروش
نوائی یکتا نی کیستم ‌‌ خوش آهنگ آوائی کیستم
الهی نوا ساز من از کجاست ‌‌ کز و دلبر عالمی صد نواست
فلاطون بیک ارغنون شادزیست ‌‌ فلاطون صد ارغنون نام کیست
مگر آنچه عالم از و پر صداست ‌‌ زنیروی کلک خداوند ماست
بمعنی کشایندهٔ راه ما ‌‌ فلک رتبه نواب جم جاه ما

نوازش زبستان خُلقش گلی
گل دولتش ادهش بلبلی

اگر یا چو من گاه دل خوش کند
نفس در خم و پیچ پرسش زند

سخنور چه شوخی و شنگی کند
بنام سخی بحر تتنگی کند

مگر سخت بو پالیان یاو رست
که سید درین مملکت سرورست

بزرگ ست و صاحب نگین نیز هم
گرامی بدنیا بدین نیز هم

جهان را کران تا کران گشته ام
بهر گوشه و طرف بگذشته ام

ندیدم چو او نامور دیگری
نه اقبال مندی نه دانشوری

چه گویم چه جادو عیان میکند
بهر جا که معنی بیان میکند

به میخانهٔ فضل و دانشوری
خم آسمانش کند ساغری

مَی گفتگویش فزاید بهوش
بگردم سر حضرت میفروش

اگر رخصت می کشیدن دهد
شرابش دماغ رسیدن دهد

چراغ سخن تا برافروخت ست
دلم را به پروانگی سوخت ست

اگر مدح عطر سخن گل کند
بشاخ سخن یاسمن بشگفد

جهان وجد کرد از بم و زیر او
زهی نغمهای مزامیر او

نویدی به بلبل بگوید زباغ
به پروانگان میرساند چراغ

معانی بکرش نماید جمال
بود بسکه مشعل فروز خیال

عجب بحر دی طرفه دانشوریست
کش از دانش هر نمط دفتریست

نوشت ست در علم دین صد کتاب
سر آسمان هدی آفتاب

اگر از خرد نامهای امیر
نویسد کتابی در آرد شهیر

ولی بسکه شوقش فزایش کند
بدیگر نمطها گرایش کند

ز تفسیر قرآن چو فارغ نشست
چه زیبا نسب نامه نقش بست

چه نیروی کلک ست گر بنگری — که دیو ردر آمد به گلشن گری
معانی بظلمات لفظ از صفات — نسب میرساند بآب حیات
نظیر درخشانیش مطلب ست — که گر روز والسته هر شب ست
خود از نکیست این معنی نکته بیز — که هر لفظ او آمده نغمه خیز
نشانمند ساقی گر بیاییکیست — که هر حرف میخانهٔ بیخودیست
عجب طرفگی وقف تضمین اوست — شگرفی رهین مضامین اوست
هزار آفرین مر چنین خامه را — که زین گونه بنوشت این نامه را
در واز بزرگان اهل هنر — نسب برده خود را به خیر البشر
چو از سیدی هست کادم ازوست — کسی کین نسب داد عالم ازوست
کسی را که چشم ست بینای او — زهی بخت چشم تماشای او
چه خوش مصرع سال تاریخ هست — سیاق نسب نامه نقش بست
۱۲۹۱ ھ

ایضاً تاریخ طبع اول از مولوی حافظ محمد نور الله نور مرحوم و مغفور

ندانم که دل در تمنای کیست — درین قطره شوری ز دریای کیست
گهر گرچه در قعر عمان بود — ولی قرة العین نیسان بود
بود گرچه یاقوت در خاره سنگ — ز خورشید دارد برخ آب و رنگ
ز پرگندگی نشر اجزا شود — کنی قطره گر جمع دریا شود
عیانست انوار ذات از صفات — صفت هست زائینه داران ذات
مرا هم که در جلوه تابی بود — مرا این نورم از آفتابی بود
بآن آفتابم مقابل ببین — بیا جلوهٔ ماه کامل ببین
چه غم اینکه دورم ز قرب و حضور — رسد فیض خورشید نزدیک و دور

سخاوت ز اوصاف او آیتی — شجاعت ز افواج او رایتی

بود علم و فضلش بعالم علم — چه حاجت بتشریح لوح و قلم

اگر از دفتر عقل راندیش — ارسطو کشد جزو خود در بغل

فلاطون زند پیش او حرف چون — مگر آنکه بر هم زند ارغنون

ز دانش بود راستی آشکار — ز احکام او کار عدل استوار

صدیق صحابه و صدیق نام — بخلق حسن مشتهر در انام

بصدق و صفا خاطر آیینه اش — بعلم و هنر سینه گنجینه اش

دلش در صفا صبح صادق بود — رخ او ز خورشید فائق بود

بعلم و عمل سید هر داد دین — ازو استوار است بنیاد دین

شمال و صبا خاکروب درش — بود انس و جن هر دو فرمان برش

ازو آمده آب در جوی عدل — ازو فربهی دیده پهلوی عدل

بود جای اهل بصر درگهش — کنند از بر سرمه خاک رهش

جهان کرده خوش از امن عدل خویش — که پهلوی گرگ است بالین میش

جهانی ازو آمده شادکام — خدا داردش بر سریر نظام

همایون بود بخت بهوپالیان — که نواب ما آمده حکمران

خهی بدر کامل باوج جمال — زهی مسند آرای جاه و جلال

بوقت تکلم سحاب شگرف — بوقت خموشی محیطی است ژرف

بوصفش چه روشن بیان نو شد — قلم در کفش شعله طور شد

بمهر سیادت سجل نامه اش — بر آیات نصرت علم خامه اش

نسب نامه خود که تحریر کرد — بسا نقش ارزنده تصویر کرد

جهانی شده زنده بعد از ممات — مگر کلک او داده آب حیات

بدان گونه هر نقش زیبا کشید	که گویی بهر پیکری جان دمید
بیک جود آمد همه در وجود	برایه زیک چشمه بسیار رود
پدر نامور از پسر آمده ٭	شجر مایه دار از ثمر آمده
پس از صبح صادق زند مهر سر	رود چون شگوفه برآید ثمر
تو گویی بصد خواهش و خواسته	یکی گوهرین سلک آراسته
خود آن سلک اُدریکدانه است	دران دودمان شمع کاشانه است
بسالش چنین رانده ام خامه را	که احسن نوشتا و نسب نامه را
بدفتر نوشتند اهل قلم	نسب نامهٔ زبده گشته رقم ۱۲۹۱ھ
ولیکن ملک نیز از عرش خواند	بکرسی اقبال نقشی نشاند ۱۲۹۱ھ

تاریخ دیگر این رساله از منشی احمد علی صاحب متخلص باحمد

بحمد و تسبیح و سجده دادن	دگر نیرزد بجز خدائے
پس از درودی بجان احمد	اگر بگویم ترا ثنائے
بنص قاطع شدست واجب	بآل احمد مرا ولائے
ترا بدانم ترا بخوانم ٭	ترا سرایم بهر سرائے
حدیث رانم من از تو هر دم	که از تو دارم بسر هوائے
چو کار افتد بجان فشاندن	کنم نه صرفه بآن فدائے
اگر جهانے نکسے بیارد	کنم بموئے ز تو بهائے
ترا چو بینم دلم کشاید ٭	نه از شمالے نه از صبائے
نفیس نسبتی عزیز وضعی	فرشته روئی خجسته رائے
ز آل احمد ز نسل حیدر	ملک حقیقت بشر نمائے

خدا پرستی خدا شناسی — نه خویش بینی نه خود ستائی

چو شب جهان را لباس بخشی — چو صبح در دم جهان کشائی

بشهر اندر چو دل بسینه — بزورق اندر چو ناخدائی

امام سنت بصد کرامت — جهان امیری و مقتدائی

بصد شهامت گهِ عدالت — بقصر کسری قدم کشائی

همه وفا و همه مروت — همه صداقت همه صفائی

سپید پوشی و جامه زیبی — جهان فریبی و دلربائی

بمستمندان بسی توجه — بدردمندان همه دوائی

بفرقِ دولت یکی کلاهی — بدوش عفت یکی ردائی

بحسن تدبیر رخنه بندی — ز کار بسته گره کشائی

هر انچه گوید از انچه آرد — بسی مناسب بسی بجائی

ستم ظریفی و بذله سنجی — لطیفه گوئی سخن سرائی

کفِ سخن را نگار بندی — ز زلف معنی گره کشائی

زفیض باری نصیبه یابی — عفیف و صدیق و پارسائی

زفضل و دانش بسر عمامه — زخلق نیکو بتن قبائی

بپای مردی فلک نوردی — بزور بازو جهان کشائی

بدهر پیدا ست نام نامی — یکی حکایت بهر سرائی

امیر ملکی و والا جاهی — چو از تو نازد بود بجائی

به آستانِ مجلس آرائیت — فلک بتعظیم جبهه سائی

ریاستِ تو زهی سعادت — سیاستِ تو ستم زدائی

بدهر اندر تو دیر باشی — زحق اجابت ز من دعائی

اگر نگویم دعاے دولت — دگرچه آید ز من گدائے
چنانکه داری درین جهانی — دران جهان هم رسی بجائے
سخن ز یوسف رود که از تو — یکی ست والله ماجرائے
تو نیز احمد مقام دانی — بهرچه باشی سخن سرائے
دری زبانی وره بدیهی — ترا رساند سخن بجائے
سخن بجائے تو دیر پاید — تو خود نباشی درین سرائے
خدای بنواخت این جوانرا — بلطف خویشش بپر عطائے
که هرچه اندر دلش بیاید — فتاده باید به پیش پائے
سخن که گردست از نیاکان — نکو نوشتست ماجرائے
یکان یکان را بحسب حالش — بیان دلچسپ و دلکشائے
خدای بستود این کسانرا — بمصحف اندر بجای جائے
عجب کسانند حال ایشان — کسے نداند مگر خدائے
بنام ایشان بجان تصدق — بپای ایشان سرم فدائے
مرا که کار دگر نماندست — درین جهانی و آن سرائے
ز نسل حیدر بجان محبت — ز آل احمد بدل ولائے
از انچه گفتم بجاے گفتم — هر انچه گویم بود بجائے
چو این صحیفه تمام خواندم — ز ابتدائے بانتهائے
بسال تاریخ فکر کردم — بگوش من زد چنین ندائے
چه نسل باقی و اصل ثابت — اگر بگوئی بود بجائے

۱۲۹۱ ھ

نام تاریخی این ساله از حافظ سید محمد سورتی مهتمم وظائف ریاست بهوپال

شجرة السعادة لفروع انساب السيادة
۱۲۹۰ھ

تاریخ ختم تالیف این رساله از عبد العزیز اعجاز مصراع ٭

چه نسب نامهٔ صدیق حسن خان صاحب
۱۲۹۰ھ

تاریخ طبع ثانی این رساله از مولوی حکیم حافظ سید اعظم حسین صاحب سندیلوی سلمه

جم مرتبه صدیق حسن خان بهادر ‌ ‌ سر دفتر اعلام بعلم و ادب آمد
بر دوست گهرپاش ز نیسان نوالست ‌ ‌ بر خصم شرر ریز ز برق غضب آمد
در موسم جودش هوس اهل تمنا ‌ ‌ باغی ست که نخلش همه شیرین رطب آمد
مقبول خداوند که بر صبح دعایش ‌ ‌ بر خلق بفتوای قضا مستحب آمد
خویش بخطا بخشی اشرار قمرو ‌ ‌ ظل کرم احمدی و حلم رب آمد
سائل که بدریوزه رخ آرد بدر او ‌ ‌ دائم لب سر آب بقا تشنه لب آمد
بنشست بدورش به نگهبانی کالا ‌ ‌ گر دزد به بنگاه کسی نیم شب آمد
از عاقبت کار حسودش چه توان گفت ‌ ‌ چندان ز حسد سوخت که خود بولهب آمد
جنس هنر از تربیتش نرخ گران یافت ‌ ‌ قلب سخن امروز بقیمت ذهب آمد
در جمع جلوریز که تا زد بر کابش ‌ ‌ خورشید یکی فارس زرین سلب آمد
زو تصفیهٔ قلب توان یاد گرفتن ‌ ‌ آیینه گری شیوهٔ اهل حلب آمد
در بزم وی از میکدهٔ ارتحقیقش ‌ ‌ لبریز دو صد ساغر بنت العنب آمد
طبعش چه بهاری که دماند گل و ریحان ‌ ‌ احیای ره و رسم کرم را سبب آمد
افشاند بر اندوخته اهل حشم دست ‌ ‌ از علم نبی جمله وراثت طلب آمد
دریاب حمایت که غضنفر بحضورش ‌ ‌ لرزنده تر از پیکر اصحاب تب آمد

لبیک زن امروز بطوف حرم او
پرداخت گرانمایہ نسب نامہ خود را
بنگر ہمہ سادات درین نامہ کہ ہر یک
از حضرت این قوم بہر قرن جہانرا
آن اصل برومند کہ فرعش بنکوئی
چون از پی سالش سر دانش بگرفتم

صد قافلہ در ہند ز ملک عرب آمد
کز دفتر تحقیق ہمہ منتخب آمد
روشن دل و نام آور و فرخ لقب آمد
فرخندگی علم و عمل مکتسب آمد
آوازہ نام آوری عجم و اب آمد
فرخندہ نسب نامہ و الانسب آمد
١٣٠١ھ

طالع الاسعاد

تهنئة بعيد النحر السعيد

لاعتاب معالی الملك الجليل السيد السند النبيل ذی القدر العظيم والشأن الكريم محمود المناقب وممدوح المآثر السيد محمد صديق حسن خان بهادر نواب مملكة بوفال العليه حفظه رب البريه

يا لوذي بالنوى لي عيل اصطباري
غادة من ثغرها سكري
شمس حسن بهواها

في هوى من سلبت مني قراري
لا باقداح الحميا والعقار
علقت شمس النهار

دور

بلحاظ كنبال اسرتني
هجرت ظلماً ولم اد
ورمت قلبي المعنّى

وبورد الخد منها قد سبتني
ما الذي اوجب حتى هجرتني
من لظى الهجر بنار

دور

حجبت عن مقلتي طيب الرقاد
وشجوني في كل يوم بازدياد

من عذيري والهوى العذري … حكمه يأتي على غير المراد
منه ان رمت فرارا … لا يجاريني اختياري

دور

مصر قلبي حين شام النهد تاها … وفؤادي احرقته وجنتاها
هتكت في حبها ستري … لا تسل عن شرح حالي في هواها
غادة قد لذ لي في … حبها خلع العذار

دور

لا ارى لي بالهوى مما اعاني … مخلصاً ينجي سوى رفع التهاني
لعلا صديق ذا العصر … حسن الافعال محبوب الزمان
كل من اثنى عليه … حل في اعلا منار

دور

المليك المجتبى مولى الرشاد … والامام الاعظم السامي العماد
بهجة العلياء والفخر … منه بوفال سمت ذات العماد
بكمال وجمال … واحترام واعتبار

دور

مورد الفضل الذي طاب ورقّ … وحبا راجيه احسانا وجودا
فهو عين الحمد والشكر … وبه قد زين الله الوجودا
وكساه بطراز … من كمال ووقار

دور

واحد الآحاد ذو الشان الخطير … وهو غوث في ملاذ المستجير
كم رأى راجيه من يسر … بندى كفيه مع حل العسير

فهو مولى بالمعالي		لا يباديه مبارى
	دور	
قد حكت الفاظه درا نضيدا		حسنت للغيد في الجيد عقودا
بالدراری حسنها يزری		يجعل الاحرار معناها عبيدا
و باسلاك المعاني		نظمت شهب الدراری
	دور	
ان هذا الفرع من اصل تسامى		في الملا جاها و قدرا و احتراما
زاد فيه سعد ذا الدهر		شرفا اين هو حسنا و انتظاما
بختام الرسل طه ب		ن معد و نزار
	دور	
لابن بنت المصطفى صح انتماه		الحسين المرتضى السامي علاه
نسب كالانجم الزهر		تزدهي الاكوان في مجد اسناه
وعليه خير نور +		مخجل شمس النهار
	دور	
فادمه رب في عز موبد		و انله السعد والتوفيق سرمد
مع انجال له غر		انجم كل بدر الملك فرقد
و سناهم بالتجلي		في جميع الكون سارى
	دور	
واحفظن والية الملك الجليل		شاهجهان بيگم حمى المجد الاثيل
وانلها اطول العمر		وادم في ظل علياها الظليل
ملكها يزهو ويسمو		بنماء و ازدهار

دور

يا مليك العصر يا بيت القصيد	جئت اهديك الهنا في خير عيد
فافخر الاعدا ابدا وزد	فيه واسلم بصفا عيش رغيد
ما شدا طير التهاني	في رياض الجلنار

دور

دامت الاوقات تسعى بالتهاني	لعلا ناديك يا سامي المكان
وخليل جاء بالشكر	لك يدعو بالبقا طول الزمان
ثال في مدح علاكم	ارخوا ابهى افتخار
١٣٠٠ هـ	١٢٨٢ ١٨

العبد الداعي خليل البربير البيروتي

